

BIATEC

ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

1993-1998

VLADIMÍR MASÁR guvernér Národnej banky Slovenska

Národná banka Slovenska si v týchto dňoch pripomína piate výročie svojho vzniku. Rád by som využil túto príležitosť na krátke zamyslenie sa nad doterajšou činnosťou našej centrálnej banky, ktorá ako súčasť duálneho bankového systému predstavuje jeden zo základných pilierov hospodárstva funkčne prepojeného s medzinárodným ekonomickým okolím.

Päť rokov je veľmi krátke obdobie, ktoré však naplnené každodennou činnosťou takmer dalo zabudnúť na zložité začiatky našej práce v historicky prelomových podmienkach vzniku samostatnej Slovenskej republiky a dynamicky napredujúceho transformačného procesu. Zrod slovenskej meny bol symbolickým míľnikom národnej nezávislosti, ktorého ochrana je podľa zákona o Národnej banke Slovenska jej hlavnou povinnosťou. Zabezpečenie tejto úlohy v jej vnútornom i vonkajšom menovom okruhu však vyžaduje nevyhnutnú mieru poznania

zložitých súvislostí menového a ekonomického vývoja, na základe ktorých sa formuluje menová politika NBS, ale aj existenciu výkonného systému komerčného bankovníctva a v neposlednom rade aj funkčnú súčinnosť NBS s ďalšími inštitúciami zodpovedajúcimi za rozhodnutia v hospodársko-politickej sfére.

Vychádzajúc zo zložitej začiatkovej pozície NBS preukázala za uplynulé obdobie dynamický poznatkový rast a nadobudla značnú mieru erudície na pružné využívanie svojho inštrumentária, čo sa odzrkadľilo vo výsledkoch v oblasti výkonu menovej politiky, riadenia sektora obchodných bánk i ďalších činností centrálneho bankovníctva. Ich prepojenie s reálnym ekonomickým prostredím možno charakterizovať predovšetkým stabilizujúcim vplyvom na makroekonomický vývoj, ako aj na formovanie mikroekonomických štruktúr vo sfére reálnej ekonomiky i komerčného bankovníctva. Nezanedbateľnú úlohu zohrala NBS v oblasti medzinárodnej komunikácie a kooperácie v procese postupnej integrácie Slovenskej republiky do medzinárodných finančných a ekonomických štruktúr.

Stabilizačný efekt na makroekonomický vývoj Slovenska prinieslo usmernenie menovej politiky NBS na znížovanie miery inflácie, a tým na vytváranie transparentného podnikateľského prostredia, priaznivo vplyvajúceho na rozhodovanie o budúcich investičných zámeroch. Úspešnosť tejto stratégie nepotvrďuje iba samo postupné zníženie miery inflácie z 23,2 % v roku 1993 na terajších približne 6 %, ale aj stabilne vysoké tempo hospodárskeho rastu.

Pritom treba uviesť, že ak na jednej strane, najmä v začiatkovej obdobi práve dôsledný výkon stabilizačnej politiky NBS podstatne prispel k upevneniu meny, na druhej strane, v medziach neohrozujúcich stabilitu meny, NBS nezanedbávala ani svoju povinnosť podpory hospodárskeho rastu. Menovopolitické zámery NBS sa pružne prispôbili podmienkam rýchlejšieho než menovým programom predpokladaného rastu hrubého domáceho produktu. Pravda, expanzia domáceho dopytu, ktorá pri nedostatočnej výkonnosti našej ekonomiky vyústila do problémov na bežnom účte platobnej bilancie si vynútila zvýšenie ochrany slovenskej meny a sprísnenie menovej politiky.

Úspešne sa darilo zabezpečovať aj vonkajšie podmienky stability meny, ktoré definujeme udržovaním fixného výmenného kurzu slovenskej koruny v rámci stanoveného fluktuálneho pásma. Fixný kurz meny udržiava NBS od polovice roku 1993, fluktuálne pásmo pre pohyb kurzu sa postupne rozširovalo na terajších $\pm 7\%$, tak ako to vyžadovali potreby operatívnejšieho regulovania narastajúcich devízových tokov medzi Slovenskom a zahraničím. Dôvodom bola novelizácia devízového zákona, ktorou sa zaviedla konvertibilita transakcií na bežnom účte platobnej bilancie a po nasledujúcich krokoch čiastočná liberalizácia kapitálového účtu. S uspokojením môžem konštatovať, že aj vďaka prístupu NBS sa podarilo úspešne – bez potreby administratívnej zmeny výmenného kurzu – odvrátiť aj prvý veľký zahraničný útok na slovenskú korunu, ktorého svedkami sme boli na jar 1997.

Vo vzťahu k potrebám prijateľného režimu výmenného kurzu našej meny a udržovania celkovo bezpečných základov devízovej politiky Slovenskej republiky venovala NBS sústavnú pozornosť budovaniu svojich devízových rezerv, ktoré aj v súčasnom období zhoršených výkonov zahraničného sektora udržiava na prijateľnej úrovni. S osobitnou pozornosťou sa zároveň sleduje vývoj v oblasti zahraničného zadĺženia a formuje sa stratégia optimálneho riadenia zahraničného dlhu a dlhovej služby.

Stabilné makroekonomické prostredie a aktívna spoluúčasť NBS na utváraní inštitucionálneho a legislatívneho rámca pre fungovanie finančných inštitúcií v zmysle medzinárodných kritérií a európskeho integračného procesu boli rámcom pre rozvoj obchodného bankovníctva na Slovensku. Jeho doterajší vývoj mal skôr extenzívny charakter, ktorého typickými prvkami bol rýchly rast počtu bankových subjektov a rozširovanie ich štruktúry za výraznej majetkovej účasti zahraničného kapitálu, rozširovanie ponuky aktívnych a pasívnych operácií, ako aj rozličných bankových služieb. Hlavnou úlohou tejto etapy bola stabilizácia bankového sektora. V súčasnosti sa zvyšuje význam intenzifikačných faktorov rastu, ktorými banky smerujú k zvyšovaniu ekonomickej efektívnosti. Pod regulačným vplyvom opatrení bankového dohľadu NBS sa správanie komerčných bánk postupne usmerňuje do línie medzinárodne uznávaných kritérií obozretného podnikania. Náročnosť prístupu bankového dohľadu NBS v oblasti licenčnej politiky, aproximácie právnych noriem podľa Bazilejského výboru bankových dohľadov, ktoré sprísnila pravidlá obozretného podnikania bánk, výrazne prispela k skvalitneniu rozvoja bankového sektora a k zvýšeniu konkurencieschopnosti bankového prostredia.

Dôležitú úlohu zohrala NBS pri etablovaní a prezentácii Slovenskej republiky v medzinárodných finančných inštitúciách, akými sú predovšetkým Medzinárodný menový fond, Svetová banka a Banka pre medzinárodné zúčtovanie v Bazileji. Som presvedčený, že práve cieľavedomo budovaný obraz spoľahlivosti NBS výraznou mierou prispel k dôveryhodnosti, ktorej sa NBS teší v zahraničí a ktorá značne prispela k medzinárodnému uznaniu Slovenskej republiky aj v ekonomickej oblasti. Ilustratívnym príkladom podporeným reálnymi výsledkami v oblasti makroekonomického vývoja je z tohto hľadiska ratingový proces SR, v ktorom NBS vystupuje v zastúpení našej krajiny. Význam ohodnotenia v škále racionálneho investovania, ktoré nám postupne udelili dve najvýznamnejšie ratingové agentúry, nie je formálny. Výsledkom týchto ratingov bolo vytvorenie nákladovo prijateľných podmienok pre pôžičky slovenských podnikateľských subjektov na financovanie prioritných štrukturálnych projektov.

Výročné príhovory hývajú spravidla príležitosťou na bilancovanie uplynulého vývoja. Rád by som však vyslovil aj niekoľko myšlienok pre budúcnosť. Je samozrejmé, že hlavným cieľom Národnej banky Slovenska bude i naďalej zodpovedne vykonávať funkciu garanta stability slovenskej meny. V tejto súvislosti by som chcel zdôrazniť, že výkon tejto funkcie pre NBS nikdy nebol a nebude samoučelným, ale systémovým postojom centrálnej banky, ktorého zmysel vidí v národohospodárskom rozmerе zabezpečovania podmienok dlhodobo udržateľného rastu našej ekonomiky. Výsledný efekt tohto prístupu sa bude zvyšovať v miere, v akej sa nám bude dať prehĺbovať vzájomnú koordináciu zámerov NBS so zámermi ostatných hospodárskopolitických inštitúcií. V rámci všeobecnejších dlhodobějších cieľov zostáva primárnou úlohou NBS príprava nášho bankového sektora na vstup Slovenska do OECD a Európskej únie.

Pre úplné dobudovanie zdravého, efektívneho a konkurencieschopného bankového systému, ako aj pre možnosť aktívnejšej účasti NBS a komerčných bánk na tomto procese je potrebné doriešiť celý rad najmä legislatívnych problémov, viažucich sa nielen na oblasť bankovníctva.

Som si vedomý, že stručný výpočet doterajšej činnosti Národnej banky Slovenska je predovšetkým výsledkom pracovného úsilia celého veľkého kolektívu našej centrálnej bankovej inštitúcie. Kvalifikačný a odborný rast pracovníkov NBS bez rozdielu ich funkčného či pracovného zaradenia, podporovaný zo strany vedenia NBS rozsiahlou ponukou vzdelávacích programov doma i v zahraničí, v nemalej miere však vyžadujúci aj dodatočnú potrebu samovzdelávania bol hlavným faktorom, ktorý umožnil realizáciu týchto priaznivých výsledkov a v relatívne krátkom čase prispel k vybudovaniu dobrého obrazu NBS doma i v zahraničí.

Verím, že naakumulovaný a systematicky zveľaďovaný tvorivý potenciál obsiahnutý v celom kolektíve našich bankových špecialistov tak v oblasti centrálneho, ako aj komerčného bankovníctva je zárukou úspešného zavŕšenia náročného procesu transformácie nášho bankového systému. Do ďalšieho obdobia preto kolegom bankárom želám veľa zdravia, síl, možností odborného rastu a ich záročenia na prospech nás všetkých.

ANDREAS V. GEORGIOU

stály zástupca Medzinárodného menového fondu v SR v r. 1993–1997

SOM VELMI RÁD, ŽE MŮŽEM OSLOVIŤ ČITATELOV časopisu BIATEC pri príležitosti piateho výročia Národnej banky Slovenska a prezentovať niektoré osobné úvahy o menovom vývoji na Slovensku a o spolupráci s NBS počas môjho pôsobenia vo funkcii stáleho zástupcu MMF v Bratislave v rokoch 1993–1997. Dovoľte mi začať stručným hodnotením menového vývoja a róly NBS v období od roku 1993. V období, ktoré nasledovalo po získaní nezávislosti, bol nový slovenský štát konfrontovaný s nepriaznivým menovým a makroekonomickým prostredím. Nedostatok dôvery v menu, ktorý v tom čase prevládal, spôsoboval výrazné úniky kapitálu, demonetizáciu a dolarizáciu ekonomiky, ako aj úbytok oficiálnych rezerv. Tieto nepriaznivé menové fenomény sa vynorili v období, keď domáca i zahraničná verejnosť sledovala pokračujúci ekonomický pokles a rozsiahle deficity trápiace tak bežný účet platobnej bilancie, ako aj fiskálne účty. Národná banka Slovenska ako nezávislá centrálna banka začala svoju činnosť práve v týchto podmienkach a prešla tak cez „krst ohňom“. Hneď v prvých dňoch však udala tón prístupu k menovej politike a o jeho sledovanie sa snažila i v nasledujúcich piatich rokoch. Zvolila si politiku orientovanú na riadenie a udržiavanie kontroly menových agregátov, s dôrazom na vytvorenie stabilného menového a kurzového prostredia, ktoré považovala za nevyhnutnú podmienku udržania neinflačného rastu.

Vývoj v rokoch 1993 a 1994 charakterizovalo úsilie NBS riadiť vývoj menových a úverových agregátov tak, aby sa stabilizoval a zlepšil vývoj platobnej bilancie, eliminovali devalvačné očakávania a znížila miera inflácie. V tomto úsilí mala významnú podporu zo strany fiskálnej politiky, ktorou sa dosiahlo veľké zníženie fiskálneho deficitu redukujúce potreby vlády na domáce financovanie, uľahčujúce pevnú menovú politiku a udržiavajúce vytlačenie z podnikateľského sektora za daných okolností na najnižšej možnej úrovni. Toto koordinované úsilie NBS a vlády zabezpečiť nápravu prinieslo svoje ovocie a začiatkom roku 1995 bola výkonnosť platobnej bilancie veľmi silná, devalvačné očakávania prakticky vykorienené a inflácia sa podstatne znížila. Hospodársky rast sa popri tom nielen obnovil, ale nadobudol i robustnosť, podporujúce tak názor, že opatrná finančná politika nielenže rast neškrtí, ale je tou najlepšou zárukou pre jeho dosiahnutie. Sledovanie pevnej menovej a fiskálnej politiky bolo v tomto období formovania tým pravým tajomstvom slovenskej stabilizácie a poskytovalo Slovensku veľmi cenné, hoci nehmotné aktívum: reputáciu opatrnej finančnej politiky a dôveryhodnosti pri dosahovaní politických cieľov.

V roku 1995 sa zbierali plody namáhavého úsilia v menovej

(a fiskálnej) oblasti. Rast sa ďalej zrýchľoval, povzbudzovaný makroekonomickou stabilitou a perspektívami jeho pokračovania, pričom inflácia ďalej klesala a platobná bilancia zostávala silná. Koncom roka sa však začali objavovať príznaky nového nebezpečenstva. Neprimeraný pesimizmus verejnosti ohľadom slovenskej ekonomiky, ktorý prevažoval v začiatkoch nového štátu, bol teraz nahradený neviazaným optimizmom. Výsledkom bol ambiciózný plán výdavkov v oblasti investícií i spotreby, ktoré – i keď možno vhodné a opodstatnené – mali byť rozložené na dlhšie časové obdobie. Spotreba bola financovaná veľkým nárastom úverov do podnikovej sféry, v ktorej sa začalo rozsiahle zvyšovanie miezd a plátov. Závratné dvadsaťpercentné zvýšenie domáceho dopytu v r. 1996 nemohlo byť uspokojené pôsobivými siedmimi percentami zvýšenia reálneho outputu a prelialo sa do veľkého deficitu bežného účtu. Menová politika, ktorá dokázala udržať kontrolu menových a úverových agregátov až do druhej polovice roku 1995, strácala, ako sa zdalo, svoju schopnosť pokračovať v tomto smere. Eliminácia úverových stropov a zavedenie nových nepriamych nástrojov menovej politiky boli pozitívnymi krokmi, ktoré NBS vykonala v tomto období, ale pôsobili v interakcii s veľmi silným tlakom na zvýšenie úverového financovania spotreby, čím sa de facto vytvorilo voľné menové prostredie.

NBS včas rozpoznala potrebu znovuzriadenia menovej kontroly a kontroly domáceho dopytu, čo prispelo k zvýšeniu jej dôveryhodnosti. V júli 1996 centrálna banka deklarovala celkom jednoznačne svoj zámer podstatne zredukovať rast úverov a peňazi, so zámerom ochrany platobnej bilancie a vývoja inflácie. Jej zábery sa však nestretli s bezprostrednou kooperáciou účastníkov trhu, čo viedlo k postupnému zvyšovaniu úrokových mier. Začiatkom roku 1997 začala NBS, vyzbrojená novým prístupom k riadeniu likvidity bánk, privádzať menové agregáty na udržateľnú mieru. Teraz pred koncom roka sa zdá, že ciele menového programu NBS na rok 1997 sú na dosah. Začali sa prejavovať pozitívne výsledky platobnej bilancie, keďže vývoj zahraničného obchodu v druhom polroku bol zhruba v súlade s cieľmi vlády a NBS. Národná banka tak zásluhou efektívnej a opatrnej politiky znovu dosiahla dôležité ciele v menovej oblasti.

Budúci menový vývoj na Slovensku bude v značnej miere závisieť od toho, či NBS bude pokračovať v opatrnej menovej politike, tak ako to robila v minulosti. Dobré meno a dôveryhodnosť, ktoré si NBS vydobyla v uplynulých piatich rokoch, uľahčia a zefektívnia uplatňovanie tejto politiky. Ich ochrana by preto mala byť vždy prioritou samej NBS i slovenskej vlády. Osobne dúfam, že NBS bude pokračovať vo svojej činnosti s príkladnou opatrnosťou a vytrvalosťou, sledujúc ciele centrálnej banky – cenovú a kurzovú stabilitu.

Na záver by som rád vyzdvihol veľmi dobrú spoluprácu s NBS, ako aj so slovenskou vládou počas môjho pôsobenia na poste stáleho zástupcu MMF na Slovensku, sprevádzanú pohostinnosťou a priateľstvom. Rovnakú skúsenosť mali i moji spolupracovníci z MMF. Osobitne si cením poznanie, že odbornosť a kapacita v oblasti makroekonomickej politiky sú v NBS v súlade s príkladným sledovaním zodpovedajúcej vízie a cieľov centrálnej banky.

MARIÁN JUSKO

viceguvernér Národnej banky Slovenska

Dosiahnuté výsledky slovenskej ekonomiky ako očakávania

? Pán viceguvernér, podieľali ste sa na prípravách vzniku Národnej banky Slovenska a ste od začiatku jej existencie v jednej z najvyšších riadiacich funkcií. Môžete porovnať očakávania či zámery z toho obdobia s konkrétnym vývojom, resp. so súčasným stavom?

Pred piatimi rokmi išlo o to, aby sa vybudovali základy banky, aby banka dokázala plniť funkcie, ktoré jej stanovil zákon a ktoré sa očakávajú od centrálnych bánk. Je známe, že veľa sme z federálnej štátnej banky nezdedili, že niektoré dôležité činnosti, ktoré bežne zabezpečujú centrálné banky sa robili len v Prahe. O to bola naša situácia zložitejšia. Okrem skúseností nám chýbali aj pracovníci s potrebnou kvalifikáciou, ktorých bolo treba prijať a vyškoliť, aby bolo možné zabezpečiť aspoň základné funkcie národnej banky. Išlo o stanovenie menového programu, o jeho realizáciu, o vybudovanie funkčného bankového dohľadu, o postupné preberanie a ďalšie budovanie informačného systému, zabezpečovanie platobného styku a veľkou úlohou v tom čase bola výmena federálnych bankoviek a mincí za slovenské. Myslím si, že sme tieto neľahké úlohy úspešne vyriešili už v priebehu prvých dvoch rokov a že etapa budovania, keď sa nepozerať až tak na kvalitu ako na to, aby istá činnosť začala, aby sa podporila slovenská ekonomika a dosiahla istá miera stability – a to boli úlohy roku 1993 – je úspešne za nami. Dnes sú úlohy diametrálne iné. Ide o to činnosť banky zlepšovať, doлаđovať a zdokonaľovať. Ani to však nie sú ľahké úlohy.

? Menový vývoj je jedným z určujúcich charakteristík krajiny v medzinárodnom meradle. Do akej miery ho možno predikovať pri vzniku nového štátu, navyše v podmienkach transformácie centrálne riadenej ekonomiky na trhovú?

Keď sa vrátim do obdobia spred piatich rokov, veľkým negatívom bolo, že v slovenskej ekonomickej histórii z čias federácie chýbali niektoré dôležité ukazovatele a podstatné informácie hlavne z oblasti zahraničného obchodu. Z národohospodárskeho pohľadu je pre nás ako pre malú otvorenú ekonomiku veľmi dôležitý zahraničný obchod, inými slovami, výsledky bežného účtu platobnej bilancie. Ďalším dôležitým faktorom je štátny rozpočet, jeho vyrovnanosť, nevyrovnanosť, schodkovosť. V oblasti štátneho rozpočtu bolo možné do určitej miery predikovať, aký bude vývoj, keď bude samostatná

Slovenská republika a keď nebudú transfery zo Slovenska do federálneho rozpočtu, z federálneho rozpočtu na Slovensko, keď sa okruh uzavrie len v rámci Slovenska. Veľká neznáma však bola v oblasti zahraničného obchodu, ktorý sa robil v Prahe. Slovenské podniky predávali svoje výrobky do Prahy za československé koruny a Praha ich exportovala za konvertibilné meny. Rozdelením Československa sa všetky predaje do Prahy zmenili z vnútroštátnych na zahraničné. Chýbali však ukazovatele o tom, aká je vlastne schopnosť slovenskej ekonomiky vyprodukovať devízy a aká je devízová náročnosť tejto ekonomiky. Čiže veľkou bariérou pri správnom predikovaní vývoja roku 1993 bolo to, že neboli k dispozícii isté veľmi závažné makroekonomické informácie, hlavne z oblasti zahraničného obchodu. Ďalšou bariérou, ktorá sťažovala predikovanie vývoja bolo to, že politickí a hlavne ekonomickí predstavitelia sa veľmi líšili v svojich názoroch. Takže nebola jasná ani politika ľudí, ktorí ovplyvňovali ekonomické dianie a ekonomické výsledky. Aj očakávania voči slovenskej korune ako novej mene boli negatívne a do istej miery ovplyvnili konanie ekonomických subjektov vo vtedajšej prítomnosti a, samozrejme, v blízkej budúcnosti. S týmto sme sa museli vyrovnávať a budovať dôveru v našu ekonomiku, v naše schopnosti a tým aj v slovenskú korunu. S odstupom času možno povedať, že priemerné očakávania v roku 1993 boli horšie, než sú skutočné výsledky za päť rokov existencie samostatnej Slovenskej republiky a centrálnej banky.

Ako hodnotíte súčasný menový vývoj z tohto pohľadu?

Ako som už povedal, očakávania voči slovenskej korune boli pred piatimi rokmi väčšinou pesimistické. Dôsledkom týchto negatívnych očakávaní bola vlastne desaťpercentná devalvácia v roku 1993. Odvtedy máme, dá sa povedať, stabilnú menu a slovenská koruna patrí k najstabilnejším menám z transformujúcich sa krajín. Z tohto pohľadu môžeme byť s predchádzajúcim vývojom relatívne spokojní. Čo sa týka vnútroštátneho menového vývoja, základný cieľ – prírastok spotrebiteľských cien alebo inflácia – je tiež na veľmi priaznivej úrovni. Podarilo sa nám znížiť infláciu z približne 25 % v roku 1993 na asi 6 % v roku 1997. Je to výsledok, ktorý znesie porovnanie nielen s transformujúcimi sa krajinami, ale aj s niektorými menej vyspelými západnými ekonomikami. V súčasnosti sa však treba viacej pozeráť do budúcnosti a minulosť využívať len na isté poučenie a čerpanie námetov, ktoré by malo dotvoriť rozhodovanie pre budúcnosť. Z tohto pohľadu, napriek vcelku veľmi pozitívnemu hodnoteniu základných menových charakteristík, sú v súčasnom menovom vývoji isté problémy, ako sú príliš vysoké deficity zahraničného obchodu, štátneho rozpočtu, verejného sektora, neúmerne prírastky priemerných reálnych miezd a neproduktívnych investícií. Tie vyvolávajú vysoký domáci dopyt, ktorý zase tlačí na zahraničný obchod a to spolu vytvára istý tlak na korunu. V snahe udržať stabilný vývoj musíme prijímať určité opatrenia, ktoré potom rezultujú aj v niektoré nie celkom priaznivé dôsledky. Dnes je takýmto negatívom príliš vysoká úroveň úrokových sadzieb, ktorá nezodpovedá dosiahnutej úrovni vývoja inflácie. Túto situáciu je potrebné

riešiť. Nemôže pretrvávajúť veľmi dlho, pretože do istej miery môže podviazať schopnosť rozvoja reálnej ekonomiky – keď sú drahé peniaze, nikto nemá záujem investovať – a môže byť brzdo budúceho vývoja.

Čo považujete za najvýznamnejšie úspechy a naopak za najslabšie miesta menovej politiky Národnej banky Slovenska za uplynulých päť rokov?

Bez zbytočnej skromnosti možno povedať, že Národná banka Slovenska je inštitúcia, ktorú dnes akceptujú domáci i zahraniční partneri. Má svoje meno, jej názor je akceptovaný v rámci spoločnosti a pripisuje sa mu príslušná váha. Peniaze vo všeobecnosti sú založené na dôvere. Rovnakú dôveru ako peniaze by mala mať i centrálna banka ako inštitúcia, ktorá tieto peniaze spravuje. Myslím si, že hlavný výsledok našej doterajšej práce je, že tak naša mena, ako aj centrálna banka túto dôveru majú. Samozrejme, ide o globálny výsledok, ktorý sme dosiahli cestou mnohých zásadných rozhodnutí, ale i drobnej každodennej práce. Tendencia prijímaných rozhodnutí, prijímaných postupov banky bola, podľa môjho názoru, jednoznačne správna. Je však otáznosť, či výkon menovej politiky, ale aj ďalších činností banky nemohol byť hladší, bez veľkých skokov. Ekonomika ako taká nemá rada otrasy. A my sme sa v niektorých činnostiach nevyhli tomu, že boli prijímané aj veľmi razantné opatrenia, ktoré spôsobili napríklad to, že došlo k veľkej výchyľke úrokových sadzieb, k veľkej fluktuácii, že nám úrokové sadzby dokázali skočiť z 10 % na 25 %, čo je napríklad súčasný stav.

Menová politika Národnej banky Slovenska získala viacero uznání na medzinárodnej úrovni. Svedčia o tom i ratingy renomovaných agentúr. Aký je význam týchto ratingov pre Slovensko? Platí aj v tejto oblasti, že dobré meno je ľahšie získať, ako si ho udržať?

Rating vyjadruje dôveryhodnosť krajiny a je veľmi dôležitým faktorom, žiaľ, nie často doceňovaným. Je výsledkom stavu a perspektívy ekonomiky vyjadreným mnohými prepočtami a ukazovateľmi. Umiestnenie v stupniciach ratingových agentúr signalizuje, ako je krajina schopná splácať všetky svoje vnútorné i vonkajšie záväzky. Z hľadiska rozvoja národného hospodárstva je niekedy nutné požiť si dodatočné zdroje. Vtedy je veľmi dobré, keď je krajina dôveryhodná a keď sa zahraničné banky a finančné inštitúcie predbiehajú a ponúkajú jej úvery. Rating má, samozrejme, spätný odraz aj na mikrosféru. Dobrý rating je predpokladom, že jednotlivé podnikateľské subjekty budú mať ľahší prístup k finančným zdrojom, ľahšie sa s nimi bude kooperovať na medzinárodnej úrovni, nielen finančne, ale aj bežnej obchodnej. Otázka, či dobré meno je ľahšie získať, ako si ho udržať je otázkou úrovne východiska a potenciálnych možností rozvoja. Nebolo pre nás ľahké získať investičný rating a nebude pre nás ľahké súčasne ohodnotenie zlepšiť, aj keď možnosti pre to sú. Z hľadiska aktuálnej situácie musíme potvrdiť výsledky, ktoré sme dosiahli a riešiť problémy, ktoré tu sú.

V menových programoch Národnej banky vidieť určitú nadväznosť, kontinuitu vývoja. Menové nástroje majú jasnú trhovú orientáciu. Dokonca ani v situáciách ohrozenia stability našej meny sa banka nevrátila k administratívnym nástrojom. Očakávajú sa v tejto oblasti nejaké zmeny?

Počas uplynulých piatich rokov bola jasná tendencia odstupovania od direktívnych alebo administratívnych metód riadenia k metódam liberálnym, založeným na trhových princípoch.

Kým v roku 1993 existovali napr. úverové limity, devízové reštrikcie, obmedzenia platobného styku, dnes je situácia podstatne liberálnejšia. Keď teda porovnávame súčasný stav s rokom 1993 môžeme jednoznačne konštatovať, že došlo k značnej miere uvoľnenia a opatrenia, ktoré priamo limitovali podnikateľské aktivity sú odstránené, s istými výnimkami v devízovej oblasti. Myslím si, že v tejto tendencii je potrebné pokračovať, treba však byť racionálny a zvažovať každé za a každé proti. A práve v tejto súvislosti by som chcel upozorniť na dôležitú skutočnosť. Často v našich myšliach vzniká isté nedorozumenie medzi tým, čo je direktívne, administratívne riadenie a čo je trh. Niektorí si trh predstavujú ako miesto, kde neplatia žiadne predpisy, kde je možné všetko, a to je veľký omyl. Trh musí byť transparentný, musia byť vymedzené jasné pravidlá, aby bol zabezpečený poriadok, disciplína a zároveň aby bol vytvorený priestor, ktorý dáva jednotlivým podnikateľským subjektom možnosť rozhodovať a podnikať v rozličných smeroch. Avšak každý jeden smer, každé jedno rozhodnutie musí rešpektovať regulácie tohto trhu. Dnes považujem úlohu správnej regulácie trhu a zvyšovania finančnej disciplíny za ďaleko závažnejšiu otázku, než sú zostávajúce direktívne nástroje, ktoré ešte dnes platia, avšak už nie sú rozhodujúce v determinovaní podnikateľských aktivít reálnej ekonomiky.

Pán viceguvernér, piaty rok činnosti centrálnej banky sa chýli ku koncu. Môžete naznačiť hlavné zámery menovej politiky na nasledujúce obdobie?

Spomenul som isté problémy, ktoré tu sú a ktoré potrebujeme vyriešiť. Od riešenia týchto problémov závisí aj to, do akej miery budeme odvážni z hľadiska ambicióznosti menových cieľov na rok 1998. Sú isté povzbudivé signály aj v zahraničnom obchode, povzbudivé signály aj z hľadiska istých zámerov v oblasti domácej spotreby, kde by malo dôjsť k určitým redukciám, aby to tempo nebolo príliš vysoké a neovplyvňovalo negatívnym smerom cez vysoké dovozy výsledky zahraničného obchodu. Ekonomika je v súčasnosti veľmi dynamická, takže musíme veľmi starostlivo analyzovať nedávnu minulosť, či tie pozitívnejšie tendencie alebo prísľuby sú trvalého charakteru a do akej miery, a na základe tejto analýzy potom stanovíť v menovej oblasti ciele. Nerád by som však predbiehal záverečnú fázu posúdenia všetkých možností, ktoré sú dnes pred nami a ktoré vytvárajú predpoklady na prijatie konkrétnych cieľov.

Alica Polónyiová

JOZEF MUDRIK

viceguvernér Národnej banky Slovenska

Bankový sektor je funkčný

Prvého januára 1998 to bude práve päť rokov, čo začala svoju činnosť Národná banka Slovenska. Zákon o NBS ukladá centrálnej banke okrem starostlivosti o menovú politiku, emisnej činnosti a zabezpečovania platobného styku aj zodpovednosť za bezpečné fungovanie a účelný rozvoj bankového systému. Veľký dôraz kladie zákon aj na kontrolnú činnosť nad bankami. Ako si NBS túto úlohu v priebehu uplynulých rokov plnila?

Bankový sektor v tom dnešnom poňatí u nás do roku 1990 vlastne neexistoval. Vytvoril sa 1. januára 1990 rozdelením ŠBČS a vznikom nových bánk v súlade so zákonom o bankách. Vývoj pri budovaní bankového sektora na Slovensku v prvých rokoch po zániku federácie v porovnaní s vývojom v Čechách zaostával. Národná banka Slovenska však postupne vytvárala vhodné podmienky na vznik nových bánk a vstup zahraničných investorov do SR, a tak dnes už máme dobre rozvinutý bankový sektor. V súčasnosti na Slovensku pôsobí 25 komerčných bánk, 4 pobočky a 10 reprezentácií zahraničných bánk. Zahraničný kapitál má zastúpenie v 14 bankách a jeho podiel na základnom imaní bankového sektora (vrátane trvale zverených prostriedkov pobočiek zahraničných bánk) dosiahol k 30. 6. 1997 až 38,3 %, čo považujeme za dostatočné. Centrálna banka preto v súčasnosti nepodporuje kvantitatívny rast počtu bánk a orientuje sa na ich konsolidáciu a na podporu jestvujúcich bánk. Presadzuje kapitálové posilňovanie a fúzie bánk, a to aj tých najväčších. Vychádzame zo zahraničných skúseností, kde napríklad v susednom Rakúsku dve najväčšie banky Bank Austria a Creditanstalt sa prednedávnom spojili a vytvorili banku, ktorej objem kapitálu je väčší ako objem kapitálu celého bankového sektora SR. Podobný vývoj je aj v ďalších krajinách, a preto sa na tento proces so vstupom do Európskej únie a do Európskej menovej únie musíme pripravovať aj my.

Zákon o NBS ukladá zodpovednosť za zdravý vývoj bankového sektora úseku bankového dohľadu. Ten vznikol zároveň s centrálnou bankou a na rozdiel od iných činností bez akýchkoľvek predchádzajúcich skúseností.

Dnes je bankový dohľad uznávanou autoritou, ktorá koordinuje dohľad nad bankami a na základe zákona o bankách vydáva opatrenia – normy, ktorými sa riadi celý bankový sektor. Všetky opatrenia, ktoré bankový dohľad prijíma, vychádzajú z požiadaviek Bazilejského výboru bankových dohľadov a majú zabezpečiť, aby banky v SR dodržiavali pravidlá obozretného hospodárenia a pripravili Slovenskú republiku v tejto oblasti na vstup do Európskej únie a OECD.

Napriek tomu, že v SR zatiaľ nebankrotovala ani jedna slovenská banka, nemožno tvrdiť, že v bankovom sektore nie sú problémy. NBS začala už v roku 1995 s ozdravným procesom v jednotlivých komerčných bankách. Vyдалa pravidlá obozretného podnikania bánk a opatrenia, ktoré určujú dodržiavanie kapitálovej primeranosti. Aké sú v tejto oblasti výsledky?

Niektoré komerčné banky prevzali z minulosti rizikové úvery s ohrozenou návratnosťou ako dôsledok centrálne plánovanej a štátom regulovanej ekonomiky. Ďalšie takéto úvery vznikli v procese transformácie slovenskej ekonomiky na trhové podmienky. Napriek tomu, že z prostriedkov Fondu národného majetku SR bola časť týchto úverov odpísaná, kapitálovo bola posilnená Všeobecná úverová banka i Investičná a rozvojová banka a časť úverov bola presunutá do Konsolidačnej banky, problémy úverových portfólií bánk to nevyriešilo. Preto sa NBS od svojho vzniku usiluje o vytváranie vhodných legislatívnych podmienok. Takých, ktoré by nútili komerčné banky klasifikovať svoje úverové portfóliá a vytvárať k nim potrebné rezervy a opravné položky podľa medzinárodných pravidiel. Tieto opatrenia NBS platia od roku 1995 a banky postupujú podľa týchto pravidiel. Problém sa nám však doteraz nepodarilo v plnom rozsahu doriešiť, pretože sa neprijali novely zákonov o dani z príjmov a o účtovaní nezaplatených úrokov. Mali byť zamerané na nezdaňovanie vytváraných opravných položiek, čo by bankám umožnilo rýchlejšie si vytvárať opravné položky. Ďalej sme navrhovali, aby sa úroky, ktoré banky nezinkasujú od svojich dlžníkov, nezarátavali do výnosov bánk a aby z nich komerčné banky nemuseli odvádzať daň do štátneho rozpočtu. Tieto opatrenia bolo možné realizovať v rokoch 1995 a 1996, keď SR dosahovala najlepšie hospodárske výsledky. V súčasnosti, pri známych problémoch s deficitom štátneho rozpočtu, sa toto riešenie stáva problematickým. Situácia sa však postupne zlepšuje. Kým v roku 1995 dosahoval podiel klasifikovaných úverov na všetkých úveroch až 40 %, koncom roku 1996 sa znížil na 29,7 %. Banky postupne vytvárajú vyššie rezervy a opravné položky, ktoré slúžia na krytie predpokladaných strát z klasifikovaných úverov. V roku 1997 však došlo v tomto smere k určitej stagnácii. NBS preto presadzuje, aby komerčné banky riešili tieto problémy vlastnými silami. V priebehu dvoch až troch rokov budú musieť naše banky dosiahnuť medzinárodne stanovenú úro-

veň kapitálovej primeranosti, t.j. minimálne 8 %. Malo by sa to dosiahnuť napríklad vstupom kapitálovo silných investorov do bánk, ktoré majú problémy.

Ako postupuje privatizácia bánk na Slovensku?

Môžem povedať, že väčšina bánk na Slovensku je už sprivatizovaná. Iná situácia je v troch najväčších bankách. Slovenská sporiteľňa, ktorá je plne vo vlastníctve Fondu národného majetku SR a reštitučného fondu, nemôže byť sprivatizovaná. Parlament totiž prijal zákon, podľa ktorého táto banka, vzhľadom na jej dominantné postavenie v oblasti vkladov obyvateľstva, nemôže byť privatizovaná do roku 2003. VUB – banka, ktorá má najsilnejšie postavenie na trhu úverov – je sprivatizovaná na 49,2 %. Treba tiež dokončiť privatizáciu Investičnej a rozvojovej banky, v ktorej FNM SR vlastní 35,1 % podiel.

NBS podporuje privatizáciu, nechápe ju však ako jedinú prioritu, ale ako prostriedok dokončenia reštrukturalizácie týchto bánk. To znamená, že tento proces by mal byť prepojený a transparentný. Privatizovať by mali predovšetkým kapitálovo silní investori. Investori solventní, seriózni, s jasnými vlastnickými vzťahmi v pozadí. Vo vymedzenom rozsahu, vzhľadom na už vysokú účasť zahraničného kapitálu v bankovníctve, podporujeme aj účasť zahraničných investorov na privatizácii bánk.

Možno to chápať tak, že NBS má vo svojich zámeroch privatizáciu všetkých komerčných bánk?

Aj v zahraničí sú mnohé komerčné banky, v ktorých má svoj podiel štát. V niektorých krajinách je súkromný kapitál dokonca aj v centrálnych bankách, napríklad v Juhoafrickej republike. Avšak súkromní akcionári tam majú v zákone presne stanovené práva. My, samozrejme, NBS privatizovať nemienime. Ostatné komerčné banky u nás by mali byť postupne sprivatizované, s výnimkou špecifických štátnych peňažných ústavov, ktoré majú osobitné funkcie, ako sú Slovenská záručná a rozvojová banka, Konsolidačná banka alebo špecifický peňažný ústav Exim banka.

Zákon o NBS ukladá centrálnej banke vydávať bankovky a mince a riadiť peňažný obeh. Ako si NBS plní túto veľmi dôležitú emisnú povinnosť?

Jedným zo znakov každého suverénneho štátu je jeho vlastná mena, menová jednotka, sústava bankoviek a mincí. Po rozdelení federácie sa predpokladalo, že československá koruna zostane spoločnou menou ČR i SR dlhší čas a že tak získame potrebný čas na prípravu vlastnej slovenskej meny. Žiaľ, nestalo sa tak. Už začiatkom februára 1993 sa obe meny rozdelili. Na odlíšenie mien sme museli všetky federálne bankovky na území SR označiť slovenskými kolkami. Túto náročnú prácu zvládla NBS s pomocou ďalších bánk (predovšetkým VÚB, a.s.) v priebehu niekoľkých dní a nocí. Takéto enormné pracovné zaťaženie prípadne na pracovníkov bánk len raz za niekoľko generácií. Na porovnanie, posledné kolkovanie peňazí u nás bolo v roku 1945 a menová reforma bola v roku 1953. Podobne rýchlo sme emitovali aj ucelenú sústavu slovenských mincí, ktoré razili v Mincovni Kremnica. Treba pripomenúť, že pracovníci centrálnej banky v neuveriteľne krátkom čase pripravili do tlače jednotnú sústavu slovenských bankoviek, ktoré výtvarne

spracoval akademický maliar Jozef Bubák. Nové slovenské bankovky sa tlačili v zahraničí a bez problémov sa uviedli postupne do obehu. Dnes táto sústava bankoviek a mincí, ktorá má naozaj vysokú výtvarnú a technickú úroveň i vysokú úroveň ochrany slúži všetkým občanom a dnes tieto moderné peniaze považuje každý za samozrejmosť. Aj to hovorí o tom, že si Národná banka Slovenska plní úlohy, ktoré jej vyplývajú zo zákona.

NBS sa svojou činnosťou i rozhodnutiami podieľa na vytváraní podmienok na vstup SR do medzinárodných organizácií, Európskej únie a OECD. Vy sám, pán viceguvernér, ste členom Vládneho výboru SR pre integráciu SR do Európskej únie a Vládneho výboru pre vstup do OECD. Ktoré kroky NBS urobila počas svojej päťročnej existencie a aké aktivity bude týmto smerom ďalej vyvíjať?

Som presvedčený o tom, že vstup SR do integračných štruktúr, či už do Európskej únie a v rámci nej do Európskej menovej únie i OECD je pre nás jedinou cestou efektívneho rozvoja. Inak by to znamenalo ekonomickú i politickú izoláciu SR, zaostávanie za vývojom vo svete. Inú cestu nemáme, a preto aj NBS vyvíja v tomto smere potrebné aktivity. NBS má zastúpenie vo vládných výboroch pre integráciu do Európskej únie a OECD. Naša centrálna banka má v rámci odboru zahraničných vzťahov pre túto činnosť vytvorené špeciálne oddelenie. Otázkami integrácie sa v centrálnej banke priamo zaoberá asi 40 odborných pracovníkov. Koncepcia integrácie v podmienkach NBS vychádza z právneho a inštitucionálneho rámca prístupového procesu SR do EÚ, ako aj z cieľov, možností a potrieb bankového sektora v tomto procese. Z obsahu asociačnej dohody v oblasti bankovníctva zodpovedá NBS za menovú a devízovú politiku, platobnú bilanciu a pohyb kapitálu. NBS sa priamo podieľa na plnení odporúčaní tzv. Bielej knihy v oblasti bankovníctva. Sú to otázky týkajúce sa voľného pohybu kapitálu, finančných služieb, ochrany osobných údajov, účtovníctva a colnej únie. V týchto súvislostiach už bol prijatý rozvrh jednotlivých etáp liberalizácie, pohybu kapitálu. Treba zároveň povedať, že NBS už viaceré požiadavky na vstup do Európskej únie splnila. V októbri 1995 bol prijatý devízový zákon č. 335/1996 Z. z., ktorý umožňuje konvertibilitu slovenskej meny podľa čl. VIII Dohody o MMF. V súlade s uvedeným článkom boli u nás liberalizované všetky transakcie, ktoré súvisia s pohybmi na bežnom účte platobnej bilancie. Ďalší návrh na liberalizáciu devízového zákona je už predložený v parlamente a pre budúci rok sú pripravené ďalšie kroky, tak aby do roku 2000 bol devízový režim úplne liberalizovaný. V júli tohto roku Európska komisia hodnotila postup integračných krokov v asociovaných krajinách. Dospela k záveru, že Slovensko bude v priebehu nadchádzajúcich piatich rokov schopné plne aproximovať smernice európskeho spoločenstva v sektore bankovníctva. Slovensko splnilo európske dohody aj v oblasti pohybov zahraničného kapitálu a je predpoklad, že splní aj ostatné ekonomické kritériá v strednodobom horizonte a Národná banka Slovenska má na týchto integračných krokoch nemalý podiel. Rovnako plníme aj úlohy požadované ako podmienky na vstup SR do OECD.

Ivan Paška

1

2

3

4

5

6

Pracoviská Národnej banky Slovenska
na Štúrovej (1), Vazovovej (2),
Tomášikovej (3), Cukrovej (4)
Záhradníckej (5) a Krajnej ulici (6)

Aby sme mohli plniť úlohy

Vznik Národnej banky Slovenska okrem iného nastolil aj požiadavku organizačne a personálne, technicky a materiálne vybudovať dôstojné hospodárske zázemie banky. Prirodzene, že táto úloha sa vzhľadom na jej náročnosť nemohla a nedala realizovať v krátkom čase. Bolo ju potrebné rozložiť na dlhšie časové obdobie. Urýchlene však bolo treba vytvoriť podmienky na začatie činnosti a základné fungovanie banky, aby Národná banka Slovenska vnútri i navonok mohla plnohodnotne zabezpečovať všetky úlohy a funkcie, ktoré jej ukladal zákon a ktorých plnenie sa reálne očakávalo. Dnes, po uplynutí takmer 5 rokov s uspokojením možno konštatovať, že sa tak stalo.

Videní zvonka i zvnútra

Hospodárske činnosti banky sa začali najprv realizovať v rámci prevádzkového úseku. Neskôr, ku koncu roku 1993, sa tieto činnosti odčlenili a v rámci novej organizačnej štruktúry NBS sa vytvoril samostatný hospodársky úsek s tromi odborami: odborom rozpočtu a správy majetku, odborom hospodárskych služieb a odborom ochrany a bezpečnosti (najprv ako odbor obrany a ochrany).

V súčasnosti na hospodárskom úseku pracuje 180 zamestnancov, kým na začiatku roku 1993 ich bolo 72. Činnosť na úseku je rozmanitá a úloh, ktoré úsek zabezpečuje a plní je mnoho. Spomeniem a vyzdvihnem len podstatné. Usmerňuje vnútorné hospodárenie NBS podľa rozpočtu po celej organizačnej línii (resp. podľa rozpočtových miest), realizuje zámery NBS na úseku investícií a spravuje hmotný majetok, zabezpečuje ochranu a bezpečnosť osôb a objektov, prevádzkuje vlastné objekty banky (na Štúrovej ul., Vazovovej ul., Záhradníckej ul., Tomášikovej ul., Cukrovej ul. a Krajnej ul.), zabezpečuje archívnu činnosť a stará sa o jestvujúci historický fond dokumentov a reálií.

Výsledky práce úseku za predchádzajúce obdobie sú preukázateľné a potešiteľné. Pri všetkej skromnosti by som rád prezentoval aspoň niektoré skutočnosti, ktoré sa za uplynulé obdobie dosiahli. Hmotný a nehmotný investičný majetok banky, ktorý vytvára nevyhnutné podmienky pre prácu zamestnancov banky, vzrástol za dobu existencie banky takmer devätnásobne a dosiahol hodnotu vyššiu ako 1,9 mld. Sk. Vybavenosť pracovníka banky vo finančnom vyjadrení v čase vzniku NBS predstavovala 0,5 mil. Sk, kým v súčasnosti dosahuje úroveň 1,5 mil. Sk, čo je takmer trojnásobne viac.

V novom tisícročí v novej budove

Za uvedenými hodnotami treba vidieť nielen lepšie materiálno-technické podmienky (kancelárske potreby, energiu, rôzne služby, počítače, faxy, telefónne prístroje, rozmnožovacie stroje atď), ale aj obstaranie a vybudovanie vhodných objektov na činnosť banky. Zrealizovala sa výstavba pobočky NBS v Košiciach, kúpili a sprevádzkovali sa objekty na Mýtnej a Záhradníckej ul. (čiastočná rekonštrukcia a modernizácia), Cukrovej ul. (úplná rekonštrukcia a prestavba), modernizoval sa objekt na Štúrovej ul., rovnako tak priestory archívu na Krajnej ul. V spolupráci s pobočkami sa vytvorili podmienky na existenciu, činnosť a prácu expozitúr. Súčasne mnoho aktivít zo strany hospodárskeho úseku si vyžiadali aj účelové organizačné jednotky. Kúpilo, zrekonštruovalo a sprevádzkovalo sa viacúčelové zariadenie NBS v Starom Smokovci (Bystrina). Dlhodobejšie sa rekonštruujú objekty Múzea mincí a medailí v Kremnici.

V uvedenom období sa nesporne mnoho vykonalo, ale to, čo nás v najbližších rokoch na tomto úseku čaká, je oveľa jedinečnejšie, náročnejšie a významnejšie – na základe doterajších skúseností zrealizovať stavbu budovy ústredia NBS na Mýtnej ulici. Výber pozemku, jeho kúpa, výber architektonického riešenia budovy, ako aj podstatná časť organizačnej a projektovej prípravy tejto stavby vytvárajú na to dobré podmienky. Okrem toho súčasne pripravujeme a neskôr zrealizujeme výstavbu celej siete expozitúr NBS (12 objektov).

Výstavba novej budovy ústredia NBS aj navonok zavŕši proces budovania centrálnej banky a vytvorí čo najlepšie podmienky na prácu všetkých pracovníkov úsekov ústredia banky „pod jednou strechou“. Bude to budova, v ktorej vidíme späťso vznikom a začiatkom NBS a bude našou dôstojnou dominantou s novými perspektívami.

Ing. TIBOR KAŠIAK
vrchný riaditeľ

Zákon č. 22/1992 Zb. o Štátnej banke česko-slovenskej (ďalej len „ŠBČS“) ustanovil v rámci jej pôsobenia vykonávať aj dohľad nad vykonávaním bankových činností a starať sa o bezpečné fungovanie a účelný rozvoj bankového systému v bývalej ČSFR. Súčasne organizačne rozčlenil ŠBČS na federálne ústredie ŠBČS, ústredie ŠBČS pre Českú republiku a ústredie ŠBČS pre Slovenskú republiku. Republikovým ústrediam prislúchalo aj vykonávanie bankového dohľadu v rozsahu ustanovenom Bankovou radou ŠBČS. Toto zákonné vymedzenie pôsobnosti sa premietlo do organizačnej štruktúry bývalej ŠBČS. Na federálnom ústredí ŠBČS v Prahe bol vytvorený odbor bankového dohľadu, ktorému boli organizačne podriadené oddelenie metodiky, oddelenie bankových licencií a činností a oddelenie finančných analýz a inšpekcie. V Bratislave na ústredí ŠBČS pre Slovenskú republiku bolo vytvorené oddelenie bankového dohľadu, ktoré bolo metodicky usmerňované federálnym ústredím ŠBČS v Prahe.

Vznik Slovenskej republiky 1. januára 1993 si vyžiadala urýchlené vybudovanie vlastnej centrálnej banky. Národná banka Slovenska bola zriadená zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o NBS ako emisná banka Slovenskej republiky. Svoju činnosť začala vykonávať od 1. januára 1993 a okrem hlavnej úlohy – zabezpečovania stability slovenskej meny – vykonáva aj dohľad nad vykonávaním bankových činností a starať sa o bezpečné fungovanie a účelný rozvoj bankového systému. Legislatívne vymedzenie pôsobenia NBS v oblasti bankového dohľadu sa premietlo aj v budovaní bankového dohľadu a jeho organizačnom usporiadaní v NBS. V rámci prvej organizačnej štruktúry NBS bol vytvorený odbor bankového do-

hľadu, ktorý sa vnútorne členil na povoľovacie oddelenie a oddelenie dohľadu a analýz. V priebehu roku 1993 (od 1. 10.) sa pretransformoval na úsek bankového dohľadu, ktorý sa pôvodne skladal z dohľadacieho odboru (dve oddelenia – oddelenie analýz a dozoru na diaľku, kontrolné oddelenie) a povoľovacieho odboru (dve oddelenia – povoľovacie oddelenie, oddelenie metodiky). Budovanie úseku bankového dohľadu bolo ovplyvňované vývojom v legislatívnej oblasti, najmä poslednou novelou zákona č. 21/1992 Zb. o bankách, vyhlásenou v Zbierke zákonov SR ako zákon NR SR č. 58/1996 Z.z. (ďalej len zákon o bankách) a postupným napĺňaním základných princípov účinného bankového dohľadu, známych ako tzv. Bazilejské základné princípy.

Súčasná štruktúra úseku bankového dohľadu je nasledovná (od októbra 1995):

- odbor dohľadok na mieste
 - oddelenie metodiky
 - oddelenie dohľadok na mieste
- odbor dohľadok na diaľku
 - oddelenie analýz a dohľadok na diaľku
 - oddelenie monitorovania obozretných dát
 - oddelenie registra bankových úverov a záruk
- povoľovací odbor
 - povoľovacie oddelenie
 - správno regulačné oddelenie

Povoľovanie

V rámci povoľovacieho oddelenia sú zriadené dva pracovné tímy so špecializáciou na bankovo licenčnú činnosť, resp. regulačnú činnosť a v blízkej budúcnosti bude zriadený na povoľovacom odbore nový pracovný tím, ktorého pôsobnosť bude v oblasti problematiky bankovníctva jednotného vnútorného trhu Európskej únie a Bazilejského výboru bankového dohľadu.

Povoľovacie oddelenie v rámci povoľovacej činnosti zabezpečuje realizáciu stratégie NBS v rozvoji bankového sektora SR, a to najmä komplexným posudzovaním a vypracúvaním návrhov vo veciach:

- a) povolenia na založenie banky,
- b) povolenia na založenie pobočky zahraničnej banky,
- c) povolenia na výkon bankových činností,

- d) rozšírenia povolenia na výkon bankových činností,
- e) súhlasu na nadobudnutie majetkového podielu alebo podielovej účasti na základnom imaní banky,
- f) súhlasu na zlúčenie, splynutie alebo rozdelenie banky,
- g) súhlasu na zvýšenie alebo zníženie základného imania banky,
- h) súhlasu na predaj banky, pobočky zahraničnej banky alebo ich častí,
- i) súhlasu pre banku na nadobudnutie akcií alebo podielových účastí na nebankovej právnickej osobe,
- j) zriadenia (registrácie) zastúpenia zahraničnej banky alebo obdobnej zahraničnej finančnej inštitúcie,
- k) súhlasu pre banku na riadenie jej pobočky v zahraničí.

Sleduje dodržiavanie príslušných zákonných noriem súvisiacich s povoľovacími konaniami úseku bankového dohľadu vrátane dodržiavania podmienok stanovených v príslušných rozhodnutiach NBS a pri ich porušení navrhuje zákonné riešenia. Priebežne monitoruje, analyzuje a vyhodnocuje informácie o akcionároch bánk, o podieloch bánk na nebankových právnických osobách a o zastúpeniach zahraničných bánk alebo obdobných zahraničných finančných inštitúciách. Vede evidenciu bánk, pobočiek zahraničných bánk, zastúpení zahraničných bánk alebo obdobných zahraničných finančných inštitúcií pôsobiacich na území SR a slovenských bánk pôsobiacich v zahraničí a zabezpečuje pravidelné zasielanie ich zoznamov podriadeným organizačným zložkám NBS a vybraným inštitúciám SR. Spracováva informácie bankových dohľadov iných krajín o podozrivých a nelegálnych činnostiach v zahraničnej bankovej sfére a pružne o nich informuje všetky bankové subjekty pôsobiace v SR.

Správno regulačné oddelenie poskytuje pre celý úsek bankového dohľadu výklad všeobecne záväzných právnych predpisov a aktov riadenia, ktoré sa bezprostredne dotýkajú výkonu bankového dohľadu (napr. zákon o stavebnom sporení, zákon o bankách). Podieľa sa na výklade všeobecne záväzných právnych predpisov a opatrení NBS, týkajúcich sa bankového dohľadu, pre banky, pobočky zahraničných bánk a ďalšie subjekty. Vypracúva a zabezpečuje výkon opatrení na nápravu podľa § 26 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov. V nevyhnutných prípadoch, napr. ohrozenia záujmov vkladateľov, pripravuje návrhy na uplatnenie príslušných opatrení bankového dohľadu. Poskytuje súčinnosť orgánom činným v trestnom konaní, osobitne v oblasti boja proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti. Navrhuje skva-

litnenie všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich postavenie a funkcie bankového dohľadu, podieľa sa na vypracovávaní, resp. pripomienkovaní ďalších návrhov opatrení NBS, vytvára právne predpoklady na spoluprácu s bankovými dohľadmi iných krajín a sústreďuje podklady a informácie v rozvoji bankových systémov EÚ a OECD, vyhodnocuje, porovnáva a navrhuje zodpovedajúce návrhy právnych úprav pre oblasť účinného výkonu bankového dohľadu. Spolupracuje pri výkone bankového dohľadu a pri aproximácii bankových právnych predpisov s právnymi útvarmi bánk a legislatívnymi útvarmi príslušných ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, vypracúva právne analýzy, stanoviská k materiálom predkladaným na rokovanie orgánov NBS, ministerstvám, Úradu vlády SR a zabezpečuje vybavovanie podaní a sťažností občanov, ktoré sú priamo doručené úseku bankového dohľadu, ako aj dožiadaní orgánov činných v trestnom konaní.

Po obsahovej stránke je vývoj povoľovacieho odboru zhodný s vývojom bankovej licenčnej a regulačnej politiky centrálnej banky. V období do vzniku NBS sa povoľovacia činnosť sústreďovala na proces vydávania povolení pôsobiť ako banka. V rokoch 1993 až 1995 sa popri bankovej licenčnej činnosti a devízovopovoľovacej činnosti postupne začína uplatňovať regulačná činnosť NBS, prejavujúca sa v procesoch posudzovania a vybavovania žiadostí o nadobudnutie majetkových podielov na základnom imaní bánk a žiadostí bánk o nadobudnutie majetkových účastí na nebankových subjektoch.

Obdobie od roku 1996 po dnešok bolo charakteristické plnením nových povinností povoľovacieho odboru, ktoré vyplynuli z novely zákona o bankách (po 1. marci 1996), ako aj komplexné posudzovanie žiadostí a vypracovávanie návrhov rozhodnutí vo veciach povolenia na výkon bankových činností pre existujúce banky a pobočky zahraničných bánk (tzv. prelicencovanie), udeľovanie súhlasu na predaj pobočky zahraničnej banky a rozšírenia povolenia na výkon bankových činností o vykonávanie hypotekárnych obchodov. S cieľom kvalitatívne zvýšiť úroveň najmä regulačnej činnosti odboru položili sa základy pre systémové zabezpečovanie sledovania príslušných zákonných noriem súvisiacich s povoľovacími konaniami úseku bankového dohľadu, osobitne dodržiavania podmienok v konkrétnych rozhodnutiach NBS, monitorovanie, analyzovanie a vyhodnocovanie informácií o akcionároch s cieľom ich kvalitatívneho hodnotenia a včasného eliminovania rizikového správania, a tiež analyzovanie údajovej databázy o podieloch bánk na nebankových subjektoch. Vypracovala sa koncepcia rozvoja bankového systému ako základnej osi pre budúcu činnosť aj v li-

10th Conference of the Group of BSCEE

April 16-17, 1997
Bratislava

cennej a regulačnej činnosti povoľovacieho odboru. Dôležitými činnosťami bolo vypracúvanie a zabezpečovanie výkonu opatrení na nápravu a pokút podľa príslušných ustanovení zákona o bankách, navrhovanie škvalitnenia všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich postavenie a funkcie bankového dohľadu ako garanta zásad obozretného podnikania bánk, vypracovávanie právnych podkladov (najmä návrhov dvojstranných zmlúv) pre spoluprácu s bankovými dohľadmi iných krajín, sústreďovanie podkladov a informácií v rozvoji bankových systémov EÚ a OECD, vyhodnocovanie, porovnávanie a navrhovanie zodpovedajúcich právnych úprav pre oblasť bankového dohľadu.

Významnou strategickou líniou v povoľovacej činnosti bol dôraz na prevenciu. Verejnou nepostrehnuteľná a odbornými kruhmi nedocenená aktívne uplatňovaná línia prevencie bola po stránke kvalitatívneho zlepšovania úrovne bankového dohľadu prínosom pre stabilitu celého bankového sektora. Minimalizácia možnosti vstupu rizikových subjektov do bánk je trvalou úlohou bankového dohľadu v zlepšovaní regulačnej a licenčnej činnosti. Praxou overená zásada, že vzniku vážnych nedostatkov v bankách sa dá najúčinnejšie zabrániť najmä kvalitnou prevenciou, ostáva v platnosti aj pre ďalšie roky. Túto zásadu bude potrebné dôslednejšie uplatňovať voči manažmentu bánk.

V dňoch 16. a 17. apríla 1997 sa pod záštitou Národnej banky Slovenska konala v Bratislave 10. výročná konferencia Skupiny bankových dohľadov krajín strednej a východnej Európy (BSCEE). Predsedom BSCEE na rok 1997 sa stal vrchný riaditeľ úseku bankového dohľadu NBS Tibor Kašiak. Na konferencii vystúpil i p. Erik C. Musch, generálny sekretár Bazilejského výboru bankového dohľadu.

Dohľad na diaľku

Dohľad na diaľku vychádza z hlavných cieľov bankového dohľadu, a to zo zabezpečenia ochrany práv vkladateľov, snahy o udržanie dôvery v bankový sektor a podpory stability meny. V záujme splnenia týchto cieľov dozerá nad obozretným podnikaním bankových subjektov (bánk a pobočiek zahraničných bánk) vykonávaním celého radu aktivít, najmä kontroly prijímaných údajov, analytickej činnosti za jednotlivé bankové subjekty a za celý bankový sektor, ako aj prípravou rozhodovacej činnosti bankového dohľadu navrhnutím nápravných opatrení a kontrolou ich plnenia v súvislosti so zistenými porušeniami pravidiel obozretného podnikania a monitorovaním finančnej situácie v nezdravých bankových subjektoch.

Výkon dohľadu na diaľku patril k prvým samostatným aktivitám bankového dohľadu na Slovensku. Už v roku 1991 v období existencie ŠBČS, keď odbor bankového dohľadu bol súčasťou ústredia v Prahe, bolo vytvorené v rámci ústredia pre Slovenskú republiku samostatné oddelenie bankového dohľadu. Zabezpečovalo kontrolu výkazov a konzultačnú činnosť v bankách tak pre vedenie odboru v ŠBČS v Prahe, ako aj pre ústredie ŠBČS pre Slovenskú republiku. Oddelenie bolo príjemcom kópií najskôr účtovných výkazov (bilancia) a v zmysle schválených zjednodušených regulatívnych pravidiel aj hlásení o obozretnom podnikaní od bánk so sídlom na Slovensku. Definitívne pravidlá obozretného podnikania, v ktorých došlo ku konzistencii existujúcich pravidiel s pravidlami s medzinárodnou terminológiou a zásadami uplatňovanými v Bazilejskom výbore pre bankový dohľad a Direktívami ES, boli vydané v roku 1992 vo forme opatrení ŠBČS. Prvé hlásenia v zmysle týchto opatrení začali banky predkladať od 1. 6. 1992.

Dohliadky na mieste

Po vzniku Národnej banky Slovenska bol dohľad na diaľku vykonávaný v rámci vytvoreného dohľadacieho odboru NBS. Okrem kontrol správnosti údajov a vzájomných väzieb na prijímaných výkazoch a hláseniach sa začalo s pravidelným analytickým hodnotením dodržiavania limitov obozretného podnikania bankami a celkového stavu bankového sektora.

Jednou z prvých nepravidelných analýz, ktoré boli vypracované na požiadanie vedenia NBS, bola analýza tvorby oprávok a rezerv k rizikovým pohľadávkam, ako odpočet k plneniu odporúčania ŠBČS v zásadách pre tvorbu rezerv a oprávok k rizikovým aktívam bánk.

V priebehu roku 1994 v úzkej spolupráci s poradcom guvernéra NBS pre bankový dohľad p. P. Aguerom a s expertmi bola postupne prehĺbovaná analytická činnosť dohľadu na diaľku. Na základe automatizovaného spracovania účtovných výkazov (bilancia a výkaz ziskov a strát) preberaných z odboru štatistiky NBS boli zavedené analytické ukazovatele prezentované formou tabuliek (skrátene analytické prehľady) podľa bánk. Tieto prehľady slúžia aj v súčasnosti ako podklady na pravidelné analýzy finančnej situácie bánk a bankového sektora.

Po vytvorení samostatného odboru analýz a dohľadov na diaľku v roku 1995 sa hlavná činnosť odboru sústredila na prehĺbovanie analýz a vybudovanie informačného systému slúžiaceho bankovému dohľadu. Expert Programu PHARE p. P. Caillat navrhol a pripravil algoritmy komplexnej sústavy ukazovateľov (246) slúžiacich na hodnotenie tak finančnej situácie, ako aj obozretného podnikania bánk. Sústava ukazovateľov je rozdelená do troch častí, na kľúčové ukazovatele (11), analytické pomerové ukazovatele (24) a špecifické pomerové ukazovatele (211).

V súčasnosti je dohľad na diaľku organizačne zabezpečovaný na úrovni odboru a vlastný dohľad vykonávajú pracovníci na základe pridelenia gestorstva za určené bankové subjekty. V rámci odboru vzniklo oddelenie registra bankových úverov a záruk, ktoré zabezpečuje prevádzku automatizovaného registra vybudovaného v zmysle § 20a ods. 2 zákona o bankách a v rámci oddelenia analýz bol vyčlenený tím analytikov bankového sektora.

K zámerom a hlavným úlohám odboru dohľadov na diaľku pre budúce obdobie patrí najmä prehĺbenie analýz bánk a dohľadu na diaľku na základe zlepšenia kontaktu s bankami a spolupráce s externými audítormi bánk v zmysle základných princípov bankového dohľadu, schválených Bazilejským výborom BD. Bankový dohľad musí zisťovať, či majú banky vytvorené dostatočné kontrolné mechanizmy zodpovedajúce charakteru a rozsahu ich činnosti vrátane stratégie a vnútorných predpisov. K osobitným úlohám patrí dobudovanie technologickej stránky informačného systému.

Od vzniku Národnej banky Slovenska a samostatného bankového dohľadu na Slovensku bolo zabezpečované dohliadanie bánk tým istým pracovníkom, ktorý robil dohliadanie na diaľku a súčasne dohliadky na mieste v bankách, za ktoré bol zodpovedný. V tom čase boli vykonané v bankách iba úzko zamerané tematické dohliadky a šetrenia.

Dohliadanie na diaľku sa formovalo podľa vzoru francúzskeho bankového dohľadu aj pomocou francúzskych poradcov P. Agueru, P. Caillata a R. Muraza. Bolo rozhodnuté, že dohliadky na mieste sa budú vykonávať americkým spôsobom, podľa kontrolných postupov americkej dohľadacej inštitúcie The Office of the Comptroller of the Currency (ďalej len OCC), s pomocou amerického poradcu p. J. Richardsa.

V roku 1994 vzniklo kontrolné oddelenie na odbore dohľadov na mieste. Pracovníci formujúceho oddelenia boli súčasne zodpovední aj za dohliadanie na diaľku za zverené banky, neskôr za zverené pobočky zahraničných bánk. Spočiatku vykonávali tematické dohliadky zamerané na kontrolu úverového portfólia, trvalo zverené prostriedky, tvorbu opravných položiek, účtovanie úrokov z klasifikovaných úverov atď. Neskôr pod vedením p. J. Richardsa vykonali aj prvú rozsiahlejšiu metodickú dohliadku v komerčnej banke (v novembri 1994).

Súčasne boli v spolupráci s p. J. Richardsom vypracované kontrolné postupy na vykonanie dohliadky najväčších rizík v banke podľa metodiky americkej dohľadacej inštitúcie OCC.

V roku 1995 po reorganizácii úseku bankového dohľadu vznikol odbor dohľadov na mieste. V októbri 1995 boli oddelené činnosti dohľadania na diaľku a dohľadov na mieste organizačne aj fakticky. V apríli 1995 bola vykonaná prvá takmer komplexná dohliadka už na pomere dobrej odbornej úrovni.

Neskôr boli komplexné dohliadky vykonané i v ďalších bankách. Okrem toho sa vykonávali aj rozsiahle tematické dohliadky so zameraním na hlavné riziká v ďalších dohliadaných bankách a tiež permanentné dohliadky v bankách v nútenej správe a rôzne šetrenia. Možno hovoriť o kvalitných výsledkoch dohľadov na mieste aj napriek nízkemu počtu pracovníkov na oddelení, ktoré túto činnosť vykonáva.

V súčasnosti je v pracovnej podobe vypracovaných vyše 20 kontrolných postupov a tieto sú overované a upravované priamo pri dohliadkach. Kontrolné postupy sú uplatňované v oblastiach s najväčšími rizikami, ako napr. v oblastiach interného a externého auditu, prepojených organizácií, riadenia úverového portfólia, koncentracii rizík, prijatých pôžičiek, klasifikácie úverov, opravných položiek a rezerv, ale tiež pri hodnotení manažmentu, plnení úloh a povinností členov predstavenstva.

*Ing. ELENA KOHŮTIKOVÁ, CSc.
vrchná riaditeľka
členka Bankovej rady NBS od r. 1994*

Menový úsek Národnej banky Slovenska začal pôsobiť samostatne od 1. januára 1995, dovtedy bol súčasťou Ekonomického úseku NBS, kde sa jeho pracoviská postupne formovali od začiatku vzniku Národnej banky Slovenska. Začiatky menového úseku Národnej banky Slovenska sú spojené s menom RNDr. Ing. Štefana Adamca, CSc. Jeho náhlym odchodom v januári 1996 prišli jeho najbližší i naša banka o výnimočnú osobnosť. RNDr. Ing. Štefan Adamec, CSc., vo funkcii riaditeľa odboru menovej politiky a neskôr vrchného riaditeľa menového úseku sa zaslúžil o profesionálne vybudovanie tohto útvaru Národnej banky Slovenska.

Odbor menovej politiky a odbor štatistiky, z ktorých sa menový úsek skladá, spolu veľmi úzko a účinne spolupracujú. Odbor štatistiky zabezpečuje najmä zber a spracovanie štatistických výkazov za bankový sektor, ďalej zabezpečuje údaje z iných štatistických systémov potrebné pre činnosť NBS, predovšetkým zo Štatistického úradu SR, a plní tiež výkaznícku povinnosť voči medzinárodným inštitúciám, najmä voči Medzinárodnému menovému fondu a Svetovej banke. Odbor menovej politiky pripravuje filozofiu menovej politiky, ktorá je prezentovaná vo forme menového programu Národnej banky Slovenska. Riadenie menovej politiky vyžaduje celú škálu expertných materiálov vypracúvaných denne, pre potreby bezprostredného rozhodovania, ale aj v týždennej, mesačnej, polročnej a ročnej periodicite. Činnosť menového úseku NBS je ovplyvňovaná nielen vnútorným vývojom ekonomiky SR, ale aj vývojom zahraničného ekonomického prostredia a integračnými snahami Slovenskej republiky o vstup do OECD a EÚ.

Odbor menovej politiky

Odbor menovej politiky ako súčasť organizačnej štruktúry Národnej banky Slovenska vznikol 1. ja-

nuára 1993 transformáciou ekonomického odboru Štátnej banky Česko-slovenskej. Štruktúra odboru sa v priebehu obdobia menila a mení, v závislosti od rozširovania spracovávanej agendy. V súčasnosti odbor menovej politiky tvorí 6 oddelení: oddelenie menovej politiky, oddelenie menových analýz, oddelenie platobnej bilancie, oddelenie verejných financií, národohospodárske oddelenie a oddelenie bilancie. Samotný názov odboru, ako i názvy jednotlivých oddelení vypovedajú o profesijnom zameraní odboru menovej politiky.

Hlavným koncepčným materiálom odboru menovej politiky Národnej banky Slovenska je menový program NBS, ktorý na každý rok určuje ciele a nástroje menovej politiky. Menový program, ktorý v sebe odráža vzájomnú väzbu reálnej ekonomiky, fiskálneho hospodárenia, zahraničných platobno-bilančných vzťahov, ako aj vývoj v menovej oblasti, býva zverejňovaný Bankovou radou NBS v závere roka. Ciele centrálnej banky v oblasti ročnej miery inflácie na nasledujúci rok a kurzového režimu ovplyvňujú verejnú mienku a očakávania všetkých subjektov ekonomiky. Okrem ročnej predikcie menových cieľov a nástrojov odbor menovej politiky pripravuje od roku 1996 aj strategický materiál zahŕňajúci prognózy na štvorročné obdobie.

Ďalším dôležitým materiálom, ktorý odbor menovej politiky a odbor štatistiky pripravuje dvakrát do roka v spolupráci s obchodno-devízovým úsekom, úsekom bankového dohľadu a odborom zahraničných vzťahov je správa o menovom vývoji v Slovenskej republike. Podľa § 3, ods. 1 zákona o Národnej banke Slovenska ju guvernér NBS predkladá Národnej rade Slovenskej republiky a následne je medializovaná prostredníctvom odbornej tlače.

Mesačným výstupom sú situačné správy o menovom vývoji v Slovenskej republike, ktoré zahŕňajú aktuálne informácie o menovom vývoji (faktory vývoja a štruktúra peňažnej zásoby, celkové úverové aktivity, vývoj úrokových mier), analyzujú realizáciu menovej politiky, poskytujú informácie o inflácii, peňažnom, kapitálovom a devízovom trhu, ako aj o vývoji platobnej bilancie. Odbor menovej politiky spolu s obchodno-devízovým úsekom týždenne vypracúva podklady pre rozhodovanie aukčného výboru NBS a denne pre obchodný výbor NBS.

Početné expertné analýzy v oblasti menovej politiky, reálnej ekonomiky, fiskálneho hospodárenia, platobnej bilancie a kurzovej politiky sú podkladom na operatívne i koncepčné rozhodovanie. Odbor súčasne

vyjadruje stanoviská k odborným materiálom v tých oblastiach, ktoré sú výstupom iných pracovísk NBS alebo iných inštitúcií.

Prepojenie odboru menovej politiky s podnikovo-hospodárskou sférou je zabezpečované prostredníctvom pobočiek NBS, ktoré vypracúvajú správy o hospodársko-menovom vývoji v konkrétnom regióne a v prípade potreby uskutočňujú prieskumné zisťovania.

Pracovníci odboru menovej politiky sa aktívne zapájajú do vzdelávacích aktivít v rámci Národnej banky Slovenska, ale i mimo nej. Mnohí pracovníci, či už ústredia alebo pobočiek NBS mali možnosť zúčastniť sa prednášok vedených pracovníkmi odboru menovej politiky. Rovnako odbor prezentuje výsledky menovej politiky, ako aj riešenia vybraných teoreticko-praktických problémov doma i v zahraničí, na seminároch a konferenciách s medzinárodným zastúpením.

Pri spätnom pohľade na činnosť odboru menovej politiky nájdeme veľa konkrétnych výstupov, ktoré boli výnimočné. Môžeme spomenúť zostavenie prvej platobnej bilancie za SR, zostavenie menového prehľadu, menovej bázy, vypreparovanie ekonomickej bilancie NBS na analytické účely na dennej báze atď. Tieto výstupy boli výsledkom tvorivej analytickej, metodologickej a koncepcnej činnosti odboru menovej politiky NBS.

Odbor štatistiky

Činnosť odboru štatistiky začala súčasne s činnosťou Národnej banky Slovenska začiatkom roku 1993. V prípravnej fáze bola zo ŠBČS v Prahe prevzatá metodika, softverové a hardverové vybavenie. Do súčasnej podoby, s oddeleniami bankovej, devízovej a všeobecnej štatistiky, sa odbor štatistiky sformoval v priebehu prvých mesiacov roku 1993. Jeho úlohou je zabezpečiť zber a spracovanie štatistických výkazov za bankový sektor, zabezpečenie komplexnosti, kvality a presnosti údajov bankovej a devízovej štatistiky vo výkazníctve bankových subjektov a zabezpečenie komplexného prepojenia štatistického výkazníctva v rámci bankovej sústavy vo väzbe na iné systémy. Na zabezpečenie týchto úloh odbor štatistiky každý rok pripravuje „opatrenie NBS, ktorým sa ustanovuje predkladanie výkazov bankami a pobočkami zahraničných bánk Národnej banke Slovenska“. Toto opatrenie obsahuje zoznam, vzory a predkladacie termíny výkazov, ktoré sú banky povinné zasielať odboru štatistiky NBS. Takto získané a spracované údaje slúžia na riadenie menovej politiky, zostavovanie platobnej bilancie a výkon bankového dohľadu.

Odbor štatistiky zabezpečuje okrem údajov z bankového sektora aj údaje z iných štatistických systémov potrebné pre činnosť NBS, predovšetkým zo Štatistického úradu SR. Medzi NBS a ŠÚ SR je uzatvorená dohoda o spolupráci, na základe ktorej ŠÚ SR poskytuje NBS štatistické informácie o hlavných makroekonomických indikátoroch vývoja ekonomiky a NBS poskytuje informácie z oblasti bankovej a de-

vízovej štatistiky za celý bankový sektor, ktoré sú potrebné pre zostavenie národných účtov za SR.

Údaje zozbierané z bánk a iných štatistických systémov sú spracované a publikované v štatistických publikáciách odboru štatistiky. Odbor štatistiky ich zasiela do všetkých bánk a pobočiek zahraničných bánk, vybraným ústredným orgánom štátnej správy a odborným útvarom NBS. Sú to tieto publikácie:

- Aktíva a pasíva bánk a pobočiek zahraničných bánk
- Vklady, úvery a úrokové miery
- Devízová pozícia, inkasá a platby bánk a pobočiek zahraničných bánk
- Vybrané makroekonomické ukazovatele SR
- Prehľad o rozvoji peňažného sektora SR
- Štatistické informácie Národnej banky Slovenska

Len pre potreby vybraných odborných útvarov NBS sa zostavuje publikácia „refinančné a redistribučné úvery, čerpanie dvojstupňových pôžičiek, medzibankový devízový trh“.

Z členstva SR v medzinárodných inštitúciách vyplýva Národnej banke Slovenska výkaznícka povinnosť voči týmto inštitúciám. Odbor štatistiky pravidelne zabezpečuje požadované informácie pre Medzinárodný menový fond a pre Svetovú banku. V súvislosti s pripravovaným vstupom SR do Európskej únie a OECD sa odbor štatistiky spolu so ŠÚ SR podieľa na implementácii metodiky týchto inštitúcií do našich štatistických systémov a na harmonizácii údajov, ktoré tieto inštitúcie požadujú.

Rozhodnutím vlády SR pristúpila Slovenská republika v roku 1996 k „Osobitnému štandardu pre zverejňovanie údajov“ (SDDS). Program SDDS vznikol z iniciatívy MMF a má zamedziť vzniku finančných kríz v ekonomikách členských krajín z titulu nedostatku relevantných informácií. Ide o informačný projekt na báze dobrovoľnosti, ktorého cieľom je štandardizovanie makroekonomických dát členských krajín MMF. Zúčastnené krajiny sa v ňom zaväzujú poskytovať fondu metaúdaje a metodiku za vybrané údajové kategórie, ktoré vypovedajú o ich reálnom, fiskálnom, finančnom a zahraničnom sektore. Krajiny sa

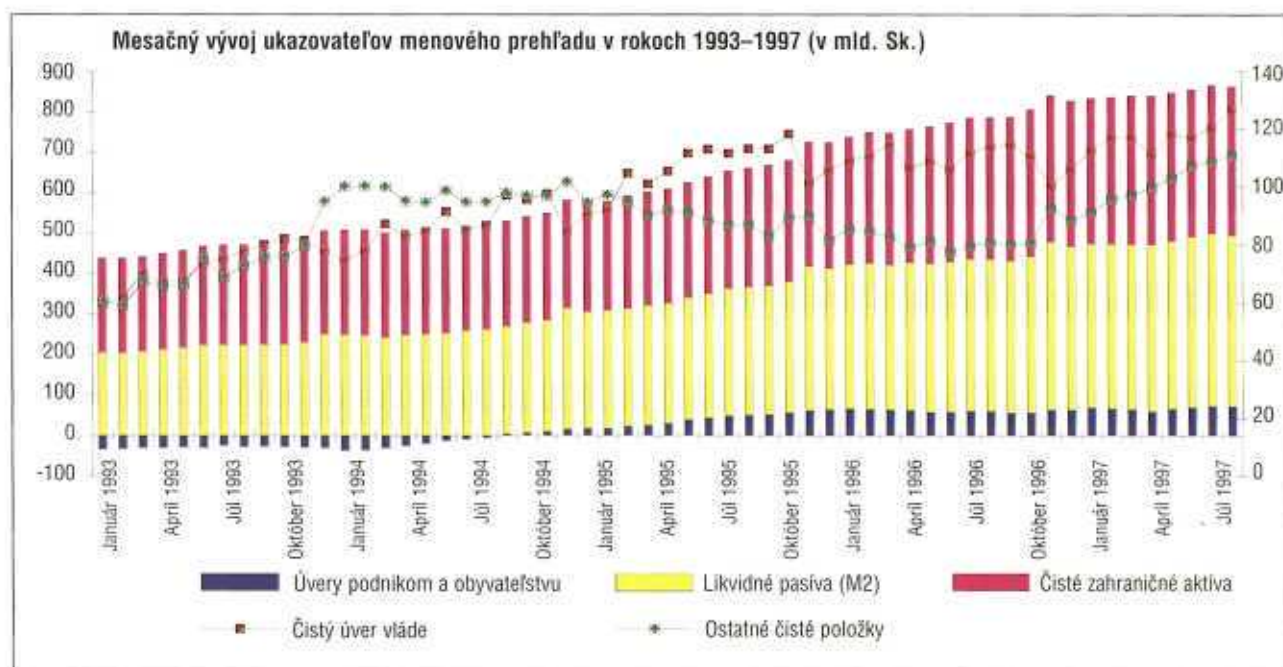
Z porady menového úseku

Vybrané ekonomické a menové ukazovatele

(Stav ku koncu obdobia)	1993	1994	1995	1996	1997 (Aktuálny stav)	
Ročná miera inflácie (%)	25,1	11,7	7,2	5,4	5,7 sep.	
Peňažná zásoba [M2] ^{1/} (%)	16,7	18,4	21,1	16,5	1,5 ^{1/} sep.	
Diskontná sadzba (%)	9,5 (od 20.12. 93)	12	11 (od 17.3. 95)	9,75 (od 6.10. 95)	8,8 (od 13.1. 96)	8,8
Bilancia zahraničného obchodu ^{2/} (mil. USD)	-932	58,5	-227,5	-2 292,6	-1 114,3 aug.	
Stav na bežnom účte platobnej bilancie (mil. USD)	-601	665	391,4	-2 098,1	-1 042,4 aug.	
Celkové devízové rezervy (mil. USD)	1 402,2 ^{3/}	3 095,5 ^{3/}	5 147,5	5 682,5	6 731,5 aug.	
Devízové rezervy NBS (mil. USD)	449,5	1 745,0	3 418,4	3 473,3	3 150,9 sep.	
Krytie dovozov devízovými rezervami (v mesiacoch)	0,7	2,6	4,0	3,3	3,0 aug.	
Kurz Sk/USD	33,2	31,3	29,6	31,9	33,79 sep.	

^{1/} 1. január bežného roku = 100; ^{2/} V r. 1993–1995 vrátane dovozu súkromného sektora; ^{3/} Bez CZK; ^{1/} Nárast od 1. januára 1997 do 30. septembra 1997

tiež zaväzujú sledovať a zverejňovať tieto údajové kategórie v „štandardnom“ predpísanom rozsahu, periodicite a včasnosti. Národným koordinátorom je ŠÚ SR. NBS má v gescii tieto údajové kategórie:

- analytické účty centrálnej banky,
- analytické účty bankového sektora,
- platobná bilancia,
- medzinárodná investičná pozícia,
- medzinárodné rezervy,
- výmenné kurzy,
- úrokové sadzby.

V priebehu tohto roku sa odbor štatistiky podieľal na vytváraní webovej stránky o NBS v Internete, čím sa zabezpečila včasnosť a dostupnosť informácií pre najširšiu verejnosť.

V súčasnosti pracovníci odboru štatistiky v spolupráci s odborom informatiky a automatizácie a dodávateľskou firmou pracujú na tvorbe a postupnej implementácii nového systému na zber, spracovanie a uchovávanie údajov z bánk a pobočiek zahraničných bánk v NBS budú prepojené s NBS „on line“, čo umožní efektívnejšie

a rýchlejšie spracovanie. Tento nový systém, nazvaný STATUS, by sa mal uviesť do prevádzky v apríli 1998 a nahradí zastaralý systém ABIS.

Záver

Pri hodnotení dosiahnutých výsledkov nie je možné zúžiť pohľad len na menový úsek NBS. Mnohé makroekonomické výsledky, ktoré dosiahlo Slovensko od roku 1993 sú iste impozantné. Sme presvedčení, že i aktivity menového úseku ako súčasť NBS prispeli k dosiahnutiu dnešného stupňa transformácie ekonomiky. Samozrejme, sú i problematické oblasti. NBS sa však snaží pôsobiť na znižovanie vnútornej a vonkajšej nerovnováhy ekonomického vývoja všetkými dostupnými prostriedkami. Nevyhnutná je však koordinácia všetkých zložiek hospodárskej politiky, kde menová politika centrálnej banky je iba jednou, i keď nie nezanedbateľnou súčasťou. A rovnako menový úsek je len jednou, i keď nie nezanedbateľnou zložkou Národnej banky Slovenska.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY V NÁRODNEJ BANKE SLOVENSKA

1993

Počas návštevy misie Medzinárodného menového fondu v Národnej banke Slovenska v novembri 1993 sa stretol vedúci tejto misie Emmanuel J. Zervoudakis (na fotografii vľavo) s guvernérom NBS. Predmetom ich rozhovoru bolo najmä plnenie menového programu NBS.

1994

„Slovensko je na dobrej ceste“, skonštatoval prezident Nemeckej spolkovej banky Hans Tietmeyer počas svojej návštevy Slovenska, ktorú na pozvanie guvernéra NBS uskutočnil v júni 1994. Predmetom spoločných rozhovorov boli otázky ďalšej spolupráce oboch bánk.

Veľmi užitočné sú výmeny názorov medzi predstaviteľmi centrálnych bánk krajín, ktoré sa nachádzajú v procese transformácie ekonomík. Koncom októbra 1994 sa uskutočnila pracovná návšteva prezidentky Národnej banky Poľska Hanny Gronkiewicz-Waltzovej v NBS.

1995

V júni 1995 navštívil Národnú banku Slovenska Christian Lodewyk Stals, guvernéer Juhoafrickej rezervnej banky, ktorá plní funkciu centrálnej banky v Juhoafrickej republike. Návšteva sa uskutočnila v rámci nadviazovania bilaterálnych vzťahov so zahraničnými centrálnymi bankami.

Vo februári 1995 Národnú banku Slovenska po prvý raz navštívila delegácia Federálnej rezervnej banky z New Yorku, ktorú viedla viceprezidentka tejto inštitúcie Roberta J. Puschelová. NBS na rokovaníach o nadviazaní vzájomnej spolupráce zastupoval viceguvernéer NBS M. Jusko.

Ing. ŠTEFAN KRÁLIK
vrchný riaditeľ

Prezidiálny úsek Národnej banky Slovenska je z hľadiska začlenenia do organizačnej štruktúry NBS jediným úsekom, ktorý je v priamej pôsobnosti guvernéra Národnej banky Slovenska. Tvorí ho šesť odborov (legislatívny a právny odbor, personálny odbor, odbor 07, odbor protokolu, odbor verejných informácií a Inštitút bankového vzdelávania), ktoré zabezpečujú na prvý pohľad značne odlišné činnosti. O charakteristiku činnosti a postavenia prezidiálneho úseku, ako aj o retrospektívny pohľad na uplynulé obdobie sme požiadali jeho vrchného riaditeľa Ing. Štefana Králika.

Pán vrchný riaditeľ, v čom vidíte hlavný zmysel činnosti úseku, ktorý riadíte?

V službe. V poctivej, objektívnej, včasnej a predovšetkým profesionálnej podpore hlavných činností Národnej banky Slovenska a v širšom poňatí i v službe vo vzťahu ku klientom a partnerom NBS. Ak by som sa pokúsil veľmi stručne charakterizovať aspoň základné činnosti úseku, potom by som nemohol zabudnúť na činnosti v legislatívno-právnej oblasti, v personálnej a vzdelávacej oblasti, na aktivity spojené s protokolárnymi vzťahmi a informovanosťou verejnosti a v neposlednom rade i na zabezpečovanie úloh súvisiacich s poskytovaním časti bankových služieb pre tzv. silové rezorty, a to tak v čase mieru, ako aj za brannej pohotovosti štátu, či v mimoriadnych situáciách.

Spoločne so svojimi kolegami sa v princípe usilujeme o vytvorenie, resp. dotvorenie takých pracovných, organizačných, legislatívnych, právnych, informačných a ďalších podmienok, ktoré systémovo zabezpečujú primerané prostredie pre prácu vedenia banky a ostatných útvarov, ktoré sa úzko špecializujú na výkon jednotlivých funkcií našej inštitúcie v takom rozsahu, v akom to považuje za potrebné zákonodarca v zákone o Národnej banke Slovenska.

Jednou z kľúčových pôsobností prezidiálneho úseku je legislatívna a právna oblasť. Domnievate sa, že za päť rokov existencie NBS bol už dotvorený legislatívny a právny rámec zodpovedajúci postaveniu, úlohám a funkciám centrálnej banky?

Rád by som uviedol, že NBS má v oblasti legislatívy a práva dvojediné postavenie. Pri vydávaní všeobecne záväzných predpisov (v rozsahu ustavenom zákonom o NBS) má postavenie ako ministerstvá a ostatné orgány štátnej správy a v majetkovoprávných otázkach postavenie podnikateľa. Znamená to, že NBS na jednej strane zabezpečuje legislatívu v oblasti bankovníctva a zúčastňuje sa legislatívneho procesu v rámci transformácie celého právneho poriadku Slovenskej republiky a na druhej strane vykonáva všetky právne činnosti spojené s hospodárstvom NBS.

Z hľadiska postavenia NBS v oblasti legislatívy možno hádam s uspokojením konštatovať, že parlament schválil novelu zákona o bankách, ktorou sa postúpilo ďalej v oblasti približovania nášho práva upravujúceho bankový systém v Slovenskej republike k právu EÚ. Súčasne sa touto novelou posilnili právomoci bankového dohľadu NBS, vytvorili predpoklady na obnovenie hypotekárneho bankovníctva a pod.

Ďalším dôležitým zákonom bol zákon o ochrane vkladov, ktorým sa zriadil Fond ochrany vkladov. Zabezpečila sa tak ochrana vkladov fyzických osôb uložených v slovenských bankách a pobočkách zahraničných bánk na území Slovenskej republiky pre prípad ich nedostupnosti z dôvodu neschopnosti komerčných bánk vyplácať tieto vklady.

Rovnako významným počínom bolo i prijatie nového devízového zákona, ktorým sa zaviedla liberalizácia bežného účtu platobnej bilancie v Slovenskej republike a uskutočnili sa ďalšie kroky v oblasti liberalizácie devízového hospodárstva. Nebudem spomínať množstvo legislatívnych aktivít súvisiacich s vydávaním vyhlášok a opatrení, ktorými NBS zabezpečuje svoje činnosti vyplývajúce zo zákona o NBS, pretože ich výpočet by presiahol rámec tohto rozhovoru.

Napokon chcem spomenúť rozsiahlu legislatívnu a právnu činnosť, ktorou bol a je postupne upravovaný vnútorný život NBS. Domnievam sa, že naša inštitúcia má precízne vypracovaný interný právny systém, ktorý vykazuje vysoký stupeň transparentnosti a súčasne zabezpečuje presne stanovené postupy, metódy, technológie, kompetencie, zodpovednosti a ďalšie súčasti riadiacich výkonných a kontrolných procesov, ktoré sú spojené so zabezpečovaním úloh centrálnej banky.

Po neúplnom výpočte činností legislatívneho a právneho odboru možno vysloviť názor, že NBS vykonáva svoje činnosti v legislatívnom a právnom prostredí, ktoré zodpovedá dosiahnutému stupňu transformácie právneho po-

riadku Slovenskej republiky. Existujúce legislatívne a právne prostredie v oblasti bankovníctva nemožno vnímať ako dokonavý a dokonalý systém, ale ako dosiahnutý stupeň v procese zmien našej ekonomiky a jej priblíženia k podmienkam a mechanizmom krajín EÚ. Proces aproximácie práva k právu EÚ bude pokračovať.

Z hľadiska korektnosti chcem ešte dodať, že produkty legislatívnej a právnej činnosti sú kolektívnym výsledkom úzkej spolupráce všetkých zainteresovaných útvarov jednotlivých stupňov riadenia a vo viacerých prípadoch i výsledkom vonkajšej spolupráce s ostatnými účastníkmi legislatívneho konania.

So vznikom a pôsobením Národnej banky Slovenska je úzko spätá oblasť ľudských zdrojov. Na ktoré ciele tejto oblasti sa sústreďovala najväčšia pozornosť?

Národná banka Slovenska vznikla vo veľmi obmedzenom časopriestore. Bez dlhých príprav, bez potrebného personálneho, technického, právneho, ale i ďalšieho vybavenia, nevyhnutného na zabezpečenie činnosti centrálnej banky štátu, musela NBS začať plniť svoje základné funkcie.

Bez pozitívne zaujatých, kvalifikovaných a flexibilných pracovníkov (riadiacich i riadených) by to bolo takmer nemožné. NBS začala svoju činnosť s celkovým počtom 419 pracovníkov. Vzápätí rozvinula mimoriadnu náborovú činnosť, aby získala pre svoje potreby pracovníkov – špecialistov s praxou v peňažníctve, finančníctve, so znalosťou cudzích jazykov. Ku koncu roku 1993 pracovalo v NBS 875 pracovníkov.

V počiatočnom období nebol dostatok času ani energie na to, aby sa v personálnej oblasti postupovalo na základe ucelenej koncepcie a stratégie rozvoja ľudských zdrojov. Hlavným zámerom v prvom roku existencie NBS bolo zabezpečiť v nevyhnutnej miere prílev kvalitných pracovníkov na výkon prioritných úloh inštitúcie.

Napriek tomu sa však darilo postupne vytvárať systém riadenia ľudských zdrojov. V relatívne krátkom čase sa v podmienkach NBS rozvinul komplex personálnych činností, ktoré vyústili do obdobia stabilizácie a racionalizácie riadenia ľudských zdrojov. Treba priznať, že v systémových otázkach personálneho rozvoja sme sa nespoliehali výlučne na vlastné vedomosti a skúsenosti v tejto oblasti, ale veľmi podrobne sme skúmali a sčasti vhodne aplikovali do našich podmienok overené postupy a prístupy centrálnych bánk iných štátov. S odstupom času sa domnievam, že využitie poznatkov z centrálnych bánk vy-

speľých krajín aj v personálnej oblasti bolo kvalitatívnym prínosom pre našu inštitúciu.

V personálnej práci v širokom ponímaní sme sa usilovali (a samozrejme v tomto úsilí chceme aj pokračovať) o štyri základné ciele rozvoja ľudských zdrojov:

- dosiahnuť vysokú odbornú úroveň zamestnancov spojenú s vysokým stupňom ich stotožnenia sa s poslaním, úlohami a cieľmi NBS,
- dosiahnuť dostatočnú motiváciu zamestnancov k aktívnej, iniciatívnej a tvorivej práci,
- stabilizovať vysokokvalifikovaných zamestnancov, ktorí sa pozitívne identifikujú s činnosťou NBS,
- dosiahnuť vysokú úroveň organizačnej kultúry s dôsledným rešpektovaním prijatých noriem pracovnej disciplíny, etiky komunikácie a morálnych princípov zamestnanca NBS.

Imanentnou súčasťou personálnej práce je trvalé úsilie o neproklamatívne, účinné etablovanie etiky do organizácie. Toto úsilie je podmienené tromi neoddeliteľnými, komplexne uplatňovanými princípmi:

- princípom vytvárania uceleného systému riadenia (napr. normy presne vymedzujúce spôsoby, postupy a kompetencie v riadiacich procesoch),
- princípom transparentnosti – otvorenosti – tak v rámci inštitúcie, ako aj vo vzťahu k verejnosti (samozrejme pri rešpektovaní štátneho, služobného a bankového tajomstva),
- princípom uprednostňovania participatívneho, konzultačno-koooperatívneho štýlu riadenia pred štýlom autoritatívno-prikazovacím.

Dôležitou a nepretržitou činnosťou v rozvoji banky je zabezpečovanie procesu vzdelávania. Prostredníctvom špecializovaných vzdelávacích aktivít sa usilujeme sprístupniť poznatky z oblasti bankovníctva našim zamestnancom v takom rozsahu, aby ich odborná úroveň bola porovnateľná so špecialistami centrálnych bánk vyspelých krajín. Na ilustráciu uvediem, že v prvých štyroch rokoch sa na 1362 vzdelávacích podujatiach doma i v zahraničí zúčastnilo celkovo 8760 zamestnancov NBS.

Nezastupiteľným a osobitne dôležitým subjektom v tejto oblasti, ktorého význam ďaleko presahuje pôsobnosť v rámci NBS je Inštitút bankového vzdelávania. Tento inštitút úzko spolupracuje s najvýznamnejšími bankovými vzdelávacími inštitúciami vyspelého sveta a sprostredkúva moderné a efektívne produkty nielen vo vzťahu k zamestnancom NBS, ale aj zamestnancom iných slovenských bankových a finančných inštitúcií.

Ďalším odborom v pôsobnosti prezidiálneho úseku je odbor 07. Čo je hlavnou náplňou činnosti tohto útvaru?

Odbor 07 zabezpečuje bankové služby pre Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR a ďalších vybraných klientov, na ktorých sa vzťahujú špecifické podmienky financovania zo strany štátu. Odbor 07 vykonáva tieto činnosti prostredníctvom oddelení v Bratislave a Trenčíne a siete pracovísk po celom Slovensku. Dôležitou náplňou činnosti tohto útvaru je komplexné metodicky, technicky a organizačne zabezpečiť financovanie príslušných organizácií v podmienkach vojnového hospodárstva, resp. v mimoriadnych situáciách.

Publikácie Národnej banky Slovenska

Súčasne so zabezpečením základných funkcií banky sa začali na prezidiálnom úseku formovať aktivity, ktoré sa u nás dovtedy nevykonávali. Išlo najmä o vzťahy k verejnosti, o správnu prezentáciu inštitúcie v domácich i medzinárodných vzťahoch. Čo sa podarilo za uplynulých päť rokov existencie NBS v tejto oblasti?

V tých oblastiach pôsobia v rámci prezidiálneho úseku dva samostatné odbory: odbor verejných informácií a odbor protokolu. Prostredníctvom ich činností a v úzkej spolupráci s ostatnými útvarmi NBS sa nám podarilo za relatívne krátke obdobie nadviazať protokolárne a korešpondenčné vzťahy s desiatkami centrálnych bánk, medzinárodných finančných inštitúcií, univerzít, zastupiteľských úradov, vedeckých inštitúcií a ďalších organizácií. Významné je aj nadviazanie spolupráce s renomovanými tlačovými agentúrami.

Hlavnou úlohou odboru verejných informácií bolo a je prezentovať výsledky NBS spôsobom, akým sa štandardne prezentujú finančné a peňažné inštitúcie v medzinárodnom meradle. Domnievam sa, že výsledky dosiahnuté v tejto oblasti v ničom nezaostávajú za kvalitatívnu a kvantitatívnu úroveň dosahovanou centrálnymi bankami vo vyspelých krajinách. V materializovanej podobe sa táto činnosť odráža v publikačných aktivitách (výročné správy, menové prehľady, informačné materiály o bankovom sektore SR atď.).

Súčasne sa nám podarilo zvýšiť kvalitu informovanosti nielen navonok, ale i do vnútra našej inštitúcie. Zreteľným produktom tejto činnosti je vytvorenie informačnej databázy, systém rýchleho sprístupnenia najnovších informácií z oblasti bankovníctva a finančníctva, pravidelné konanie tlačových konferencií, vstup a prezentovanie NBS v celosvetovej počítačovej sieti Internet, vydávanie odborného časopisu Biatec a pod. Za významnú oblasť pôsobenia verejných informácií pokladám aktivity súvisiace s prezentovaním SR v zahraničí, či už prostredníctvom informačných médií, finančnej podpory alebo účasťou na výstavách, odborných seminároch a konferenciách.

Odbor protokolu organizačne zabezpečuje stretnutia a podujatia NBS na najvyššej úrovni doma i v zahraničí. Nezastupiteľnú úlohu plní protokol pri nadviazovaní, udržiavaní a rozvoji kontaktov s centrálnymi bankami, medzinárodnými finančnými inštitúciami a významnými predstaviteľmi domácich a zahraničných diplomatických i politických kruhov.

Päť rokov v živote inštitúcie nie je veľa. Domnievate sa, že rozsah činnosti prezidiálneho úseku je završený?

Určite nie. V súčasnosti je vytvorená seriózna ucelená platforma v tých oblastiach, ktoré som uviedol. Ďalší rozvoj činností prezidiálneho úseku vidím vo väzbe na začleňovanie Slovenskej republiky, a teda i NBS do integračného európskeho procesu. Proces tohto začleňovania bude vyžadovať veľa nových prístupov a do istej miery zmení obsah doteraz vykonávaných činností. Už v súčas-

Súčasťou práce prezidiálneho úseku je organizovanie tlačových konferencií Národnej banky Slovenska

Na tlačovej konferencii konanej pri príležitosti vydania prvej slovenskej bankovky s nominálnou hodnotou 50 Sk sa zúčastnil Marián Tkáč (tretí zľava), viceguvernér poverený vedením NBS do júla 1993

V januári 1997 Inštitút bankového vzdelávania NBS slávnostne otvoril projekt dištančného štúdia so zameraním na prípravu bankového manažmentu strednej úrovne

nosti vytvárame v podmienkach NBS priestor na adaptáciu našich zamestnancov. Myslím si, že naše kolegyne i kolegovia sú vyspelí a pozitívne zaujatí relatívne mladí ľudia, ktorí v krátkej histórii Národnej banky Slovenska už neraz dokázali svoju schopnosť, pripravenosť a ochotu zodpovedne zvládnuť úlohy kladené na centrálnu banku štátu. Osobne im chcem vyjadriť poďakovanie za doteraz preukázané služby v prospech našej inštitúcie.

Alica Polónyiová

Zisková investícia do ľudského kapitálu

Jedným z dôležitých predpokladov úspešného rozvoja bankového sektora je odborná pripravenosť a kvalifikačná úroveň bankových pracovníkov. Vo vyspelých trhových ekonomikách sa vzdelávanie v bankovníctve chápe ako zisková investícia do ľudského kapitálu a personál na vysokej odbornej úrovni sa považuje za dôležitú podmienku konkurencieschopnosti banky.

Od začiatku pôsobenia Inštitútu bankového vzdelávania (1. 9. 1991) bola jeho hlavným poslaním odborná príprava a zvyšovanie kvalifikácie bankových pracovníkov, ako aj zabezpečovanie kvalifikovaného transferu vyspelého bankového know-how do slovenského bankového sektora. Od vzniku Národnej banky Slovenska je inštitút jej súčasťou a pokračuje v rozvoji predchádzajúcich aktivít so zameraním na riešenie aktuálnych a perspektívnych potrieb prípravy bankových odborníkov.

V priebehu uplynulého obdobia (1. 9. 1991 – 1. 9. 1997) uskutočnil Inštitút bankového vzdelávania NBS (IBV) spolu 554 vzdelávacích podujatí, ktoré absolvovalo 13 029 účastníkov, pracovníkov slovenského bankového sektora.

Z hľadiska obsahovej štruktúry predstavovali ťažisko pôsobenia IBV vzdelávacie podujatia určené na prípravu a zvyšovanie odbornej úrovne bankových špecialistov (40,2 %) a bankového manažmentu strednej a vyššej úrovne (16 %). Ostatná časť aktivít inštitútu je orientovaná na základnú bankovú prípravu, jazykovú prípravu s bankovou a finančnou terminológiou, odbornú užívateľskú prípravu práce na PC, psychologickú prípravu rôznych úrovní bankových pracovníkov. Osobitná pozornosť sa venuje odbornej a pedagogickej príprave lektorov z radov domácich bankových odborníkov, v spolupráci s ktorými IBV zabezpečuje v súčasnosti prevažnú časť svojich vzdelávacích aktivít.

Rozsah spektra a štruktúra vzdelávacích programov inštitútu odrážajú štruktúru vzdelávacích potrieb bankového sektora identifikovaných pravidelnými prieskumami, ako aj rôznymi formami verifikovania zistených výsledkov vrátane bezprostredných kontaktov s jednotlivými bankami.

Významnou súčasťou aktivít inštitútu, najmä v súvislosti s transferom nových poznatkov a praktických skúseností z vyspelých bankových systémov, je oblasť medzinárodnej spolupráce. Pomoc a podpora zahraničných vládnych fondov formou spolupráce so špičkovými zahraničnými inštitúciami a odborníkmi bola neoceniteľná najmä v začiatkoch pôsobenia inštitútu v podmienkach rýchleho rozvoja bankového sektora. K najvýznamnejším patrila pomoc Ministerstva financií USA a Americkéj agentúry pre medzinárodný rozvoj (USAID), ktoré najmä prostredníctvom KPMG Peat Marwick v spolupráci s našim inštitútom uskutočnili spolu 107 vzdelávacích po-

dujatí na vysokej odbornej úrovni s počtom 2 368 účastníkov, odborných pracovníkov a manažérov slovenského bankového sektora. V rámci tejto spolupráce sa uskutočnili i viaceré študijné pobyty a odborné stáže slovenských bankových pracovníkov v USA (Bankers Abroad).

Významným prínosom je aj spolupráca s britským Know-how fondom, v rámci ktorej sa doposiaľ uskutočnilo 52 vzdelávacích podujatí so zameraním na prípravu bankového manažmentu, bankových špecialistov a jazykovú prípravu.

Dôležitú pomoc predstavuje tiež spolupráca s významnými nemeckými inštitúciami z oblasti bankového a finančného vzdelávania (KPMG Düsseldorf, Banková akadémia, Spoločnosť pre podporu búrz v strednej a východnej Európe), s Belgickou bankovou asociáciou. Inštitútom medzinárodných finančných služieb v Montreale, Japonským centrom pre medzinárodné financie v Tokiu a ďalšími odbornými zahraničnými pracoviskami. Členstvo a pôsobenie IBV v Európskej sieti bankového vzdelávania a Medzinárodnej nadácii pre vzdelávanie s využitím počítačov v bankovníctve a finančníctve (EBTN, IFCEB) nám umožňuje užitočné kontakty a prehľad o aktuálnych trendoch v oblasti bankového vzdelávania.

Osobitnou kapitolou je medzinárodná spolupráca v rámci programu EÚ PHARE. V rámci tohto programu a v spolupráci so zahraničným konzorciom bankových vzdelávacích inštitúcií IBV pripravil a v súčasnosti realizuje významný projekt dištančného štúdia so zameraním na prípravu bankového manažmentu strednej úrovne. Vysoká náročnosť, úroveň, ale aj počiatocne veľmi pozitívne skúsenosti z realizácie prvého semestra štúdia vytvárajú sľubné perspektívy pre širšie uplatnenie tejto formy štúdia vo vzdelávaní pracovníkov slovenského bankového sektora.

Prí predstavovaní činnosti inštitútu treba spomenúť aj knižnicu IBV, ktorá poskytuje užitočné služby nielen účastníkom vzdelávacích podujatí, ale aj ostatným pracovníkom bankového sektora.

Inštitút bankového vzdelávania chce naďalej svojimi aktivitami podporovať perspektívu systémového rozvoja bankového vzdelávania v slovenskom bankovom sektore, ktorý je úzko spojený s úlohami odborného obsahového špecifikovania tematických okruhov, šandardizácie vzdelávacích programov pre vybrané okruhy bankových pracovníkov, vytvorenia akreditačného systému vzdelávacích programov v rámci slovenského bankového sektora vrátane certifikačného systému.

Zámery a cieľ Inštitútu bankového vzdelávania Národnej banky Slovenska sú jednoznačné – prispieť k riešeniu naznačených aktuálnych úloh v slovenskom bankovníctve.

VÝSKUMNÝ ÚSEK NBS – INŠTITÚT MENOVÝCH A FINANČNÝCH ŠTÚDIÍ

Doc. Ing. JOZEF MAKUCH, CSc.

vrchný riaditeľ

člen Bankovej rady NBS v rokoch 1993–1996

Pri riadení a zabezpečovaní menovej politiky vstupujú centrálné banky do množstva zložitých vzťahov, musia riešiť celú škálu komplikovaných problémov. Okrem špičkovej operatívnej výkonnosti pracovísk centrálnych bánk si to vyžaduje aj stredné a dlhodobé pohľady na budúci vývoj, skúmanie nových produktov a hľadanie netradičných ciest riešenia mnohých problémov. Výskumná činnosť sa preto stáva samozrejmom súčasťou mechanizmu fungovania každej ústrednej banky a dochádza pritom k rôznym spôsobom prepojenia výskumných aktivít a výkoných činností banky.

Výskumný úsek NBS pod názvom Inštitút menových a finančných štúdií vznikol rozhodnutím Bankovej rady NBS k 1. 2. 1994 s tým, že jeho úlohou bude sprostredkovať objektívne informácie z oblasti ekonomického vývoja vo vnútri krajiny i v zahraničí a spolu s formovaním teoretického zázemia vytvárať bázu na objektivizáciu rozhodnutí vo vrcholných orgánoch Národnej banky Slovenska.

Inštitút zabezpečuje výskum v oblasti stabilizačnej, predovšetkým menovej, bankovej a fiskálnej politiky, ktoré súvisia s plnením základných úloh NBS. Výskumná činnosť sa realizuje v dvoch odboroch – v odbore národohospodárskych a menových štúdií a odbore bankových a finančných produktov, dokumentačno-informačnú činnosť zabezpečuje organizačno-dokumentačné oddelenie.

Odbor národohospodárskych a menových štúdií – zameriava sa na problémy súvisiace s voľbou cieľa menovej politiky pri stabilizácii vývoja ekonomiky, rozpracúva systém analýz a výhľadov vývoja makroekonomických veličín ako základného rámca pre menový vývoj vo väzbe na prognózy vývoja svetového hospodárstva. Zároveň sleduje vzťah menovej a fiskálnej politiky, úlohy verejného sektora a otázky finančného deficitu, respektíve prebytku štátneho rozpočtu.

Výskumné úlohy sa koncentrovali postupne na základe potrieb NBS do nasledujúcich okruhov:

- Strednodobý výhľad fiskálneho a menového vývoja. Úloha je dlhodobou orientovaná na výskumné riešenie problémov teórie a metód makroekonomickej analýzy a prognózy s dôrazom na analýzy a prognózy vývoja verejných financií, menového vývoja a vývoja na finančných a kapitálových trhoch. Cieľom riešenia úlohy je vytvoriť podmienky pre pravidelné

zostavovanie makroekonomického finančného a menového výhľadu na dobu 2 až 5 rokov. Doterajší výskum vytvoril predpoklady na rozpracovanie makroekonomického simulačného modelu ekonomiky SR.

- Štátny dlh SR a jeho menové aspekty. V jednotlivých etapách výskumného riešenia sa analyzovali a identifikovali príčiny vzniku štátneho dlhu v podmienkach SR, analyzoval sa vývoj štruktúry štátneho dlhu a zdroje jeho financovania za predchádzajúce obdobie. Riešili sa otázky prehĺbenia a skvalitnenia dlhovej politiky a jej menových dopadov. Závety z výskumného riešenia tvoria východisko pre ďalšie metodologické rozpracovanie koordinačných kritérií menovej a rozpočtovej politiky.

- Determinanty regulovania peňažnej zásoby centrálnou bankou – možnosti menového programovania. Úloha vychádza z analytickej informácie o stave peňažnej zásoby na Slovensku a na základe odporúčaní direktória NBS a odborných diskusií za účasti externých spolupracovníkov sa výskum problematiky postupne vyprofiloval do dvoch okruhov, ktoré sledujú vzájomné súvislosti ponuky peňazí a dopytu po peniazoch. Analýzy s ročnou periodicitou smerovali k prepojeniu peňažného a reálneho sektora ekonomiky SR. Výsledky výskumu identifikovali na empirickom i ekonometrickom základe možnosti a hranice využívania teoretických a metodologických prístupov štandardnej ekonómie pri formovaní menovej politiky NBS. Z tohto hľadiska ponúkali rad koncepčných priebežných námietok na skvalitňovanie menovej politiky NBS. Slúžili však aj ako prameň pre medzinárodnú spoluprácu s výskumnými pracoviskami v zahraničí.

- Režim výmenného kurzu. Ťažiskovým výstupom tohto výskumného smeru bola štúdia orientovaná jednak na vymedzenie vonkajších a vnútorných menových i ekonomických súvislostí, ktoré by mali deter-

minovať voľbu konkrétneho režimu výmenného kurzu, a jednak na identifikáciu limitov pre prax menového programovania NBS (regulovanie rastu peňažnej zásoby) v podmienkach fixného výmenného kurzu. Poznatky z výskumu sa potvrdzujú tak v ekonomickom vývoji SR (resp. vo vývoji platobnej bilancie), ako aj v súčasnej menovopolitickej praxi NBS.

- Analýza ekonomického vývoja v SR, vývoj svetovej ekonomiky a v krajinách strednej a východnej Európy. Výstupom práce sú predovšetkým pravidelné ročné štúdie pre výročné správy NBS. Štúdie sa tiež využívajú ako podklad pri spolupráci a rokovaní s inými rezortmi SR z poverenia riadiacich orgánov NBS.

Odbor bankových a finančných produktov

– je orientovaný na analýzu správania sa účastníkov finančného trhu, najmä komerčných bánk, skúmanie vzťahov rizika, zisku a likvidity bankového sektora. V súvislosti s tým sa pracovníci zameriávajú na analýzu podmienok na uplatnenie a rozvoj bankových a finančných produktov charakteristických pre trhové ekonomiky.

Výskumné úlohy odboru sa riešili koordinovane v nadväznosti na určené východiskové zameranie a upresňovali sa na základe podnetov jednotlivých úsekov a riadiacich orgánov NBS:

- Implementácia nových bankových produktov – hypotekárne produkty. Výsledky výskumnej úlohy sa stali východiskom pre formovanie základného právneho rámca hypotekárneho bankovníctva v SR (aktívna účasť na vypracúvaní novely zákona č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov, vyhlášky MF SR a NBS č. 16/1997 o náležitostiach registra hypoték a o postavení a úlohách hypotekárneho správcu a jeho zástupcu), čiže premietli sa do konkrétnej aplikačnej podoby. V súčasnosti v spolupráci s úsekom bankového dohľadu a legislatívnym a právnym odborom sa priebežne pracuje na možnostiach zjednodušenia registra hypoték a jeho kontinuálneho prepojenia na register úverov a bankových záruk.

- Problémy rozvoja sústavy komerčných bánk v SR. Výskumno-metodické, analyticko-syntetické výstupy z tejto tematiky sa stali bázou na vypracovanie metodiky hodnotenia ekonomickej pozície bankovej sústavy ako celku, skupín bánk, jednotlivého bankového subjektu a východiskom pre postupnú standardizáciu analytických výstupov o vývoji ekonomickej pozície bankového sektora.

- Konceptia rozvoja bankového sektora v SR. Výstupy a námety z úloh Vybrané koncepčné predpoklady rozvoja bankového sektora v SR. Úvodné rozpracovanie vybraných faktorov ovplyvňujúcich rozvoj komerčných bánk. Analýza intenzifikačných faktorov rozvoja sústavy komerčných bánk na Slovensku, sa stali základom pre spracovanie koncepcie rozvoja bankového sektora v SR a stratégie povolačného konania, vypracovanej v spolupráci s úsekom bankového dohľadu.

- Monitoring bankových systémov v transformujúcich sa ekonomikách s dôrazom na vybrané aktuál-

Knižnica IMFS

Výsledky výskumných úloh sú publikované vo forme monografií a v odborných periodikách

ne otázky. Priebežné výstupy majú informatívny charakter.

- Súčasný stav bankových operácií v SR. Výskumná úloha je zameraná na súčasný stav štruktúry a rozsah bankových produktov (za úvery a vklady), na komparáciu slovenského produktového trhu so štandardnou ponukou bankových produktov v zahraničí. V oblasti regionálneho sledovania bankovej sféry na území Slovenska sa metodicky upresnil rozsah a forma regionálnych bankových štatistických údajov za úvery a vklady a vytvoril sa jednotný softwarový produkt pre pobočky NBS. Výstupy sú určené vybraným úsekom NBS a komerčným bankám.

- Zahraničný kapitál v ekonomike – priame zahraničné investície a ich vplyv na podnikovú sféru a na vybrané makrookruhy v ekonomike Slovenska. Výskumné práce boli prerokované na verejnom odbornom fóre a publikované s ročnou periodicitou. Výstupy využíva NBS a odvetvové ministerstvá pri odbornom posudzovaní vývoja hospodárskej politiky SR. Námety sa postupne aplikujú pri plnení úloh stanovených vládou, súčasne majú charakter informačného zdroja pre zahraničných investorov a veľvyslanectvá.

Z uvedených základných výskumných okruhov sa postupne vykryštalizovali úlohy IMFS, ktoré sa predkladajú s pravidelnou periodicitou na rokovanie direktória NBS.

V rámci svojej činnosti IMFS operatívne reagoval na aktuálne problémy makroekonomickej politiky a vý-

*Študovňa knižnice
IMFŠ slúži
všetkým pracovní-
kom NBS*

stupy z tejto činnosti predkladal členom vrcholového riadenia NBS. Išlo predovšetkým o problémy platobnej zmluvy medzi SR a ČR v roku 1994, o porovnanie výhod a nevýhod pevného a pohyblivého výmenného kurzu, odhad možného dopadu úprav platobnej zmluvy a podmienok obchodu s ČR, pozíciu SR z hľadiska plnenia kritérií pre vstup do menovej únie, optimálny vývoj zahraničnej zadlženosti, vývoj úverového portfólia v Japonsku a Taliansku, postavenie a úlohu off-shore centier vo svetovej ekonomike, možnosti fungovania úverových spoločností v SR a ďalšie.

Výsledky výskumných úloh publikovali pracovníci IMFŠ vo forme monografických výskumných štúdií, vo vedeckých a odborných periodikách, v zborníkoch a prezentovali ich na medzinárodných a domácich konferenciách. Veľký význam má tiež spolupráca s pedagogickými a vedeckovýskumnými pracoviskami, hlavne s Ekonomickou univerzitou v Bratislave, Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici, Úradom pre stratégiu a rozvoj vedy a techniky, Ekonomickým a Prognostickým ústavom SAV, INFOSTATOM a Centrom pre hospodársky rozvoj.

Organizačno-dokumentačné oddelenie

– zabezpečuje pre výskumné odbory informačnú, rešeršnú a knižničnú činnosť, ktorá je svojimi službami porovnateľná s obdobnou činnosťou v informačných strediskách centrálnych bánk v zahraničí. Oddelenie plní aj mnohé funkcie centrálnej knižnice NBS, a to predovšetkým komplexnosťou a kvalitou svojich fondov, ako i poskytovaním moderných informačných služieb z vlastných i svetových ekonomických databáz cez lokálnu počítačovú sieť NBS. Významné informačné zdroje ekonomických a bankových informácií vyhľadáva a poskytuje z celosvetovej počítačovej siete Internet. V rámci medzinárodnej výmeny publikácií získava výskumné štúdiá a výskumné správy od približne 300 finančných inštitúcií.

Medzinárodná spolupráca

– umožňuje konfrontáciu prístupov k riešeniu jednotlivých problémov z vecného i metodologicko-metodického hľadiska, je dôležitým prvkom činnosti IMFŠ. Inštitút nadviazal spoluprácu predovšetkým s výskumnými pracoviskami zahraničných centrálnych bánk a medzinárodných finančných inštitúcií,

z ktorých možno uviesť najmä výskumné pracoviská centrálnych bánk Českej republiky, Maďarskej republiky, Poľskej republiky, Slovinska, Veľkej Británie a Nemecka. Aktívne spolupracujeme s významnými medzinárodnými finančnými inštitúciami, ako je Institute for International Finance vo Washingtone, Bank for International Settlement, Institut für Höhere Studies vo Viedni, Osteuropa Institut v Mníchove, Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung vo Viedni, s Asociáciou nemeckých hypotekárnych bánk a Urban Institut vo Washingtone. Nezanedbateľná je i spolupráca s výskumnými pracoviskami univerzít – University of Strathclyde, Freie Universität Berlin, Universität Düsseldorf, Inštitút ekonomie Univerzity v Lodži, University of Bristol a ďalšie.

V rokoch 1995–1997 IMFŠ spolupracoval na projekte ACE-Phare „The Implications of Financial Innovation and Deregulation for Economies in Transition: The Visegrad Economies“. V rámci medzinárodného projektu vypracovali pracovníci IMFŠ 14 výskumných podkladov k problematike cieľov menovej politiky SR, peňažnej zásoby, devízových kurzov, fiskálnej politiky, k trhu OTC derivátov, k transformácii a reštrukturalizácii bankového sektora. IMFŠ koordinuje a zastrešuje činnosti v rámci CEPS – Centra pre ekonomické a politické štúdiá, nezávislej výskumnej organizácie so sídlom v Bruseli.

V záujme širšej prezentácie výsledkov výskumu IMFŠ, ale tiež získavania podnetov na riešenie jednotlivých výskumných okruhov, inštitút organizoval odborné podujatia aj so zahraničnou účasťou spolupracujúcich inštitúcií (napr. semináre – Implikácie finančných inovácií a deregulácie pre ekonomiky v transformácií (1995), Hypotekárne bankovníctvo (1995, 1997), Rozvoj bankového systému v krajinách CEFTA a vplyv liberalizácie devízového režimu v krajinách CEFTA na bankový systém (1996), Zabezpečenie návratnosti úverov na bývanie (1997). Súčasťou medzinárodnej spolupráce je i vedenie stáží zahraničných študentov priamo v inštitúte.

V priebehu doterajšieho pôsobenia sa IMFŠ postupne vyprofiloval na pracovisko, ktoré priebežne poskytovalo globálne i čiastkové podnety riadiacim orgánom NBS a operatívnym úsekom centrálnej banky, súčasne sa však vytvorili aj predpoklady na formovanie synteticko-analytického pohľadu na problematiku vzťahov hospodárskeho a menového vývoja (politiky) a otázok rozvoja bankového systému. Z hľadiska postavenia IMFŠ v štruktúre NBS budú v budúcnosti viac prevažovať výstupy orientované na posudzovanie širších súvislostí menovej a bankovej politiky NBS a časový horizont analytických a prognostických prác sa posunie do strednodobej až dlhodobej línie. Spracovávanie výhľadov fiskálneho a menového vývoja si vyžaduje použitie primeraného analytického aparátu. Jeho rámcom bude postup finančného programovania uplatňovaného MMF, najmä pri vypracúvaní stabilizačných programov a analýze možných variantov menovej politiky s ostatnými súčasťami hospodárskej politiky.

Ing. JÁN MATHES
vrchný riaditeľ
člen Bankovej rady NBS od r. 1993

pracovníkov pobočiek Národnej banky Slovenska zlikvidoval približne 170 ton federálnych a okolkovaných bankoviek a takmer 970 ton federálnych mincí.

Emisia peňazí

Jednou zo základných úloh Národnej banky Slovenska, ktorú v rámci peňažného úseku zabezpečuje emisný odbor je emisia peňazí. Emisná činnosť je náročná nielen z hľadiska včasného zabezpečenia výroby papierových a kovových platidiel, ale i z hľadiska výberu vhodných a obyvateľstvom akceptovateľných motívov, zabezpečenia činnosti odborných komisií, prípravy zmlúv s mincovňou, tlačiarňami cenín a autormi výtvarných návrhov nových peňazí.

Za obdobie piatich rokov vydala Národná banka Slovenska pre potreby peňažného obehu sedem nominálnych hodnôt bankoviek, osem nominálnych hodnôt mincí a dvadsaťdva strieborných a zlatých pamätných mincí. Úroveň ich výtvarného riešenia, dizajnu a spôsobu ochrany proti falšovaniu sa stretla s pozitívnym ohlasom na Slovensku i v zahraničí a možno povedať, že slovenské peniaze plnia svoju funkciu v oblasti hotovostného platobného styku. Inú úlohu majú pamätné mince, ktoré sú určené nielen pre zberateľov, ale i pre širokú verejnosť. Ich vydávaním NBS pripomína výročia

Peňažný úsek Národnej banky Slovenska zodpovedá za prípravu a vydávanie slovenských bankoviek a mincí, za ich ochranu pred falšovaním, zabezpečuje riadenie hotovostného peňažného obehu a správy zásob slovenských peňazí a devízových prostriedkov dokumentuje a vytvára zbierkové fondy najmä v oblasti mincovníctva. Svoju činnosť vykonáva prostredníctvom emisného odboru, odboru peňažného obehu a Múzea mincí a medailí v Kremnici.

Menová odluka

Najzávažnejšou úlohou úseku bolo zvládnutie menovej odluky, s ktorou úzko súviselo kolkovanie česko-slovenských bankoviek a príprava novej slovenskej meny. V súvislosti s touto úlohou bolo potrebné zabezpečiť výrobu a dodávku kolkov, ako aj kolkovanie česko-slovenských bankoviek, ktoré boli v zásobách ŠBČS, umiestnené na 42 miestach po celom území Slovenska. V pomerne krátkom čase bolo okolkovaných a daných do obehu 86 miliónov kusov bankoviek v hodnote 28 mld. Sk. Takmer súčasne s kolkovaním bankoviek sa začalo s prípravou a výrobou nových slovenských bankoviek a mincí a s plynulou výmenou „starých“ peňazí. Tieto úlohy si vyžiadali popri budovaní odborných pracovísk taktiež mimoriadne nasadenie ľudí, ktorí tento proces zabezpečovali. Pripomeňme si, že ako prvá bola už 8. februára 1993 zaradená do peňažného obehu minca s nominálnou hodnotou 10 Sk a 30. augusta 1993 prvá bankovka s hodnotou 50 Sk.

Po ukončení menovej odluky a výmene okolkovaných bankoviek a česko-slovenských mincí za nové slovenské bolo potrebné zabezpečiť a zlikvidovať neplatné bankovky a mince. Peňažný úsek za pomoci

Zo zasadnutia komisie NBS na posudzovanie výtvarných návrhov slovenských mincí

významných osobností a udalostí, ktoré sa zapísali do slovenských dejín. Za vydaním zlatých a strieborných pamätných mincí je však potrebné vidieť celý proces prípravy emisných plánov, súťažných podmienok a organizácie súťaží, množstvo rokovaní, zasadnutí komisií, schvaľovacích pokračovaní a konzultácií, mimoriadne náročných na čas a odbornosť pracovníkov. Vydanie peňazí do obehu nie je možné ani bez legislatívnej a právnej činnosti. Vydanie všetkých bankoviek a mincí do obehu a ukončenie platnosti dočasnej, kolkovanej meny bolo vyhlásené vyhláškami NBS, ktoré boli publikované v Zbierke zákonov SR.

Za päť rokov činnosti sme pri zabezpečovaní výroby peňazí nadviazali mnoho kontaktov s odbornými pracoviskami centrálnych bánk i odborníkmi z oblasti prípravy a výroby peňazí doma a v zahraničí. Spolupracovali sme s poprednými zahraničnými tlačiarňami cenín v Kanade, Anglicku, Nemecku a na Malte, s mnohými výtvarníkmi, českými i britskými rytcami a dizajnérmi, ale i minciarmi v Kremnici a výrobcami mincových platničiek.

V archívoch emisného odboru sú výtvarné návrhy slovenských bankoviek od akademického maliara Jozefa Bubáka a modely návrhov mincí Drahomíra Zobeka, podľa ktorých boli v roku 1993 vyrobené nové bankovky a mince. V evidencii je tiež 281 kusov najlepších výtvarných návrhov profesionálnych výtvarníkov i amatérov, ktorí sa zúčastnili súťaží na pamätné mince, ktoré NBS vy písala za predchádzajúcich päť rokov.

Významná je tiež publikačná činnosť pracovníkov emisného odboru v časopise BIATEC a v ďalšej odbornej tlači. Popularizovanie slovenskej meny, informovanie obyvateľstva o motívoch a ochranných prvkoch sme zabezpečili aj prostredníctvom relácií v rozhlase a videofilmov, ktoré boli v rokoch 1993 a 1994 odvysielané v slovenskej televízii.

*Pracovisko
Skúšobňa
a kabinetu
platidiel NBS*

Overovanie pravosti peňazí

S emisiou peňazí úzko súvisí overovanie pravosti bankoviek a mincí. Túto činnosť plní oddele-

nie Skúšobňa a kabinet platidiel, v ktorom sa sústreďujú všetky falzifikáty zadržané na území Slovenskej republiky. Na tomto pracovisku sa vyhotovujú odborné posudky a vedie sa o nich podrobná evidencia.

Za uplynulých päť rokov sa prehĺbila spolupráca pri odhaľovaní tejto nebezpečnej činnosti s políciou a orgánmi činnými v trestnom konaní. V spolupráci s Inštitútom bankového vzdelávania NBS sú pravidelne organizované odborné školenia o rozpoznávaní falzifikátov so zameraním na výchovu lektorov v tejto náročnej a špecifickej činnosti. V roku 1994 sme iniciovali vznik lektorského tímu, v ktorom sú pracovníci obchodných bánk nachádzajúcich sa na území SR a prostredníctvom ktorého zabezpečujeme prenos informácií o výskyte falzifikátov peňazí a vývoji nových ochranných prvkov.

Povinnosťou NBS je však chrániť nielen slovenskú, ale i zahraničnú menu na základe medzinárodných dohôd a zmlúv. Emisný odbor preto úzko spolupracuje so zahraničnými emisnými bankami, s ktorými si vymieňa vzory bankoviek, mincí a dôležité informácie o nových ochranných prvkoch peňazí a právnych normách. Za päť rokov činnosti nadviazalo oddelenie skúšobne a kabinetu platidiel kontakt so 173 zahraničnými centrálnymi bankami a výmenou získalo vzory platidiel od 111 emisných bánk. Dobrú spoluprácu máme s partnerskými pracoviskami centrálnych bánk susedných štátov, najmä Českej republiky, Rakúska a Maďarska.

Neustály vývoj reprodukčnej techniky vo svete uľahčuje falšovanie papierových peňazí. Preto bude potrebné hľadať cesty, ako pokusom o falšovanie peňazí čo najlepšie čeliť aj v našich podmienkach. Vyžiada si to neustály kontakt so zahraničnými tlačiarňami cenín, výrobcami ochranných prvkov používaných pri výrobe bankoviek, mincovňami a sústavné analyzovanie vývoja, ktoré pri ochrane peňazí používajú ostatné centrálné banky. Pozornosť budeme venovať technickému vybaveniu pracovísk emisného odboru, ktoré chceme doplniť o ďalšie špeciálne zariadenia na posudzovanie pravosti bankoviek, ako aj o počítačové vybavenie umožňujúce simuláciu prípravy bankovkovej grafiky a bankoviek.

Úschova a spracovávanie peňazí

S činnosťou peňažného úseku úzko súvisí spracovávanie a úschova zásob peňazí a ich distribúcia do všetkých uschovacích miest Národnej banky Slovenska, tak aby peniaze boli dosiahnuteľné všetkým jej klientom, teda najmä komerčným bankám a organizáciám SR.

Po rozdelení Štátnej banky česko-slovenskej k 1. 1. 1990 boli takmer všetky uschovacie a spracovateľské miesta v poverených pobočkách Všeobecnej úverovej banky, a. s. Vlastné spracovateľské a uschovacie miesta ŠBCS boli len v ústredí

a v pobočke ŠBČS v Banskej Bystrici. Odbor peňažného obehu reagoval na túto situáciu prípravou koncepcie vlastných uschovacích a spracovateľských miest NBS. Postupne bolo zrušených 22 uschovacích a spracovateľských miest VÚB, a. s., a všetky zásoby peňazí zo zrušených miest boli presunuté do iných uschovacích miest Národnej banky Slovenska v jej pobočkách a v poverených pobočkách VÚB, a. s.. Pracovníci odboru zvládli túto činnosť bez akýchkoľvek porúch v hotovostnom peňažnom obeh.

Aby sa úschova peňazí, ich spracovávanie, emisná a pokladničná činnosť vykonávali jednotne vo všetkých vlastných uschovacích a spracovateľských miestach NBS, odbor peňažného obehu vypracoval pre danú oblasť jednotnú metodiku.

Za obdobie piatich rokov vybavil odbor peňažného obehu ústredie, pobočky a expozitúry NBS najmodernejšou technikou na spracovávanie peňazí prijatých z obehu, ktorá skvalitnila a urýchlila prácu s peniazmi. Zabezpečil zrekonštruovanie mincového trezoru v budove ústredia a vybavil ho moderným regálovým systémom na uloženie peňazí. Do novej budovy pobočky NBS v Košiciach navrhol a zabezpečil vytvorenie veľkokapacitných uschovacích a spracovateľských miest a potrebných pokladničných priestorov. Kapacita vlastných uschovacích miest NBS sa tak zvýšila u bankoviek o 60 % a u mincí 190 %. Veľkosť uschovacích miest sa zvýšila o 67 %.

Za päť rokov činnosti bolo v oddelení hlavná pokladnica odboru peňažného obehu spracovaných a prevzatých do úschovy 382 mil. kusov bankoviek z výroby. Národná banka Slovenska za toto obdobie vydala do obehu 1 952 mil. ks bankoviek a siahla z obehu 1 911 mil. kusov bankoviek v celkovej hodnote 1 690 mld. Sk. Do obehu vydala 2 142 mil. ks mincí a siahla z obehu 1 652 mil. ks mincí v celkovej hodnote 7,1 mld. Sk. Počet kusov bankoviek na 1 obyvateľa vzrástol z 12,3 kusov na 19,7 a počet mincí na jedného obyvateľa z 28,6 kusov na 119. Celková hodnota peňazí v obeh na 1 obyvateľa vzrástla z 3 691,10 Sk na 10 998,3 Sk.

Odbor peňažného obehu úzko spolupracuje s výrobcami slovenských bankoviek pri ich dodávkach z výroby a pri ničení chybných tlačí bankoviek a tlačových materiálov a s Mincovňou Kremnica, š.p., ktorá razí slovenské obehové mince, pamätne mince a sady obehových mincí pre NBS. Nezastupiteľnú úlohu pri správe a redistribúcii zásob slovenských peňazí z poverenia NBS plní Všeobecná úverová banka, a.s., a pri preprave peňazí Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

Zámerom odboru peňažného obehu je trvalé zlepšovanie podmienok pre rozhodovacie procesy súvisiace s riadením hotovostného peňažného

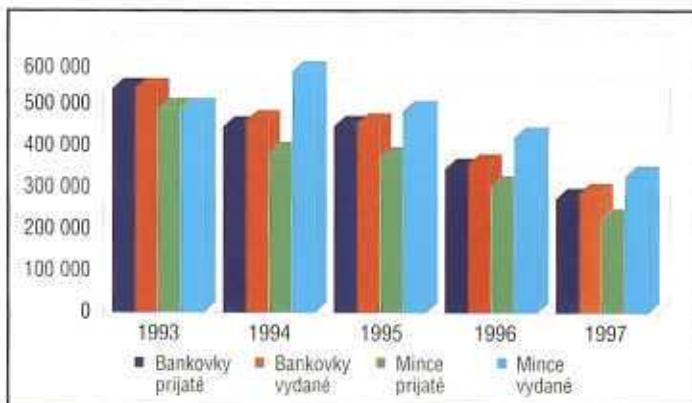

obehu, najmä zabezpečovania rovnomerného rozloženia zásob slovenských peňazí v súlade s potrebami jednotlivých regiónov a z toho vyplývajúcich požiadaviek na tlač a razby mincí v ústredí, ako aj zefektívnenie vedenia evidencie a tvorby výkazov a zostáv vo vlastných uschovacích miestach NBS. Táto snaha vyústila do vytvorenia programového systému, ktorého výsledkom je projekt „Trezorové hospodárstvo a hotovostný peňažný obeh“, pomocou ktorého sa dostáva riadenie hotovostného peňažného obehu na úroveň vyspelých emisných bánk.

Pri práci s peniazmi sa nezaobídeme bez modernej techniky

Prehľad o vývoji množstva bankoviek a mincí v obeh

(v tis. ks)

MÚZEUM MINCÍ A MEDAILÍ V KREMNICI

Mgr. MARIANA NOVOTNÁ
riaditeľka

V DRUHOM ROKU EXISTENCIE NBS BOLO do jej štruktúry včlenené Múzeum mincí a medailí v Kremnici ako účelová organizačná jednotka. Samotné múzeum v tom čase fungovalo už viac ako sto rokov. Za ten čas sa vyprofilovalo na špecializované numizmatické múzeum, jediné svojho druhu na Slovensku. Svojimi zbierkami a expozíciami dokumentuje vývoj mincovania na historickom území Slovenska s dôrazom na kremnickú mincovňu. Súčasne s mincovníctvom sa v Kremnici od 16. storočia rozvíjalo aj medailérstvo, ktoré tvorí ďalšiu časť zbierkového fondu múzea, podobne ako historické a umelecké predmety dokumentujúce význam, bohatstvo a slávu Kremnice.

Po začlenení múzea do pôsobnosti Národnej banky Slovenska sa jeho činnosť ešte viac zamerala na získavanie, odborné spracovávanie a prezentáciu numizmatických zbierok. V čase, keď mnohé múzeá na Slovensku nemajú takmer žiadne finančné prostriedky na nákup zbierok a mnohé cenné predmety unikajú do zahraničia, naše múzeum naopak vzácne exponáty získalo z domácich i zahraničných zdrojov. Možno až nasledujúce generácie dokážu zhodnotiť veľkorysé počínanie banky pri záchrane národného kultúrneho dedičstva.

Z niekoľko stoviek získaných mincí a medailí za posledné necelé štyri roky treba spomenúť napríklad dukátové razby zo 14.–17. storočia, vzácnejšie sa vyskytujúce zlaté a strieborné razby bývalého Sedmohradska, strieborné, ale i niekoľko zlatých mincí Keltov z nášho územia, niekoľko skúšobných razieb československých mincí, resp. mincí nevydaných (pam. 20 Kč, 1938, pam. 50 Kč, 1970), aj numizmaticky najvzácnejšiu mincu bývalého Československa – 5 hal. z r. 1924, ďalej prvú uhorskú medailu kráľa Mateja Korvína z konca 15. storočia, súbor renesan-

*Návšteva
guvernéra NBS
v Kremnici*

čných a barokových medailí, ale aj grafické návrhy na pripravované obehové mince SR od výtvarníkov ateliéru kremnickej mincovne.

Popri akvizícii – základnej úlohe múzea – a odbornom spracovaní novozískaných zbierkových predmetov je smerom k verejnosti veľmi dôležitá expozičná činnosť.

Nosnou expozíciou nášho múzea je numizmatická expozícia vybudovaná v roku 1978. Už v priebehu roku 1993 aj napriek nedostatočnej priestorovej kapacite tejto expozície bola do nej včlenená časť prezentujúca súčasnú slovenskú menu (mince a papierové platidlá) a pamätne mince, ktoré sú priebežne dopĺňané o nové emisie. V roku 1996 k nim pribudli najvyššie slovenské štátne vyznamenania realizované v kremnickej mincovni (Rad Bieleho dvojkríža, Rad Andreja Hlinku, Rad Ľudovíta Štúra, Kríž M. R. Štefánika, Pribinov kríž). Múzeum okrem trvalej numizmatickej expozície pravidelne organizuje aj príležitostné výstavy numizmatického charakteru pre návštevníkov Kremnice.

V roku 1994 to bola výstavka k 100. výročiu najvýznamnejšieho riaditeľa kremnickej mincovne Ing. Jána Horáka. O rok neskôr výber prác z medzinárodných medailérskych sympózií v Kremnici, Uherskom Hradišti a Nyíregyháze pod názvom Bronzový trojuholník a putovná výstava Slovenská medaila, pripravená v spolupráci so Združením medailérov Slovenska reprízovaná v Prahe. Viedni a viacerých slovenských mestách, v r. 1994 a 1996 výstavy prác kremnického medailérského sympózia, v r. 1996 autorská výstava akad. soch. Jozefa Högera a v r. 1997 autorská výstava akad. soch. Imricha Svitanu, dvoch významných slovenských medailérov a tvorcov návrhov slovenských pamätných mincí.

Medzinárodné kontakty NBS umožnili múzeu usporiadať numizmatické výstavy aj v zahraničí.

Prvá výstava pod názvom Mince a medailly zo Slovenska sa uskutočnila od júla do novembra 1994 v múzeu Americkej numizmatickej spoločnosti (ANA – najväčšia numizmatická spoločnosť na svete) v Colorado Springs. Predstavovala prierez vývoja peňazí a medailí na území Slovenska vo viac ako dvadsiročnom období s dôrazom na novú slovenskú menu. Počet návštevníkov za viac ako štyri mesiace prevyšil číslo 5000. Medzi návštevníkmi boli i viaceré významné osobnosti, napr. Juan Antonio Samaranch a vedenie MOV. Výstava bola podľa americkej tlače veľmi úspešná a zlepšila informovanosť americkej odbornej i laickej verejnosti o našej krajine a jej histórii. Zároveň zvýraznila novonadobudnutú štátnosť Slovenska; ako aj podiel NBS pri jej konštituovaní.

Výstava sa po skončení nevrátila späť na Slovensko, ale na základe žiadosti predstaviteľov centrálnej mexickej banky, ktorí ju navštívili v Colorado Springs, bola reprízovaná vo februári až apríli 1995 v mestách Mexico City a Toluca. V tomto prípade bol k výstave vydaný aj katalóg v španielskom jazyku.

Úspešnosť výstavy v zahraničí potvrdzuje aj skutočnosť, že v roku 1996 sa ozvali ďalší záujemcovia o jej inštalovanie. Výstava bola na základe požiadaviek partnerov modifikovaná a rozšírená. V spolupráci so slovenskými zastupiteľskými úradmi v Lisabone a Madride bola od 17. 4. do 14. 5. 1996 inštalovaná vo výstavných priestoroch Banco de Portugal ako jedna z akcií osláv 150. výročia vzniku tejto banky a od 20. 6. do 15. 9. 1996 reprízovaná v španielskom špecializovanom Museo Casa de la Moneda. Podobne ako na americkom, aj na európskom kontinente sa výstava stretla s priaznivým ohlasom.

Otvorenie každej zo spomínaných výstav sa konalo za účasti vrcholných predstaviteľov NBS a okrem vernisáží prebiehali aj viaceré pracovné rokovania a stretnutia na úrovni centrálnych bánk. Všetky výstavy v zahraničí plnili okrem odbornej funkcie aj prestížnu úlohu prezentácie NBS a Slovenska vo svete.

Múzeum v rámci prezentácie histórie mesta dostalo do správy v roku 1989 národnú kultúrnu pamiatku – Mestský hrad v Kremnici. Mestský hrad je súborom stavieb z 13.–15. storočia, ktorý okrem obrannej funkcie plnil aj funkciu centra svetskej a cirkevnej správy mesta, ako aj najvyššieho reprezentanta uhorského panovníka.

V čase delimitácie tohto komplexu do správy múzea bol hrad už 12 rokov v rekonštrukcii. Zásluhou NBS sa dlhoročná obnova podarilo úspešne doviesť do konca. Hrad bol v decembri 1996 slávnostne sprístupnený nielen ako stavebná pamiatka, ale v jeho jednotlivých objektoch boli vybudované aj nové historické expozície. Pri ich výtvarnom riešení si múzeum zvolilo netradičný spôsob inštalácie, ktorý najadekvátnejšie zodpovedal požiadavke čistoty a nenarušiteľnosti stredovekej architektúry. Úspešnosť takéhoto prístupu potvrdilo aj udelenie výročnej ceny časopisu Pamiatky a múzea za rok 1996, ktorú múzeum získalo v kategórii Reštaurovanie – Obnova za komplexný prístup k obnove a prezentácii objektu (expozície, informačný systém). Odborníci z Národného pamiatkového a krajinného centra ocenili veľmi dobrú spoluprácu múzea s pamiatkovými orgánmi a najmä vytrvalosť, vďaka ktorej došlo k akcii do konca. Skonštatovali, že obnova kremnického Mestského hradu je svojím rozsahom po dlhom čase mimoriadnou pamiatkovou udalosťou, s dobrou kvalitou v rozhodujúcej časti prác.

Zhodne s konštatovaním odbornej verejnosti sa vyjadruje aj laická verejnosť, ktorá pri návšteve hradného komplexu nešetří slovami chvály. Čísla na konci nedávno skončenej letnej turistickej sezóny hovoria, že Mestský hrad s jeho novými expozíciami od začiatku roku navštívilo takmer 28 000 návštevníkov.

Za takmer štyri roky svojej pôsobnosti pod NBS sa múzeum snažilo ochranou kultúrneho historického dedičstva, prezentáciou stáročného mincovníctva a medailérstva, ako aj jej súčasnej emisnej činnosti propagovať túto inštitúciu nielen ako centrálnu banku s jej nezastupiteľnou úlohou v štáte, ale aj ako ochrankyňu kultúrnych hodnôt, ktoré Slovensku zanechali stáročný pokolenia jeho predkov.

*Expozície
Múzea mincí
a medailí
v Kremnici*

RNDr. Karol Mrva
vrchný riaditeľ

Obchodno-devízový úsek (ODÚ) možno charakterizovať ako útvar, ktorý bezprostredne vykonáva bankové operácie NBS spojené s praktickým výkonom menovej politiky, funkciou agenta SR na finančnom trhu, správou devízových aktív a pasív a v rámci kompetencie NBS zodpovedá za spravovanie devízového režimu. Úsek je štruktúrovaný do troch odborov, ktorých náplň je zhruba nasledujúca:

Odbor bankových obchodov

- zabezpečuje praktické uplatňovanie menových nástrojov NBS,
- vykonáva činnosti súvisiace s úlohou NBS ako fiskálneho agenta MF SR, hlavne pri emisiách štátnych cenných papierov,
- zastupuje NBS na finančnom trhu, stanovuje BRIBOR,
- analyzuje situáciu na trhu a likviditu v bankovom sektore,
- komplexne zabezpečuje evidenciu, majetkové a finančné vysporiadanie na trhu s krátkodobými cennými papiermi (TKCP) – štátnymi pokladničnými poukážkami (ŠPP) a pokladničnými poukážkami NBS (PP NBS),
- zodpovedá za správu devízových pasív, aktivity NBS na medzinárodných finančných trhoch, ratingový proces a zahraničnú dlhovú službu SR.

Odbor správy devízových aktív

- realizuje devízové obchody s obchodnými bankami v SR, hlavne tzv. devízový fixing NBS,
- vykonáva správu devízových rezerv NBS, v rámci ktorej uskutočňuje obchody na medzinárodných finančných trhoch a trhu zlata,
- komplexne riadi riziko spojené s devízovými operáciami na medzinárodných finančných trhoch,
- stanovuje denný kurzový lístok NBS a kurzový lístok vybraných cudzích mien,
- zodpovedá za korešpondenčné vzťahy NBS so zahraničnými bankami a vykonáva zahraničný platobný styk pre potreby NBS a jej klientov.

Devízový odbor

- zabezpečuje prípravu a metodický výklad devízových noriem a právnu stránku kontrolnej a povoľovacej činnosti NBS,

- zodpovedá za devízovo-kontrolnú činnosť NBS vo vzťahu k nebankovým subjektom,
- vykonáva devízovo-povoľovacu činnosť, v súlade s devízovými predpismi a devízovou politikou NBS.

Proces vývoja organizačnej štruktúry ODÚ prebiehal postupne od vzniku Národnej banky Slovenska, reagujúc na zásadné vývojové momenty v oblasti finančných trhov a podmienok devízového režimu v SR, ale aj potrieb NBS odvíjajúcich sa od jej zákonom stanoveného postavenia. V prvých dvoch rokoch existencie NBS boli činnosti, ktoré zastrešuje ODÚ zabezpečované odborom bankových obchodov a devízovým odborom v rámci ekonomického úseku. Ten sa však 1. januára 1995 rozčlenil na dva samostatné úseky – menový úsek a obchodno-devízový úsek. Súčasne bol zriadený odbor správy devízových aktív, v dôsledku výrazného nárastu objemu devízových rezerv NBS a potreby zaviesť služby zahraničného platobného styku pre klientov NBS. Týmto organizačná štruktúra ODÚ z hľadiska základných organizačných útvarov – odborov dostala dnešnú podobu.

Rozhodujúcim rokom formovania organizačných jednotiek tvoriacich dnešný ODÚ bol, prirodzene, prvý rok existencie NBS. Nutnosť vytvoriť v krátkom čase všetky potrebné štruktúry a predpoklady nevyhnutné pre správne fungovanie finančného trhu a zároveň zabezpečovať všetky operatívne bankové činnosti si vyžiadali enormné pracovné vypätie všetkých pracovníkov. Práve vďaka nemu boli postupne vybudované, prípadne novým podmienkam prispôbené už existujúce mechanizmy a inštitúty finančného trhu. Takisto bolo v prvom období prijatých niekoľko legislatívnych noriem, upravujúcich devízový režim novovzniknutej slovenskej meny, ako aj

platobné vzťahy medzi Českou republikou a Slovenskou republikou. Zároveň sa dynamickým tempom rozvíjala aj materiálna, technická a informačná podporná báza, nutná pre efektívny výkon bankových činností a zabezpečenie úlohy NBS ako agenda SR na finančných trhoch. Súbežne so zabezpečovaním všetkých týchto činností bolo potrebné organizovať vzdelávanie pracovníkov, keďže značná časť problematiky bola v podmienkach samostatnej centrálnej banky úplne nová. V tejto súvislosti treba zdôrazniť významnú pomoc, ktorú NBS získala od medzinárodných inštitúcií, centrálnych bánk vyspelých krajín a programov podporovaných ich vládami, ale aj od významných obchodných bánk a komerčných finančných inštitúcií. Bez tejto pomoci by bolo počiatočné obdobie NBS zrejme oveľa problematickejšie.

ktoré prispôsobila a ďalej rozvíjala v podmienkach SR. Už v prvých januárových dňoch bol obnovený tzv. devízový fixing, ktorý opätovne potvrdil zásady vnútornej konvertibility, vtedy ešte spoločnej meny. Dňa 5. februára začala rutinná prevádzka Registračného centra trhu krátkodobých cenných papierov (teraz Centrálny register NBS), ktoré zabezpečuje evidenciu majetkového vysporiadania na trhu s krátkodobými cennými papiermi (TKCP). Z hľadiska efektívnej správy devízových rezerv zásadný zlom predstavovalo pripojenie NBS k informačnému a komunikačnému systému REUTERS, ktorý poskytuje aktuálne informácie zo svetových finančných trhov. Následne bolo v júni otvorené pracovisko devízového dealingu, ktoré bolo po technickej stránke porovnateľné so štandardom používaným v centrálnych bankách.

Významné vývojové momenty v uplynulom období

V nasledujúcich riadkoch chceme pripomenúť niektoré významné momenty, ktoré mali zásadný vplyv alebo priniesli významný vklad do rozvoja oblastí, ktoré bezprostredne súvisia s činnosťou ODÚ. Nejde o vyčerpávajúci zoznam všetkých dôležitých momentov vo vývoji, skôr o výber takých skutočností, ktoré určitým spôsobom priniesli novú kvalitu, a na ktorých výraznou mierou participoval ODÚ, pričom je kladený dôraz na časovú postupnosť týchto udalostí.

Rok 1993

NBS od prvých dní roku 1993 kontinuálne pre-
vzala z bývalej ŠBČS škálu menových nástrojov,

Snaha o lepšie pochopenie procesov prebiehajúcich na slovenskom peňažnom trhu vyústila v máji do začatia monitoringu úrokových sadzieb na trhu medziban-

Pohľad na pracovisko, odkiaľ NBS uskutočňuje intervencie na slovenskom peňažnom trhu

kých depozít so splatnosťou do jedného mesiaca. Pozitívne skúsenosti s prevádzkou Registračného centra TKCP umožnili v druhom polroku rozšíriť okruh účastníkov TKCP o tzv. nepriamych účastníkov, t.j. nebankové subjekty, čo prispelo k rozšíreniu počtu účastníkov a zvýšeniu likvidity na tomto trhu. Jedným z najdôležitejších momentov, z hľadiska zabezpečenia systému vnútornej konvertibility Sk bolo umiestnenie prvej emisie obligácií NBS v hodnote 25 mld. JPY na japonskom kapitálovom trhu v septembri 1993 prostredníctvom finančnej spoločnosti Nomura International plc. Táto emisia uviedla NBS na svetové kapitálové trhy a vytvorila základné predpoklady na postupné otváranie kapitálových trhov pre slovenské subjekty. Kvalitatívnym krokom v budovaní technickej infraštruktúry v oblasti uskutočňovania zahraničného platobného styku bolo v decembri pripojenie NBS k celosvetovej komunikačnej sieti SWIFT.

Pracovisko dealingu, ktoré spravuje devízové aktíva NBS

Rok 1994

Významným medzníkom z hľadiska budovania kredibility SR na medzinárodných finančných trhoch bolo udelenie ratingu pre emitované obligácie NBS vo februári 1994 od agentúry Standard and Poor's na úrovni „BB-“ so stabilným výhľadom. Táto úroveň predstavovala najvyšší možný stupeň v tzv. neinvestičnej škále a SR sa tak stala treťou krajinou spomedzi transformujúcich sa krajín strednej a východnej Európy, ktorá získala rating. Zavedenie pravidelných emisií ŠPP s 3-mesačnou splatnosťou, ktoré zaviedlo MF SR na návrh NBS v júni predĺžilo výnosovú krivku, čo umožnilo NBS rozšíriť monitoring medzibankových depozít o trojmesačné a v krátkej dobe aj o šesťmesačné depozitá. V júli oznámila renomovaná japonská ratingová agentúra The Japan Bond Research Institute, že udelila Slovenskej republike, reprezentovanej NBS, ratingové ohodnotenie na investičnom stupni „BBB“. Toto prvé ohodnotenie SR na investičnom stupni umožnilo NBS uskutočniť ešte v tom istom mesiaci emisiu 25 mld. jenov na japonskom trhu Samurai, čím NBS vstúpila na verejné trhy. Vzhľadom na to, že NBS v tomto roku ustúpila od funkcie „market-makera“ na peňažnom trhu, iniciovala v septembri neoficiálne stretnutie združenia referenčných bánk, ktoré neskôr prevzali funkciu trhotvorcu.

Rok 1995

V januári 1995 sa na stretnutí ôsmich referenčných bánk dohodli záväzné pravidlá pre kótovanie medzibankových depozít, čo bolo základom pre neskôršie zavedenie oficiálneho fixingu úrokových sadzieb a stanovovanie tzv. BRIBOR-u. Vo februári uskutočnila NBS prvú emisiu pokladničných poukážok NBS, menového nástroja na ovplyvňovanie likvidity na peňažnom trhu. V apríli začala NBS vy-

užívať pri správe devízových rezerv vládne cenné papiere USA a Nemecka. Toto predstavovalo obrat v investičnej stratégii NBS smerom k využívaniu vysoko kvalitných a likvidných investičných nástrojov, ktoré dodnes tvoria podstatnú časť portfólia NBS. V máji udelila Moody's Investor Service Slovenskej republike reprezentovanej NBS rating na investičnom stupni „Baa3“. Toto bol jasný signál pre zahraničných investorov, že Slovensko sa presúva z oblasti špekulatívnych investícií do oblasti racionálneho investovania. Z postkomunistických krajín mala v tom čase vyššie hodnotenie len Česká republika. V tomto mesiaci začala NBS zverejňovať aj kurzový lístok vybraných cudzích mien, čím sa v kurzovej oblasti vyplnila medzera pre oficiálne kurzy menej používaných mien, ktoré nie sú v dennom kurzovom lístku NBS. Prelomovým medzníkom v oblasti devízového režimu bolo prijatie nového devízového zákona, ktorý vstúpil do platnosti v októbri 1995. Týmto zákonom naplnila slovenská koruna podmienky pre plnú konvertibilitu v rámci bežného účtu platobnej bilancie. V nadväznosti na devízový zákon vydala NBS v spolupráci s MF SR niekoľko ďalších noriem upravujúcich praktické uplatňovanie devízového režimu v nových podmienkach. Keďže súbežne s platnosťou devízového zákona prestala platiť aj platobná zmluva medzi SR a ČR, uzavreli NBS a ČNB dohodu o vzájomnom vykonávaní vlastných platieb a platieb svojich klientov, čím sa výrazne zjednodušila situácia hlavne v oblasti dôchodkových a sociálnych transferov. V novembri usporiadal ODÚ v Novom Smokovci medzinárodný seminár na tému: „Devízové režimy v krajinách strednej Európy“, za účasti centrálnych bánk Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska, ktorý sa stal východiskom pre organizovanie pravidelných stretnutí venovaných devízovým záležitostiam. V decembri sa NBS poradensky podieľala na príprave syndikovaného úveru so štátnou garanciou pre Vodohospodársku výstavbu vo výške

200 mil. USD, určeného na financovanie stavby vodných diel Žilina a Gabčíkovo.

Rok 1996

V prvých mesiacoch roku 1996 došlo k významným zmenám v oblasti správy devízových rezerv. Vo februári prvýkrát zasadal Investičný výbor NBS, na ktorý Banková rada NBS delegovala časť právomocí týkajúcich sa správy devízových rezerv. NBS začala na dennej báze komplexne sledovať a vyhodnocovať svoju otvorenú devízovú pozíciu a sledovať relatívnu výkonnosť jednotlivých portfólií, ktoré tvoria súčasť devízových rezerv NBS. Týmto zmenami sa riadenie devízových rezerv dostalo na kvalitatívne vyššiu úroveň. V marci sa uďali zásadné zmeny aj v oblasti peňažného trhu. NBS uskutočnila prvé sterilizačné REPO tendre, ktoré predstavovali nový prvok v škále menových nástrojov NBS a zaviedla novú metodiku sledovania držby povinných minimálnych rezerv, t.j. vyhodnocovanie plnenia dvakrát v bežnom mesiaci. V letných mesiacoch bol oficiálne zavedený systém referenčných bánk. V auguste udelila najvýznamnejšia európska ratingová agentúra IBCA Slovenskej republike, reprezentovanej NBS, rating investičného stupňa „BBB-“ pre dlhodobé bondy v konvertibilných menách. Týmto krokom získala SR investičné ratingy od najvýznamnejších agentúr, čo uľahčilo prístup slovenských subjektov na medzinárodné kapitálové trhy. V decembri vstúpila do platnosti spoločná vyhláška MF SR a NBS, ktorá v súlade s harmonogramom liberalizácie devízového režimu a negociačným procesom s OECD uvoľnila niektoré tituly kapitálového účtu. V tomto mesiaci sa tiež uskutočnil fiduciárny bankový úver (upravená eurodolárová emisia s doložkou 144A) pre Vodohospodársku výstavbu, na príprave ktorého NBS významne participovala.

Rok 1997

Tento rok je možné charakterizovať ako rok, v ktorom dochádza k precizovaniu a zefektívneniu činností a mechanizmov zabezpečovaných v kompetencii ODÚ. V oblasti správy devízových rezerv sa začali využívať nové typy investičných nástrojov – vysokokvalitné nadnárodné dlhopisy a eurobondy, operácie typu „securities lending“, dlhopisy agentúr vlády USA a syntetické vládne cenné papiere. V marci začala NBS poradensky spolupracovať pri príprave finančného modelu pre financovanie potrieb Železníc Slovenskej republiky. NBS tiež spolupracuje veľmi úzko s MF SR pri príprave prvej verejnej emisie SR v zahraničí a s ňou spojených prekleňovacích úverov. V spolupráci s MF SR pripravila NBS novelu devízového zákona, ktorá ďalej približuje devízový režim SR k požiadavkám

liberalizačného kódu OECD. V septembri podpísala NBS a ČNB dohodu o používaní národných mien pre vzájomné platby a platby pre svojich klientov, čo umožní odstrániť kurzové rozdiely pre oblasť citlivých dôchodkových a sociálnych platieb. Okrem toho NBS úzko spolupracuje s MF SR pri príprave systému predaja štátnych dlhopisov pre fyzické osoby, ktorý by v prípade záujmu mohol byť budúci rok uvedený do prevádzky.

Perspektívy ďalšieho rozvoja

Predchádzajúci výber významných momentov zďaleka nepredstavuje vyčerpávajúci zoznam aktivít a činností ODÚ. Ťažisko činností ODÚ spočíva práve v každodennom naplňaní predpokladov pre bezchybné fungovanie finančných trhov, zabezpečenie agentskej úlohy NBS pre potreby SR, bezpečné a efektívne spracovanie devízových aktív a pasív a usmerňovanie devízového režimu. Pri zabezpečovaní tejto úlohy uskutočňuje ODÚ denne desiatky bankových operácií na finančných trhoch, vstupuje do kontaktov s orgánmi štátnej správy, domácimi i zahraničnými finančnými inštitúciami, ostatnými útvarmi NBS a inými subjektmi. ODÚ rieši množstvo prípadov spojených s povoľovacou, kontrolnou a metodickou úlohou z hľadiska správy devízového režimu v SR. Obdobne spracováva veľké množstvo stanovísk a posudkov, týkajúcich sa najrozličnejších aspektov súvisiacich s činnosťou ODÚ pre riadiace orgány NBS, ústredné štátne orgány, ale aj pre iné právnické a fyzické osoby.

Popri zabezpečovaní tejto každodennej, možno povedať operatívnej činnosti musí ODÚ sledovať aj svoj vlastný rozvoj a byť pripravený reagovať na nové skutočnosti a požiadavky doby. Tieto sa môžu odvíjať jednak od nožnej zmeny menovej politiky a zodpovedajúco aj menového inštrumentária, ale aj od vývoja na domácich alebo svetových trhoch, prípadne od zamýšľanej liberalizácie devízového režimu. Neustále prebiehajúci rozvoj finančných trhov charakterizovaný sústavným rozširovaním škály finančných nástrojov, ktoré sú čoraz komplexnejšie, ale aj zložitejšie, si vynucuje stále nové prístupy v uplatňovaní nástrojov menovej politiky, ako aj v správe devízových aktív a pasív. Zvyšujúca sa internacionalizácia a globalizácia finančných trhov kladie vysoké nároky na správu devízového režimu, ale aj na zabezpečovanie agentskej úlohy NBS. Z tohto pohľadu je možné konštatovať, že vývoj ODÚ nebude nikdy ukončený, ale bude musieť vždy reagovať na spomínané skutočnosti. Jednou z nich, ktorá môže poznačiť nielen metódy a postupy používané v rámci ODÚ, ale aj jeho organizáciu a postavenie v rámci NBS, môže byť práve prebiehajúci zjednocovací proces v Európe.

Moderné informačné technológie v NBS

Prvým medzníkom na úspešnej päťročnej ceste budovania moderných informačných technológií v NBS bolo osamostatnenie sa od bývalého ústredia Štátnej banky česko-slovenskej. Túto, rozhodne nie jednoduchú úlohu sa podarilo splniť už v roku 1993, keď NBS vybudovala vlastné výpočtové centrum a začala úspešne prevádzkovať viaceré programové systémy, medzi inými aj systém ABO (automatizované bankové operácie). Tieto programové systémy a vhodné technické vybavenie umožnili NBS vedenie účtovníctva centrálnej banky, vykonávanie bankových operácií na domáciach a zahraničných finančných trhoch vrátane finančných služieb pre klientelu banky. NBS sa tiež významne podieľala na vybudovaní systému medzibankového platobného styku a zúčtovania, ktorý bol nevyhnutnou podmienkou na úspešné etablovanie a rozvoj domáceho bankového sektora.

V ďalšom období pokračovali najmä práce na budovaní nevyhnutnej technologickej infraštruktúry informačného systému banky. V priebehu roku 1994 bol vybudovaný moderný a bezpečný komunikačný systém banky, ktorý integruje všetky komunikačné služby využívané v NBS (prenos údajov, telefónnych hovorov a prenos obrazových informácií) a ktorý sa stal odrazovým mostíkom pre implementáciu ďalších programových systémov určených najmä na rozšírenie a skvalitnenie služieb poskytovaných klientom (zahraničný platobný styk), správu zásob slovenských peňazí a na vybudovanie vnútrobankového informačného systému.

Súčasne pokračovalo budovanie unifikovaného používateľského a aplikačného prostredia v zmysle dôslednej a perspektívnej orientácie na grafické používateľské prostredie (MS Windows), na modernú databázovú technológiu Oracle a Lotus Notes pre vývoj aplikačných prog-

Ing. ANNA PASTUCHOVÁ, CSc.
vrchná riaditeľka

ramových systémov a na unifikovanú technológiu lokálnych počítačových sietí („prepínaný“ Ethernet 10/100 Mbit/s). Treba povedať, že toto technologické smerovanie sa v NBS bohato zúročilo najmä v neskorších obdobiach, keď sa vybudovaná technologická infraštruktúra stala základom „informačnej diaľnice“ pre implementáciu progresívnej aplikačnej architektúry klient/server, ktorá našla široké uplatnenie pri budovaní informačného systému NBS.

Ruka v ruku s rozvojom technologickej infraštruktúry sa v NBS začali tiež prípravné a realizačné práce na viacerých rozvojových projektoch, zameraných najmä na zabezpečenie kľúčových úloh banky. Ide najmä o projekty Zahraničný platobný styk pre klientov, Trezorové hospodárstvo a hotovostný peňažný obeh, Back Office, Register bankových úverov a záruk, Zber, spracovanie a uchovávanie štatistických údajov, Účtovný a platobný systém a ďalších 14 projektov. Práce na prvých štyroch uvedených projektoch boli zavŕšené vytvorením automatizovaných systémov, ktoré v súčasnosti plne slúžia ich používateľom. V apríli 1998 bude uvedený do prevádzky automatizovaný systém vytvorený v rámci projektu Zber spracovanie a uchovávanie štatistických údajov, v rámci ktorého bude v NBS v širšom rozsahu implementovaná najmä moderná technológia OLAP (On-line Analytical Processing), ktorá svojimi vlastnosťami (flexibilitou a databázovou orientáciou) veľmi dobre zapadá do konceptu budovania pružných manažérskych informačných systémov.

Dôležitou súčasťou práce úseku informatiky sú technologické inovácie. Tie boli v poslednom čase zamerané najmä na zlepšovanie spoľahlivosti informačného systému NBS. Za najvýznamnejší krok možno v tomto smere považovať prechod na prevádzkovanie hlavných častí informačného systému NBS na vysoko spoľahlivých, počítačových systémoch Stratus Continuum a na počítačových systémoch ES/9000 (IBM).

V súlade s najnovšími trendmi v informačných technológiách, úsek informatiky NBS vytvoril vlastný „World Wide Web informačný server NBS“, ktorý je pripojený na Internet. Tento informačný server dnes obsahuje širokú škálu informácií o NBS, ktoré sú prístupné širokej verejnosti v celosvetovom meradle.

Účtovníctvo ako najpraktickejší nástroj ekonomic

Do úseku informatiky spadá aj vedenie účtovníctva NBS, ktoré zahŕňa vlastné vedenie účtovníctva centrálnej banky v súlade s platnými legislatívnymi normami

Počítačové systémy Stratus Continuum

a zároveň aj spoluprácu s Ministerstvom financií SR a s komerčnými bankami v oblasti prípravy metodických noriem pre vedenie účtovníctva bánk v zmysle Zákona o účtovníctve.

Po rozdelení ŠBČS 1. januára 1993 bolo potrebné urýchlene pripraviť nové metodické zázemie pre účtovanie činností samostatnej centrálnej banky vrátane automatizovaného spracovania účtovných operácií, vedenia účtovných kníh a vyhotovovania účtovných výkazov. Náročnosť tejto úlohy pre správne a pravdivé vedenie účtovníctva možno odvodíť aj z bilančnej sumy, vedenej v účtovných knihách NBS k 31. 12. 1993, ktorá predstavovala výšku 145,7 mld. Sk. Prvý medzinárodný audit overenia účtovnej závierky Národnej banky Slovenska za rok 1993 bol uskutočnený renomovanou auditorskou firmou Deloitte and Touche. Po tomto plynulom zabezpečení základných funkcií vedenia účtovníctva banky nasledovalo obdobie konsolidácie bankových operácií a stanovenia strategických cieľov v oblasti jednotlivých činností banky, čo sa stalo nevyhnutným predpokladom naštartovania procesu kvalitatívnych zmien v oblasti vedenia účtovníctva. Tieto zmeny vyústili v roku 1977 do jedného z najnáročnejších projektov úseku informatiky – do projektu nového účtovného a platobného systému NBS. Od tohto projektu sa očakáva nielen výrazná automatizácia účtovných operácií, ale najmä posilnenie úlohy využívania vedenia účtovníctva banky pre potreby manažérskeho riadenia a controllingu.

Prínosom v oblasti vedenia účtovníctva bánk je vzájomná spolupráca NBS a Ministerstva financií SR, v rámci ktorej sa pripravujú zmeny a doplnky v oblasti vedenia účtovníctva komerčných bánk so sídlom v SR. Národná banka Slovenska poskytuje komerčným bankám metodický výklad a konzultácie týkajúce sa celého okruhu účtovnej osnovy bánk. Táto činnosť je veľmi náročná, keďže účtovná osnova centrálnej banky sa prirodzeným vývojom postupne vzdaluje od účtovnej osnovy komerčných bánk. Na druhej strane je spolupráca s komerčnými bankami prínosom pre obidve strany.

Rovnaký výklad a jednotný postup komerčných bánk v oblasti vedenia účtovníctva je veľmi dôležitý pre samotnú centrálnu banku z dôvodu nevyhnutnosti kvalitného štatistického vyhodnocovania účtovných výkazov bánk pre výkon menovej politiky a bankového dohľadu.

Národná banka Slovenska v súlade so zákonom o NBS dekadčne zverejňuje svoju finančnú pozíciu (tzv. skrátenú dekadnu bilanciu). Pravidelné transparentné zverejňovanie výsledkov operácií centrálnej banky je tiež jedným z aspektov, ktorý vedie k upevňovaniu dôvery verejnosti voči tejto inštitúcii. Bilancia poskytuje nielen aktuálne informácie o výške majetku centrálnej banky a o zdrojoch jeho krytia, ale aj niektoré praktické výsledky súvisiace s výkonom menovej politiky centrálnej

banky. Na strane aktív dekadnej bilancie NBS sú najmä nasledujúce položky: zlato, rezervy v cudzej mene, investície do štátnych a iných cenných papierov, pôžičky komerčným bankám. Na strane pasív sú to zasa bankovky a mince, vklady komerčných bánk (tzv. bilančné sumy komerčných bánk uložené na účtoch v NBS), kapitál a rezervy centrálnej banky. V súlade so základným princípom účtovníctva sa aktíva musia rovnať pasívam. Ak teda zmena niektorej individuálnej položky aktív so sebou prinesie zvýšenie celkového objemu aktív, musí prísť aj k zvýšeniu v rámci položiek pasív, a to v položke bankovky a mince alebo vklady komerčných bánk v centrálnej banke. Kontrola rastu peňažnej zásoby v celej ekonomike začína teda kontrolou rastu vlastných pasív Národnej banky Slovenska. S účinnosťou od 1. 7. 1997 NBS zverejňuje svoju dekadnu bilanciu aj prostredníctvom Internetu do celého sveta.

Platobný systém – súčasť menového systému

Platobný systém je integrálnou súčasťou menového systému v každej ekonomike. Spoľahlivý a efektívny platobný systém umožňuje transfer peňazí a hrá kľúčovú

Výpočtové centrum NBS

Porada úseku informatiky

vú úlohu pri rozvoji medzibankového peňažného trhu a trhu s cennými papiermi. Význam platobného systému má podporu aj v zákone o NBS, kde sa centrálnej banke ukladá úloha koordinácie platobného styku a zúčtovania bánk, ktorá sa po rozdelení federácie stala jednou z prioritných úloh NBS. Vzájomná spolupráca Národnej banky Slovenska, Ministerstva financií SR a komerčných bánk so sídlom v SR vyústila do založenia akciovej spoločnosti Bankové zúčtovacie centrum Slovenska, ktorej bola zverená úloha vykonávania vzájomného clearingového zúčtovania platieb medzi bankami. Spoločnosť bola založená v auguste 1992 a s ostrou prevádzkou clearingových operácií začala v deň menovej odluky, t.j. 8. 2. 1993. V rámci tohto doslova rekordného termínu bol v SR plynule zavedený medzibankový platobný a zúčtovací systém, ktorý svojím filozofickým a technologickým dizajnom spĺňa náročné kritériá clearingových systémov v celosvetovom meradle. V záujme podpory obchodných vzťahov medzi Slovenskou republikou a Českou republikou a nenarušenia vzájomných finančných tokov bol súčasne uvedený do prevádzky aj tzv. medzištátny clearing hladkých platieb medzi SR a ČR, ktorý sa používal do októbra 1995. V súčasnosti je do domáceho medzibankového zúčtovania zapojených 30 bánk a priemerný denný počet transakcií vzrástol zo 120 tisíc na 450 tisíc denne. S cieľom legislatívne pokryť oblasť medzibankových platobných a zúčtovacích operácií NBS vydala vyhlášku č.275/1994 Z.z. o zásadách platobného styku medzi bankami. Vzájomné vzťahy v oblasti platobného systému bánk a jej klientov zjednotila vydaním Všeobecných obchodných podmienok, ktorými sa určujú zásady vedenia účtov klientov v bankách a zásady vykonávania platobného styku a zúčtovania na týchto účtoch.

Národná banka Slovenska sa pripravuje aj na vstup do nadnárodného platobného systému „Target“, pripravovaného v rámci budovania Európskej únie. V súčasnom období odbor platobného styku NBS analyzuje podmienky tohto vstupu, ktoré definoval pre európske centrálny banky Európsky menový inštitút a pripravuje vytvorenie expertnej pracovnej skupiny, ktorej úlohou bude zabezpečiť implementáciu stanovených štandardov do domáceho medzibankového platobného a zúčtovacieho systému.

Národná banka Slovenska vykonáva platobný styk aj pre svojho najvýznamnejšieho klienta – pre štát. Úsek informatiky zabezpečil v roku 1993 prevzatie vedenia účtov pre štát, čo si vyžiadalo organizačné prispôbienie existujúcej regionálnej organizácie práce banky (ústredie a 3 pobočky) a urýchlené vybudovanie siete bankových expozitúr na celom území SR. Dvanásť expozitúr Národnej banky Slovenska začalo svoju činnosť už v priebehu druhého polroku 1993 tak, aby v prvom rade zabezpečilo agendu vedenia účtov pre štát a aby na seba postupne prebralo úlohy najmä v oblasti trezorového hospodárstva, správy zásob a emisie peňazí v danom regióne. Úsek informatiky NBS počas celého obdobia vedenia účtov pre štát implementoval do systému viaceré bezpečnostne-technologické a procedurálne systémové opatrenia, keďže cez platobný systém NBS prechádzajú platby jednotného daňového systému SR, ako aj všetky platby súvisiace s príjmami a výdavkami štátneho rozpočtu. V spolupráci s MF SR boli zavedené do platobného a účtovného systému NBS niektoré technické princípy „jedného účtu štátu v centrálnej banke“, čo predstavovalo zmenu architektúry vlastného systému banky v prospech denného konsolidovania stanovených účtov na účet štátu. Splnením tejto úlohy sme vytvorili podmienky na implementáciu Štátnej pokladnice v NBS podľa projektu stanoveného MF SR.

Úsek informatiky pozorne sleduje zmeny v platobných a zúčtovacích systémoch a platobných nástrojoch, najmä v oblasti nástupu moderných informačných technológií. Z pohľadu centrálného bankovníctva sme svoju pozornosť zamerali najmä na platobné nástroje – bankové čipové karty a elektronické peniaze. V roku 1995 bola pri NBS založená expertná skupina pre bankovú elektronickú peňaženku, ktorej členmi sú odborníci NBS z menovej oblasti, peňažného obehu, emisnej činnosti a platobného styku, Združenie pre bankové karty v SR, Asociácia bánk, Autorizačné centrum Slovenska, a.s., najsilnejší vydavateľ platobných kariet – Všeobecná úverová banka, a.s., a Slovenská sporiteľňa, a.s., ako aj domáci a zahraniční experti na oblasť bezpečnosti a rozvoja platobných kariet a čipových technológií. Skupina vypracovala viacero analýz, ktoré vyústili do návrhu regulačného opatrenia centrálnej banky, v ktorom sú najdôležitejšie najmä ustanovenia o vydávaní elektronických peňaženiek výhradne bankovými subjektmi, o stanovení minimálneho stupňa bezpečnosti elektronickej peňaženky, o povinnom vedení účtu uložených prostriedkov pre zúčtovanie platieb „float“ v komerčných bankách, ako aj o povinnosti bánk vykonávať zúčtovania platobných operácií prostredníctvom jedného clearingového centra. Navrhované opatrenie pokrýva aj potreby centrálnej banky v oblasti sledovania množstva peňazí v obehu, a to prostredníctvom stanoveného štatistického systému zaznamenávania realizovaných elektronických platobných operácií. Bezporuchovým a plynulým zavedením elektronickej peňaženky do platobného systému SR sleduje centrálna banka aj ďalší významný cieľ: získať dôveru širokej verejnosti k používaniu tohto bezpochyby moderného a progresívneho nástroja platobného styku.

Ing. JOZEF MAGULA

riaditeľ

člen Bankovej rady NBS od r. 1997

Úlohy a ciele strategického kontroingu v centrálnej banke

Národná banka Slovenska podobne ako aj iné novovzniknuté inštitúcie štátu prechádza zložitou vývojovou etapou. Táto zložitost a niekedy až konfliktosť situácie vyplýva tak z prebiehajúcich reštrukturalizačných a transformačných vnútroštátnych procesov, ako aj z významných globalizačných a integračných celoeurópskych a celosvetových procesov.

V doterajšom počiatočnom období, ktoré bolo spojené so vznikom samostatného štátu a jeho nezávislej menovej inštitúcie – Národnej banky Slovenska, bolo základnou úlohou štátu a manažmentu NBS zabezpečiť funkčnosť centrálnej banky, a to vytvorením predpokladov na urýchlený vznik a rozvoj všetkých funkcií a činností, vyplývajúcich pre NBS zo zákona č. 566/1992 Zb. o NBS.

V súčasnosti sa tak štát, ako aj jeho centrálna banka nachádzajú v kvalitatívne vyššom štádiu vývoja. Táto etapa je charakteristická tlakom na zvyšovanie efektívnosti, a to aj optimalizáciou organizačných štruktúr, vyžadovaných pokračujúcim reštrukturalizačným a transformačným procesom, ktorý podmieňuje vznik štandardného trhového prostredia, zodpovedajúceho úrovni a tendenciám vývoja globalizačných a integračných procesov.

Spôsob realizácie procesov na zvyšovanie efektívnosti je založený predovšetkým na uplatňovaní princípov kontroingu, a to aj v podmienkach centrálnej banky, ktoré sa už dlhodobejšie uplatňujú v mnohých centrálnych bankách krajín Európskej únie a sveta. Kontroling ako vnútrobankový kontrolný a poradný útvar v organizačnej štruktúre centrálnej banky je vnímaný ako súčasť jej strategického myslenia a riadenia. Jeho úlohou je príprava informácií a odporúčaní relevantných pre riadiace činnosti centrálnej banky na základe systematických, ale i náhodných analýz. Zabezpečuje vyhodnotenie interných a externých informácií z oblastí vnútrobankového i mimobankového vývoja, ako aj presadzovanie účinného a efektívneho fungovania vnútrobankových útvarov a ich vzájomných väzieb a vzťahov.

Poslaním kontroingu je podporovať rôzne úrovne riadenia centrálnej banky pri plnení ich špecifických úloh. Kontroling pomáha aj pri zabezpečovaní koordinácie a zosúladovaní cieľov banky v rámci banky, ale aj cieľov centrálnej banky s cieľmi iných inštitúcií, najmä pri koordinácii menovej politiky centrálnej banky s hospodárskou politikou vlády a pri zabezpečovaní efektívneho fungovania celého finančného systému.

Na týchto princípoch je účelné rozvíjať aj optimalizačné tendencie v NBS, ktorej strategický rozvoj je potrebné dôslednejšie a predvídateľne harmonizovať s rozvojovými tendenciami centrálnych bánk krajín Európskej únie.

V tomto smere by mal zohrať významnú úlohu aj novovzniknutý odbor súhrnných vzťahov NBS, ktorého obsahovou náplňou je strategický kontroling, orientovaný na strategické úlohy, trendy a strategické ciele ďalšieho efektívneho rozvoja NBS ako modernej centrálnej banky štátu.

NBS ako centrálna banka štátu s malou otvorenou ekonomikou sa podieľa na tvorbe zdravého finančného systému a na jeho dlhodobejšej stabilite. Táto úloha vyplýva z jej postavenia ako špecifického orgánu štátu, zodpovedného za menovú politiku a spoluzodpovedného za efektívne fungovanie celého peňažného bloku, ktorého úlohou je sprostredkovanie efektívnej alokácie finančných zdrojov pre udržateľný stabilný rozvoj reálneho bloku národného hospodárstva v SR.

Starostlivosť o zdravý vývoj celého finančného systému vyplýva aj z vývojových tendencií, ovplyvňujúcich zvlášť bankový sektor. Bankový a finančný sektor v celosvetovom meradle prechádza značnými štrukturalnými zmenami v dôsledku zvýšenej konkurencie, znižovania vstupných bariér, zmien v regulácii a zavádzania nových informačných, technických a technologických inovácií, čím banky prestávajú byť tradičnými exkluzívnymi dodávateľmi bankových služieb. Na tieto vývojové tendencie by mala NBS reagovať v záujme podpory zdravej hospodárskej súťaže a vyváženého rozvoja celého finančného sektora.

Na základe vykonaných analýz a hodnotení odbor súhrnných vzťahov bude poskytovať podnety vnútrobankovým útvarom, prípadne navrhovať aj spôsob riešenia orgánom NBS na zabezpečenie plnenia a presadzovania určených alebo žiaducich strategických zámerov, cieľov a úloh NBS.

Pri zostavovaní náplne odboru sa vychádzalo aj zo skúseností popredných centrálnych bánk, ktoré už dlhšie uplatňujú vo svojej činnosti princípy strategického kontroingu. V poslednom období boli nadviazané pracovné kontakty s obdobným útvarom pre plánovanie a kontroling Rakúskej národnej banky.

Ing. ŠTEFAN PAVŮK
riadiateľ

Odbor zahraničných vzťahov sa pri vzniku Národnej banky Slovenska konštituoval ako nový organizačný útvar plniaci úlohy v oblasti zahranično-ekonomických aktivít NBS voči medzinárodným finančným inštitúciám. V súčasnosti tieto úlohy zabezpečujú štyri oddelenia – oddelenie medzinárodných organizácií, oddelenie integrácie a zahraničnej technickej pomoci, oddelenie bilaterálnych vzťahov, oddelenie zahraničných úverov.

V prvých rokoch existencie NBS odbor zahraničných vzťahov (OZV) sústredil svoju činnosť na založenie členských vzťahov v multilaterálnych organizáciách, pričom sa dôraz kládol na plnenie všetkých povinností vyplývajúcich z členstva NBS a SR v medzinárodných finančných inštitúciách, a to v Medzinárodnom menovom fonde (MMF), Svetovej banke (SB), Banke pre medzinárodné zúčtovanie (BIS), Európskej banke pre obnovu a rozvoj (EBRD), Medzinárodnej banke pre hospodársku spoluprácu (MBHS), Medzinárodnej investičnej banke (MIB).

Medzi priority v plnení úloh OZV od vzniku NBS patrí aj aktívna účasť na rozvoji spolupráce SR s Európskou úniou, OECD a Svetovou obchodnou organizáciou (WTO). Postavenie vo vzťahu k Európskej únii nadobudlo kvalitatívne novú úroveň 1. februára 1995, keď vstúpila do platnosti Európska dohoda o pridružení Slovenskej republiky k Európskym spoločenstvám. OZV zabezpečuje koordináciu plnenia úloh v oblasti bankového sektora v procese integrácie SR do EÚ a bezprostredne sa zúčastňuje na práci dvoch podvýborov Asociačného výboru, a to podvýboru pre finančné služby a etablovanie a makroekonomického podvýboru. Odbor zahraničných vzťahov taktiež úspešne rozvíja spoluprácu na báze pravidelných kontaktov so zástupcami Európskej komisie v Bruseli, ako aj spoluprácu s Delegáciou Európskej komisie v SR.

Významnou podporou splnenia podmienok prijatia SR do EÚ sa stal program PHARE. V rámci OZV pracuje programová riadiaca jednotka (PMU) PHARE, ktorá zodpovedá za plánovanie, realizáciu, riadenie a kontrolu programov PHARE pre centrálnu banku a komerčné banky.

V rámci spolupráce so Svetovou obchodnou organizáciou OZV aktívne participoval na príprave Listiny v oblasti finančných služieb, pričom zástupcovia odboru sa zúčastňovali na rokovaníach v Ženeve, ktoré sa týkali obchodu so službami.

V súlade s celkovým integračným procesom OZV od roku 1995 zabezpečuje a koordinuje aktivity spojené s prístupovým procesom SR do OECD. V nadväznosti na viaceré rokovania s predstaviteľmi OECD a SR, OZV pravidelne vyhodnocoval a pripravoval podkladové materiály o stave štrukturálnych zmien v bankovníctve, úrovni aproximácie bankového legislatívneho rámca, ako aj o stave liberalizácie bankových operácií v nadväznosti na liberalizačné kódexy OECD a v súlade s požiadavkami OECD.

OZV zabezpečuje aktívne plnenie všetkých povinností vyplývajúcich z postavenia NBS ako akcionára Banky pre medzinárodné zúčtovanie. Najvýznamnejšie vzťahy NBS a BIS sa realizujú na najvyššej úrovni prostredníctvom rokovaní guvernéra NBS na rokovaníach guvernérov členských centrálnych bánk BIS a centrálnych bánk mnohých ďalších krajín sveta.

Z hľadiska budovania bilaterálnych vzťahov sa odbor sústredil na nadviazanie a vytvorenie kontaktov s centrálnymi bankami vyspelých krajín s trhovou ekonomikou (Nemecko, Veľká Británia, Francúzsko). Významná bola spolupráca aj s bankami susedných krajín (Česká republika, Maďarsko, Ukrajina, Poľsko a Rakúsko). V súčasnosti máme rozvinuté vzťahy s väčšinou európskych centrálnych bánk i s niektorými mimo európskymi.

Vzhľadom na potreby transformačného procesu slovenskej ekonomiky OZV zabezpečil v rokoch 1993–1994 podklady pre čerpanie pôžičiek z MMF a SB, ktoré boli poskytnuté na zvýšenie devízových rezerv a na odstránenie nerovnováhy platobnej bilancie. Išlo o pôžičku STF vo výške 180 mil. USD a pôžičku Stand by vo výške 46,8 mil. USD z MMF, ako aj pôžičku ERL vo výške 80 mil. USD zo SB. Pozitívny vývoj makroekonomických ukazovateľov Slovenskej republiky, predovšetkým však rast devízových rezerv NBS v roku 1995 a začiatkom roka 1996 vytvorili predpoklady na to, že nebolo potrebné čerpať ďalšie pôžičky z týchto inštitúcií.

Národná banka Slovenska bezprostredne od svojho vzniku prostredníctvom OZV podporuje rozvoj malého a stredného podnikania, a to formou špeciálnych zahraničných úverových liniek. V období rokov 1993–1997 podpísala NBS dohody s Európskou investičnou bankou o pôžičkách Apex Global Loan (1993 – 28 mil. ECU a 1995 – 50 mil. ECU) a s Export-Import Bank of Japan o pôžičkách Two Step Loan (1994 – 4,29 mld. JPY, 1996 – 10 mld. JPY a 1997 – 20 mld. JPY). Prostriedky z uvedených úverových liniek sú určené na podporu súkromného podnikania na Slovensku. Konkrétne projekty financujú vybrané komerčné banky na základe sprostredkovateľskej zmluvy, ktorú majú uzavretú s NBS.

Ing. OTTO TRENČIANSKY
riaditeľ

Kontrola a aproximácia práva s Európskou úniou

Je príznačné, že jeden z prvých zákonov, ktorý prijala Slovenská národná rada ešte vo federálnom zväzku s Českou republikou bol zákon o štátnej kontrole. Zákon nadobudol účinnosť dňa 24. septembra 1991 a bol výrazným signálom emancipačných snáh Slovenska. Aj keď sa Štátna banka československá týmto zákonom neriadila, keďže nebola orgánom štátnej správy (tak ako aj NBS v súčasnosti), pokyn guvernéra federálnej banky č. 14 o kontrole musel v odvolávkach akceptovať špecifiká slovenského zákona.

Samozrejme, že pri čítaní tohto zákona je nutné konštatovať, že to bol iba prvý krok. Zákon bol poznačený reziduami vládnej, územnoprávnej a vlastníckoprávnej štruktúry Slovenska roku 1991. Z uvedeného dôvodu Národná rada SR 14. 12. 1995 prijala zákon č. 10 o kontrole v štátnej správe. Niektoré súvisiace predpisy sa však rodia veľmi ťažko. Ako príklad možno uviesť vládnú vyhlášku č. 150/1958 Ú. v. o vybavovaní sťažností, oznámení a podnetov pracujúcich, ktorá je stále v platnosti. Práve pri tejto vyhláške je evidentná potreba vytvorenia niektorých inštitútov známych z krajín Európskej únie, ako je napríklad inštitút Ombudsmana.

Aplikácia vyhlášky č. 150/1958 Ú. v. je v práci odboru kontroly jednou z najfrekvencovanejších. Filozofia tejto vyhlášky vychádza z nasledujúcich princípov:

- Organizácia nesmie vrátiť sťažnosť, resp. podanie sťažovateľovi v prípade, že mu neprislúcha, ale musí ju zaslať vecne príslušnej organizácii.
- Sťažnosť nesmie byť postúpená alebo pridelená na vybavenie osobe, útvaru či inštitúcii, proti ktorej smeruje.

Uvedené princípy boli jednoducho šité na mieru organizácie štátnej správy alebo územnoprávneho členenia v socialistickom zriadení. V podmienkach súčasného bankovníctva nie je jednoducho možné aplikovať tieto základné princípy vyhlášky č. 150/1958 Ú. v.

Národná banka Slovenska vydáva povolenie na činnosť bankám na základe zákona o bankách, vyhlasuje pravidlá likvidity, kapitálového vybavenia a ďalšie pravidlá obozretného podnikania bánk. V prípade sťažnosti občana alebo inštitúcie na uvedené skutočnosti je vybavenie v kompetencii úseku bankového dohľadu NBS. Väčšina sťažností klientov sa však týka komerčnej činnosti bánk vo vzťahu ku klientom, konkrétne aplikácie úverovej, depozitnej a inej zmluvy. Zasahovanie do komerčných činností bánk Národnej banky Slovenska prirodzene nepatrí. Odbor kontroly nemá v súčasnosti inú možnosť, ako dať sťažnosť na vyjadrenie inštitúcii, proti ktorej sťažnosť smeruje. Prípadné zriadenie inštitútu Ombudsmana by mohlo riešiť práve takéto problémy.

Čiastočne jednoduchšou úlohou pri budovaní kontrolných útvarov v bankách bolo zriadenie inštitútu interných audítorov. Jednoduchšou v tom zmysle, že tento nástroj overovania

a následne potvrdenia ročného hospodárskeho výsledku nezávislým audítorom sme v minulosti nepoznali. Tvrdenie vychádza zo zásady, že budovať na „zelenej lúke“ je ľahšie, ako rekonštruovať nevyhovujúcu štruktúru. S poznaním a aplikáciou tohto nástroja sme však nemali žiadne skúsenosti.

Základ bol položený prijatím zákona Slovenskej národnej rady z 29. januára 1992 o audítoroch a Slovenskej komore audítorov. Výhodou zodpovedných pracovníkov v NBS bola skutočnosť, že sa zúčastnili auditu účtovnej závierky ŠBČS k 31. 12. 1992, ktorý vykonala firma z tzv. prvej šestky audítorov Price Waterhouse. Nasledovala štvorročná spolupráca s firmou Deloitte and Touche. Účasťou na seminároch, školeniach a prezentáciách vo všetkých firmách prvej šestky sme prišli k záveru, že v metodike, prístupoch a použitých nástrojoch vrátane podporných overovacích a testovacích programov nie je zásadný rozdiel. Uvedenú skutočnosť potvrdzujú aj súčasné lúzie týchto firiem. Čiastočný problém bol znovu v pokroku legislatívy na Slovensku. Ako príklad možno uviesť, že pri auditoch v prostredí počítačových informačných systémov zahraničné firmy viac-menej postupovali podľa medzinárodných štandardov aj v prípade štatutárnych auditov. V súčasnosti je pripravený auditorský štandard (SAUŠ č. 20).

Účelom tohto štandardu je určiť postup pre audítora a poskytnúť mu návod, ktorý má dodržať pri vykonávaní auditu v prostredí informačných systémov (IS). Na získanie dostatočného pochopenia systémov účtovníctva a vnútornej kontroly ovplyvnených prostredím IS, ako aj na posúdenie miery celkového rizika môžu byť potrebné špeciálne znalosti z oblasti IS, z čoho vyplýva nevyhnutnosť spolupráce účtovných a počítačových audítorov.

V krátkom čase sa dá na Slovensku očakávať prijatie normy ISO 13335 – Návod pre manažment bezpečnosti informačných technológií, ktorá deklaruje bezpečnostné postupy, metódy a techniky týkajúce sa procesov plánovania, návrhu, implementácie, testovania a využívania IS. Audítor IS tak bude mať definovaný určitý štandard, podľa ktorého bude môcť hodnotiť konkrétny systém.

Týmto sme sa vrátili na začiatok tejto krátkej reminiscencie, v ktorej sme sa snažili zhrnúť úlohy, ktoré nás ešte čakajú pri implementovaní noriem a zvyklostí Európskej únie do slovenského práva v záujme funkčnosti útvarov vnútornej kontroly a auditu v bankách.

Ing. JOZEF KREUTZ
riaditeľ

Nazdávam sa, že päť rokov činnosti fungovania Národnej banky Slovenska je dostatočný dôvod na prvé zamyslenie i bilancovanie, čo sa nám podarilo a s akými výsledkami.

Regionálny aspekt centrálnej banky

Pobočky Národnej banky Slovenska majú špecifické postavenie a realizujú vybraný rozsah činností. Je potrebné povedať, že v základných smeroch a funkciách nadviazali na 3-ročnú činnosť pobočiek Štátnej banky česko-slovenskej (obdobie rokov 1990–1992), no vďaka významnému rozhodnutiu z roku 1993 o vedení účtov štátneho rozpočtu sa ich činnosť podstatne rozšírila (vytvorenie siete 12 expozitúr) a stala sa funkčnejšou. Možno konštatovať, že práve realizáciou tejto agendy dostala naša centrálna banka výrazný regionálny aspekt so všetkými „za“ i „proti“.

Pri krátkom bilancovaní našej činnosti rád by som spomenul ďalšie oblasti našej práce. Jednou z významných činností v rámci ekonomického oddelenia sú zmenkové obchody formou reeskontu klasických obchodných zmeniek. Túto činnosť sme začali realizovať už v roku 1992. Od mája 1993 sme oblasť podpory poľnohospodárstvu rozšírili o podporu exportu. Za päťročné obdobie sme celkovo v regióne stredného Slovenska nakúpili viac ako 660 zmeniek v úhrnnej hodnote viac ako 2 mld. Sk. Najužšia spolupráca v našom regióne bola s filiálkami Poľnobanky, pobočkami Všeobecnej úverovej banky, Investičnej a rozvojovej banky a bývalou Agrobankou, s ktorou sme refinančné vzťahy začínali.

Významnou činnosťou pobočiek emisnej banky sú hotovostné operácie vo vzťahu k svojej klientele, a tou sú obchodné banky. S touto činnosťou sme v našej pobočke začali v r. 1992 po dobudovaní materiálno-technických a kapacitných priestorov. Začiatky boli rozpačité a mimoriadne náročné. V roku 1993 sme mali dvoch klientov, dnes je to desaťnásobok a viac. Objem operácií za 5-ročné obdobie vzrástol o 660 %, pričom ešte výraznejší nárast bol u operácií s mincami.

Súčasne treba podotknúť, že celú túto činnosť a jej neúmerný nárast zabezpečujeme na oddelení pokladničnej prevádzky a správy rezerv s tým istým počtom ľudí, ako sme začínali v roku 1992.

Nová technika

Je však nutné dodať, že v uplynulom období došlo taktiež k nákupu novej techniky v takom rozsahu, že len vďaka nej sme schopní túto činnosť zabezpečiť, samozrejme, pri dodržaní vysokej kvality práce. V tejto súvislosti musím spomenúť najmä vysokovýkonné poloautomaty na spracovanie bankoviek, ktoré sú v súčasnosti v 3 pobočkách NBS a v hlavnej pokladnici v Bratislave a u ktorých všetky servisné požaručné opravy zabezpečujú dvaja technici. Myslím si, že takéto riešenie je vhodné, pretože vlastní technickí pracovníci majú omnoho vyššiu motiváciu a zodpovednosť voči tejto špičkovej bankovej technike. (Len na ilustráciu uvádzam, že jeden poloautomat ročne spracuje viac ako 3 milióny kusov bankoviek.)

Spolupráca sa osvedčila

Okrem spomenutých dvoch oblastí zabezpečujú pobočky NBS rad ďalších aktivít. Nie je cieľom tohto článku postupne ich vymenovať. Bolo by to zdĺhavé a nepotrebné. Nedá mi však nespomenúť ešte dve aktivity.

Interiér a exteriér pobočky NBS v Banskej Bystrici

Našou dlhoročnou aktivitou je kontrolná činnosť v Mincovni Kremnica pri razbe drobných obbehových mincí, pamätných strieborných a zlatých mincí, ako i účasť pracovníkov našej pobočky pri demonetizácii chybných mincí a razidiel. Nazdávam sa, že i vďaka našej činnosti je úroveň našich mincí z hľadiska kvality veľmi dobrá a tento trend si uchováva už celé roky.

Novou aktivitou v našej práci je spolupráca s Fakultou financií Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá sa rozvíja na základe dohody a predpokladá obojstrannú spoluprácu dvoch partnerov, ktorí si uvedomujú nutnosť vzájomných kontaktov, výmeny aktuálnych informácií a materiálov, ale aj riešenia spoločných vedeckých úloh v rámci vedecko-výskumnej činnosti fakulty. Prvý rok vzájomnej spolupráce nás presvedča o opodstatnenosti tejto dohody.

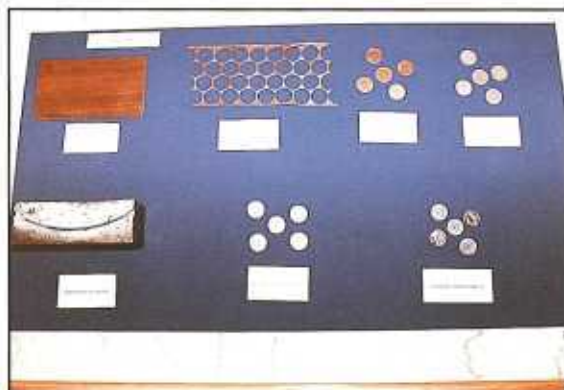
Pozerať sa viac do budúcnosti

Uplynulých päť rokov našej činnosti bolo obdobím mimoriadnym, neopakovateľným. Je nutné mať však na pamäti jednu skutočnosť, že viera vo vlastné sily, v budúcnosť a v dôležitosť vecí, ktoré robíme je obrovskou silou pre realizáciu tých úloh, ktoré budeme zabezpečovať na prelome dvoch tisícročí. A myslím si, že preto sa oplatí pozeráť viac do budúcnosti.

*Z expozície
Kabinetu platidiel
pobočky NBS
v Banskej Bystrici*

*Interiér
expozitúry NBS
v Žiline*

Ing. FEDOR MICHALIŠIN

riaditeľ

Náročné úlohy a sťažené podmienky stimulujú kolektív k zodpovednému prístupu k práci v záujme spokojnosti klientov.

Úlohy NBS v regióne plníme

V regióne východného Slovenska uskutočňuje činnosti stanovené zákonom o NBS v rôznej intenzite a rozsahu pobočka Národnej banky Slovenska so sídlom v Košiciach. Ide najmä o činnosti v oblasti platobného styku, peňažného obehu a služieb, bankových obchodov a devízovej kontroly, ako aj o činnosti v oblasti monitorovania ekonomického vývoja v regióne využívaním dátovej základne z výkazníctva a štatistiky.

Ťažiskom práce pobočky sú služby klientom NBS. Z nich najpočetnejšiu skupinu tvoria rozpočtové a príspevkové organizácie, pre ktoré pobočka vedie účty, zabezpečuje platobný styk a pokladničné operácie. Počet klientov vzrástol v hodnotenom období na dvojnásobok. V súčasnosti pobočka spravuje asi 9000 účtov, čo predstavuje spracovanie viac ako milión účtovných a neúčtovných položiek ročne.

V spolupráci s centrálnou bankou pobočka zabezpečuje i výkon bankového dohľadu. V roku 1994 sa podieľala na riešení vážnych problémov

v jedinej slovenskej pobočke Banky Bohémia, a. s., Praha so sídlom v Košiciach. Úlohou bolo udržať likviditu tejto pobočky a ochrániť vklady slovenských vkladateľov. Cieľ sa podarilo splniť, i keď situácia napokon vyústila až do výkonu nútenej správy a následnej likvidácie banky.

Veľmi dôležitou činnosťou je tiež realizácia bankových obchodov prostredníctvom eskontu a reeskontu zmeniek. Od roku 1993 pobočka nakúpila predovšetkým na podporu poľnohospodárstva a exportných aktivít podnikateľských subjektov viac ako 3 600 zmeniek v nominálnej hodnote 8,2 mld. Sk.

V zmysle zákona č. 202/1995 Z. z. pobočka plní úlohy devízového orgánu pre oprávnený okruh osôb v oblasti kontrolnej, poradenskej a čiastočne aj povoľovacej činnosti.

S novými úlohami vznikla i požiadavka dobudovania siete pracovísk v regióne východného Slovenska. V auguste 1993 sa v rámci pobočky vytvorilo oddelenie likvidatúry, ktoré prebralo komplexne agendu klientov napojených na štátny rozpočet z VUB, a. s. V októbri toho istého roku sa otvorili exozitúry NBS v Prešove, Poprade a Humennom, ktoré okrem iných činností v súčasnosti zabezpečujú úlohy súvisiace s aplikáciou progresívnej formy disponovania s prostriedkami na účtoch pomocou kompatibilných médií. V júli tohto roku po reorganizácii štátnej správy a zmene územno-správneho členenia pobočka a exozitúry zabezpečili bezproblémový prechod financovania organizácií naviazaných na štátny rozpočet.

V nových priestoroch

Nárast činnosti, rozšírenie agendy i okruhu klientov si vyžiadali nielen zvýšenie počtu za-

Slávnostné otvorenie pobočky NBS v Košiciach

mestnancov, ale aj vytvorenie vhodných a dostatočných pracovných priestorov. Veď v roku 1993 pobočka sídlila v prenajatých priestoroch VÚB, a. s., pobočky Košice–mesto a mala 35 zamestnancov. Preto sa podujala na neľahkú, ale nevyhnutnú úlohu – na výstavbu novej budovy. Základný kameň bol položený 6. apríla 1994 a už 21. marca 1996, čiže za necelé dva roky bola nová budova pobočky NBS v Košiciach slávnostne odovzdaná do prevádzky. Pobočka už od prvého dňa nasledujúceho mesiaca zabezpečovala komplexné služby klientom v nových priestoroch.

Odbornosť a elán

Náročné úlohy kladú značné nároky i na rozvoj osobnosti zamestnancov banky. Pri pohľade na uplynulých päť rokov treba vyzdvihnúť nielen pracovné úsilie zamestnancov pobočky, ale aj ich zmysel pre kolektívnu tvorivosť a snahu dobre reprezentovať svoju banku. Z pôvodného pracovného kolektívu zostalo už len niekoľko zamestnancov a dnešný 136-členný tím tvoria najmä mladí flexibilní ľudia. Rozumejú nielen svojej práci, ale dosahujú veľmi dobré výsledky aj vo viacerých športových disciplínach pri reprezentovaní pobočky či NBS na rozličných športových podujatiach. Nejednen z nich sa môže pochváliť ocenením za športové výkony najmä v stolnom tenise, volejbale, tenise a v iných športoch.

Čo dodať na záver?

Predovšetkým si zaželať čo najrýchlejšie dobudovanie siete expozitúr, aby sme mali čím skôr zabezpečenú komplexnú činnosť v správe zásob slovenských peňazí pod jednou strechou.

Exteriér a interiéry pobočky NBS v Košiciach

Ing. ELENA STODOLOVÁ
riaditeľka

*Vznikom Národnej banky Slovenska
1. 1. 1993 sa vytvorili podmienky
na vybudovanie centrálnej banky
samostatnej slovenskej republiky.
V koncepcii NBS si hneď od jej zrodu
našli svoje nezastupiteľné
miesto i pobočky.*

Obdobie formovania a rastu

Dôležitým rozhodnutím, ktoré ovplyvnilo činnosť pobočiek, bolo rozhodnutie o budovaní siete ich expozitúr v roku 1993, čím sa určil rámec, podľa ktorého sa odvíja aj súčasná podoba štruktúry a jednotlivých funkcií pobočiek Národnej banky Slovenska.

Ak by som chcela charakterizovať uplynulé obdobie piatich rokov v činnosti pobočky NBS Bratislava, označila by som ho ako obdobie formovania pobočky tak po stránke personálnej, ako aj materiálnej, ale aj ako obdobie ďalšieho prehĺbovania vedomostí, zvyšovania zručnosti pracovníkov pri vybavovaní klientely a celkového zvyšovania nároku na kvalitu práce všetkých pracovísk s cieľom zvládnutia všetkých funkcií, ktoré pobočka NBS v rámci svojho regiónu zabezpečuje.

Prvá skúška manažmentu

Ak hodnotím uplynulé obdobie z hľadiska jednotlivých etáp, v ktorých sa tieto úlohy a funkcie pobočky realizovali, je potrebné spomenúť viaceré dôležité medzníky v jej činnosti. Možno povedať, že pobočka od začiatku svojho pôsobenia začala so zabezpečovaním úloh s vysokým pracovným nasadením.

Prvou veľkou zaťažkávajúcou skúškou manažmentu a pracovníkov pobočky bolo kolkovanie federálnych bankoviek a následná výmena federálnych bankoviek za kolkované a kolkovaných za slovenské. Pritom je potrebné podotknúť, že v tom čase pobočka len budovala svoje prevádzkové priestory a výmenu bankoviek realizovala v provizórnych priestoroch.

V roku 1993 bola pred pobočku postavená aj ďalšia náročná úloha, keď bolo potrebné za krátky čas vybudovať sieť vlastných expozitúr, ktoré mali v plnom rozsahu prevziať agendu vedenia účtov ŠR od VÚB. Hľadanie vhodných priestorov, vybavenie expozitúr, zabezpečenie ich bezpečnosti, hľadanie a zapracovávanie vhodných pracovníkov, postupné spracovávanie agendy, zaučanie sa do výpočtovej

techniky a skvalitňovanie doterajšej činnosti v tejto oblasti si vyžiadalo nemálo pracovného úsilia.

Teší ma však skutočnosť, že vytvorením expozitúr v Trnave, Trenčíne, Nitre, Nových Zámkoch a Leviciach sme tieto úlohy zvládli na požadovanej odbornej úrovni, a tým vytvorili priaznivé podmienky na ich činnosť v celom ďalšom období. Súčasne s budovaním expozitúr v r. 1993 v súvislosti s rozšírením činnosti pobočky na prevádzkovom úseku boli otvorené nové priestory pre oddelenie likvidatúry a oddelenie pokladničnej prevádzky a správy rezerv, a to v prízemí budovy, kde sídli bratislavská pobočka NBS. Ich činnosť úzko súvisí s činnosťou jednotlivých expozitúr.

Nové územno-správne usporiadanie SR

Dnes možno konštatovať, že pobočka v systéme platobného styku zvládla i ďalšie úlohy v tejto oblasti, keď počnúc rokom 1995 začala svojim klientom popri tuzemskom platobnom styku spracovávať i platby zahraničného platobného styku a platby do ČR. Sme radi, že v uplynulom období bol dosiahnutý pokrok aj pri zabezpečovaní novej formy platobného styku prostredníctvom kompatibilných médií.

Ďalšou zaťažkávajúcou skúškou v činnosti pobočky bolo zvládnutie úloh, ktoré nastali v súvislosti s účinnosťou zákona č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní SR a zákona č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy. Uvedené zmeny sa najviac dotkli expozitúry v Trenčíne, kde vznikom Trenčianskeho kraja, ako aj začlenením časti bývalého Stredoslovenského kraja klienti z tejto časti prešli do expozitúry NBS v Trenčíne, čím výrazne vzrástol počet komitentov, účtov, ale najmä počet spracovávaných položiek. Zmeny vy-

plyvajúce z nového územno-správneho usporiadania SR mali za následok aj rozšírenie agendy v jednotlivých činnostiach ekonomického oddelenia, kde sa rozšírila sféra pôsobnosti pri vykonávaní devízových kontrol.

Na ekonomickom úseku sa rozšírila aj pôsobnosť pre poskytovanie eskontu a reeskontu zmeniek, ako aj oblasť spracovávania štatistických údajov a analyticko-spravodajskej činnosti v hospodárskom a menovom vývoji regiónu.

Zmenkové obchody

Ďalším medzníkom v činnosti pobočky v ekonomickej oblasti bolo začatie realizácie zmenkových obchodov, kde má pobočka v súčasnosti už päťročné skúsenosti. Od začiatku realizácie zmenkových obchodov do augusta 1997 pobočka nakúpila celkovo 1010 zmeniek v nominálnej hodnote 20 569,2 mil. Sk. Na reeskont bolo prijatých 3 768 obchodných zmeniek v nominálnej hodnote 15 828,2 mil. Sk a na eskont 242 zmeniek na podporu exportu v nominálnej hodnote 4 741,0 mil. Sk.

Správa zásob peňazí

Iste by sa dalo pokračovať a analyzovať prácu pobočky v uplynulom období oveľa podrobnejšie. Mohla by som sa pochváliť aj súčasnosťou, že sa podieľame ako vybraná pobočka na zabezpečovaní úloh v súvislosti s novým účtovným a platobným systémom NBS. Spomenula som však len určité etapy, ktoré mali zásadný dopad na činnosť pobočky a formovali jej celkový vývoj od začiatku jej vzniku.

Na záver chcem zdôrazniť, že sa samozrejme neuspokojujeme len s minulým alebo súčasným rozmerom pobočky. Už dnes vidíme ďalšie perspektívy a úlohy v budúcnosti, v ktorej plánujeme vykonávanie činnosti, ktorá je typická pre centrálnu banku a ktorá Národnej banke Slovenska vyplýva priamo zo zákona, a to je správa zásob peňazí. Táto činnosť by v súlade s prijatou koncepciou prípravy a realizácie výstavby expozitúr NBS na Slovensku mala prebiehať už vo vlastných priestoroch expozitúr Národnej banky Slovenska, ktorých výstavba sa pripravuje za región pôsobnosti našej pobočky tak, aby všetkých päť expozitúr bolo ukončených do roku 2001.

Teší ma, že môžem konštatovať pripravenosť pobočky na začatie výstavby prvých dvoch expozitúr v Trenčíne a v Nových Zámkoch už v roku 1998.

Pohľad na budovu pobočky NBS v Bratislave a jej interiéry

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY V NÁRODNEJ BANKE SLOVENSKA

1996

Generálny tajomník Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) Jean-Claud Paye (na fotografii vľavo) počas svojho pobytu na Slovensku vo februári 1996 prerokoval s guvernérom NBS Vladimírom Masárom otázky spojené s prípravou vstupu SR do OECD.

V marci 1996 navštívil NBS prezident Rakúskej národnej banky Klaus Liebscher. Predmetom spoločných rozhovorov s predstaviteľmi NBS bola výmena skúseností z oblasti menovej politiky a vývoja bankového sektora.

V decembri 1996 počas jednodňovej oficiálnej návštevy Slovenska zavítal do Národnej banky Slovenska premiér Belgického kráľovstva Jean-Luc Dehaene (na fotografii vpravo). Guvernérom NBS V. Masár informoval zahraničného hosťa o aktuálnych otázkach vývoja bankového sektora SR a o možnostiach investovania belgického kapitálu v SR.

V júli 1996 bol na oficiálnej jednodňovej návšteve NBS guvernérom Islandskej národnej banky Birgir Isl. Gunnarsson. Témou rozhovorov s predstaviteľmi NBS boli otázky spolupráce v menovej oblasti a ďalšie možnosti rozvoja bankového sektora v oboch krajinách.

1997

Jeho kráľovská Výsosť, následník trónu a veľkvojvoda Henri Luxemburský navštívil vo februári 1997 v rámci dvojdnovej obchodnej misie v SR aj Národnú banku Slovenska. Vyslovil uznanie Slovenskej republike za výsledky, ktoré v posledných rokoch dosiahla a označil ich za pozoruhodné.

MINULOSŤ, PRÍTOMNOSŤ A PERSPEKTÍVY BANKOVNÍCTVA NA SLOVENSKU

Doc. Dr. Ing. VLADIMÍR VALACH

*veľvyslanec Slovenskej republiky
vo Francúzsku*

*Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach je dlhoročný skúsený a významný bankár. V súčasnosti je veľvyslancom Slovenskej republiky vo Francúzsku. Na fotografii s M. Federicom Mayorom, generálnym riaditeľom UNESCO (vpravo) po odovzdaní po-
verovacích listín veľvyslanca*

Bankovníctvo, banky i bankári na Slovensku boli vždy veľmi tesne spojení s rozvojom našej krajiny, s jej progresom, problémami i starosťami. Príjeme si nesmierne podnetný počín Samuela Jurkoviča pri zakladaní prvých peňažných družstiev, pripomeňme si obrovskú zásluhu Jána Valacha a Ruda Návrata i ďalších a ďalších pri spracovaní histórie bánk a posledne aj záslužnú prácu Mariána Tkáča, Jána Valacha a Ruda Návrata pri ich sondáži do histórie bankovníctva prostredníctvom galérie významných osobností.

Novú kapitolu vo svojich dejinách i v histórii celého Slovenska začali banky v roku 1990. Za osem rokov tohto dynamického a doslova prevratného procesu spojeného s bankovou reformou sa prejavili v oblasti bankovníctva významné kvalitatívne i kvantitatívne zmeny. Vzástol počet bánk a ich pobočiek, rozšírilo sa spektrum bankových produktov, došlo ku konkurencii medzi bankami a vyrástla nová generácia profesionálov.

Napriek všetkej úcte k tomuto prielomovému procesu nemôžeme si ešte naplniť tieskať, a najmä nie na dlho. Pretože k úplnému sebauspokojeniu musíme mať ďaleko najmä z hľadiska ďalších pod-

netov, ktoré doslova klopú na brány bánk. Ide najmä o nasledujúce podnety:

- Intenzívne pokračovanie v transformačnom procese a ekonomickej reforme na Slovensku.
- Dôkladné ukončenie všetkých inštitucionálnych a nástrojových zmien v súvislosti so vznikom samostatného štátu.
- Integrácia do európskych ekonomických štruktúr a jej prípravný a prístupový proces.
- Mondializácia a globalizácia vo svetovej ekonomike.

Pokračovanie transformačného procesu a ekonomickej reformy

Doterajšie skúsenosti potvrdzujú, že bez bankovej reformy nie je možná ekonomická reforma a naopak – transformačný proces v ekonomike prináša nové impulzy aj v rozvoji bankovníctva. Ďalšou skúsenosťou, ktorú si najmä mimo bánk všetci nevedomujú je skutočnosť, že banky môžu veľa, ale nie všetko.

Stabilita meny, rýchlosť obehu peňazí, dostatok

zdrojov financovania nie je vždy iba vecou bánk, ale je predovšetkým odrazom celkového stavu ekonomiky. Pripomína mi to roky 1967 a 1971, keď po devalvácii anglickej libry v r. 1967 o 17 % bola za straty kritizovaná predovšetkým ČSOB, ale v r. 1971 za výnosy spojené s devalváciou amerického dolára sa hrdila celá banková sústava.

Stále je čo robiť pri rozpracovávaní inštitúcií a inštrumentária finančného trhu, ktorý je všade vo vyspelom svete prepojený s bankovníctvom a významnou mierou sa podieľa na financovaní potrieb ekonomiky. Pri ďalšom pokračovaní transformačného procesu banky budú zohrávať významné miesto v modernizácii a reštrukturalizácii ekonomiky, v urýchľovaní obehu peňazí eliminovaním príčin a následkov prvotnej i druhotnej podnikovej zadlženosti.

Vznik a upevňovanie novej štátnosti

Pri vzniku štátnosti a rozvoji jej funkcií je Národná banka Slovenska vďaka dobrému vedeniu a profesionalizmu celého kolektívu dobrou oporou. Popri hospodárskom raste, ku ktorému sme vlastne „priamo i nepriamo odsúdení“ vzhľadom na prevahu dopytu nad ponukou (diaľnice, infraštruktúra, modernizácia, životná úroveň), musí byť i naďalej prioritou stabilita meny a zabezpečenie rovnovážneho a dynamického rozvoja. V tomto smere má významné miesto aj koordinácia menovej a rozpočtovej politiky, pri zachovaní určitej autonómie NBS z hľadiska priority menovej stability.

Integračné procesy

Prípravný a prístupový proces do európskych ekonomických štruktúr bez ohľadu na termín začiatku rokovania o vstupe nadobúda v horizonte najbližších päť až osem rokov mimoriadny až životný význam pre ekonomiku Slovenska. Akceptovanie zásady voľného pohybu kapitálu tovarov a ľudí znamená pre pripravených a vyspelých nesporné výhody a naopak pre nepripravených a zaostávajúcich obrovské handicap. Týka sa to všetkých skupín ekonomických aktérov a subjektov, od podnikovej sféry začínajúc, cez inštitúcie štátu a diplomaciu až po výchovný proces.

Globalizácia a mondializácia

Ako ukazuje napríklad samotný Internet a vôbec pokroky v informatizácii, bankové technológie, spôsob komunikácie medzi bankou a jej klientom nadobúdajú úplne iné rozmery a techniky. Rýchlosť zmien aj v bankovníctve, v jeho produktoch sa zväčšuje, ako o tom svedčia aj práce čerstvých nositeľov Nobelovej ceny za ekonómiu.

Počet ľudí v bankovníctve sa vo svete znižuje, ale obrovsky narastajú požiadavky na ich kvalitu a stupeň adaptácie.

Z hľadiska silnejúceho prepojenia vnútornej ekonomiky s vonkajšími podnikmi sa u najvyspelejších štátov posúva ekonomické myslenie od „independance“ k „interdependance“. Zvyšujú sa nároky na neustále monitorovanie prevratných a rýchlych zmien vo svete a nevyhnutnosť včasnej reakcie, zvyšuje sa náročnosť na meranie a minimalizáciu rizík a na adaptačné procesy vôbec.

Buďme nielen svedkami, ale aj aktívnymi aktérmi týchto zmien! Prežívame náročné, ale aj nesmierne zaujímavé až fascinujúce obdobie. V najbližších rokoch možno očakávať obrovskú rýchlosť a rozsah zmien vo svete, v Európe i na Slovensku.

Na záver možno zhrnúť, že reforma slovenského bankovníctva priniesla prenikavé zmeny, napriek niektorým nedorozumeniam sú banky aktívnym činiteľom v transformačnom procese. Ak si chcú udržať svoju aktívnu úlohu, musia včas reagovať na mnohé výzvy a podnety spojené s integračnými a globalizačnými procesmi v Európe a vo svete. Sme však optimistickí a naše pozitívne presvedčenie vyplýva aj z toho, že na Slovensku vyrástla v poslednom období nová generácia úspešných bankových profesionálov. Ako to máme možnosť vidieť z odstupe tisíc štyristo kilometrov od Bratislavy pri rokovaniach s bilaterálnymi i multilaterálnymi inštitúciami so sídlom vo Francúzsku, úroveň ekonomického myslenia na Slovensku nezaostáva za inými štátmi nachádzajúcimi sa v transformačnom procese.

Prof. Ing. IRENA HLAVATÁ, CSc.

V pohľade na päťročné obdobie činnosti Národnej banky Slovenska nemožno opomenúť ani spoluprácu banky vo vzťahu k výučbe bankových odborníkov. Katedra peňažníctva Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave sa v značnej miere podieľa na príprave vysokoškolsky vzdelaných bankových špecialistov. Existuje pritom aj spolupráca s praxou. Aké sú jej formy a podoby s Národnou bankou Slovenska, nám v odpovedi priblíži Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.

Každá spolupráca je určitý vzťah medzi jeho účastníkmi, ktorý by im mal prinášať vzájomný a primeraný ošoh. Pre katedru peňažníctva, pre jej pedagogické a vedeckovýskumné pôsobenie je pomoc a participácia NBS nezastupiteľná. Katedra peňažníctva si veľmi váži pomoc a podporu NBS, ktorej sa nám dostáva v procese výučby budúcich bankových odborníkov, a to na rôznych kvalifikačných úrovniach. Forma tejto pomoci je viacroznozná. Pre vzdelávanie je však dominantné to, že NBS je veľmi dôležitým zdrojom odborných poznatkov, ktoré môžu tak diplomanti na predi-diplomových stážach, ako aj doktorandi pri písaní dizertačných prác načerpať práve tým, že NBS tieto stáže umožňuje na svojich pracoviskách. Veľmi cennou je pritom pomoc konzultantov k uvedeným prácam, ale aj pomoc pri zabezpečovaní vedeckých podujatí, akým bola napr. aj medzinárodná konferencia Pripravenosť bankovej sústavy na vstup do Európskej únie, konaná v novembri 1997.

Na katedre sa tiež snažíme, aby sa naša práca pozitívne odrazila aj vo vzťahu k NBS. Ide najmä o využitie prednášateľského a vedecko-výskumného potenciálu katedry. Učiteľia katedry pôsobia ako prednášatelia na rôznych úrovniach vzdelávania, ktoré organizuje priamo vzdelávacie oddelenie NBS, ako aj v rámci Inštitútu bankového vzdelávania a Inštitútu menových a finančných štúdií. Na katedre peňažníctva však pripravujeme, najmä v špecializácii Peňažníctvo odbornú mláď, z ktorej mnohí sa veľmi dobre uplatnili a uplatňujú v NBS, ale aj v celej bankovej sústave na Slovensku.

Za veľmi cennú považujem spoluprácu na poli vedecko-výskumnom. Pracovníci katedry už od vytvorenia NBS spolupôsobia vo výskumných tímoch, najmä v rámci Inštitútu menových a finančných štúdií. Ak by sme si chceli brať príklad aj zo spolupráce katedier podobného zamerania v zahraničí s bankovou praxou, našli by sme ešte rezervy aj pri využívaní akademického potenciálu v oblasti expertíznej, poradenskej, resp. aj v účasti na práci konkrétnych pracovných štruktúr riadenia.

Za prínos v spolupráci považujem i to, že katedra

môže svoju odbornú i teoretickú činnosť prezentovať na stránkach tohto časopisu. V Biatecu dostávajú pedagógovia nemalý publikačný priestor. Snažíme sa, aby bol Biatec doplnkovým zdrojom štúdia, a takto sa už využíva od jeho vzniku v r. 1993. Poskytovanie časopisu ako zdroj odborných poznatkov a praktických skúseností našim študentom je významnou pomocou NBS pri vysokoškolskom vzdelávaní budúcich bankových pracovníkov – špecialistov.

Ceníme si aj možnosť prístupu k informáciám o menovom vývoji, ako aj o vývoji bankového sektora v SR a celkového ekonomického vývoja tak vnútornej ekonomiky, ako aj vzťahov voči zahraničiu, s ktorými pravidelne pracujeme pri príprave prednášok, seminárov a cvičení i pri ďalších formách výučby. Keďže sama robím predovšetkým v oblasti menovej teórie a politiky a menových analýz a prognóz, neviem si ani predstaviť svoju prácu bez spomínaných informačných prameňov.

Pani profesorka, ste odborníčkou na menovú teóriu a politiku a menovú analýzu a prognózu, ako by ste niekoľkými slovami vyjadrili Váš názor na menovú politiku NBS za uplynulých päť rokov jej existencie?

Dávate mi veľmi náročnú otázku, pretože na hodnotenie by bol priestor nášho rozhovoru primálny. Vyjadrovala som sa však už viackrát k menovej politike NBS, a to na základe analytických postupov a kritérií, ktoré mi umožnili vysloviť názor, že slovenská koruna sa vyvíja ako relatívne stabilná mena, čím menová politika NBS v značnej miere prispieva k stabilite našej mladej slovenskej ekonomiky, a tým robí dobré meno SR. Želám Národnej banke Slovenska, aby sa jej darilo pokračovať v stanovených cieľoch a pripravovať takú menovú politiku, ktorá bude naďalej zárukou vývoja stabilnej ekonomiky Slovenska.

Soňa Babincová

Charles De Smet

poradca programovej riadiacej jednotky Phare v NBS

Program Phare je iniciatíva Európskej únie, zameraná na pomoc krajinám strednej a východnej Európy pri ich začlenení do európskych štruktúr. Realizuje sa poskytovaním grantových financií, ktoré sú určené na podporu procesu ekonomickej transformácie. Phare úzko spolupracuje s partnerskými krajinami pri rozhodovaní o tom, ako sa tieto finančné prostriedky vynaložia, pričom sa zohľadňujú priority danej krajiny. Každá krajina je zodpovedná za realizáciu vlastných programov. V každej partnerskej krajine je hlavným orgánom národný koordinátor, ktorý koordinuje pridelovanie finančných prostriedkov medzi jednotlivé ministerstvá v mene vlády a na základe plánovania s Európskou komisiou. Orgánom, ktorý je poverený realizáciou každého programu je programová riadiaca jednotka (Program Management Unit – PMU). Pre bankový sektor je takáto PMU v Národnej banke Slovenska. Organizácie je začlenená do odboru zahraničných vzťahov NBS a jej riaditeľom je Ing. Štefan Pavúk, riaditeľ odboru zahraničných vzťahov. Programová riadiaca jednotka Phare pri NBS má päť stálych pracovníkov a dlhodobého zahraničného poradcu p. Charlesa De Smeta, ktorého sme požiadali o stručné zhodnotenie prínosu programu Phare vo vzťahu k bankovému sektoru SR z pohľadu experta Európskej komisie.

Na ktoré oblasti v slovenskom bankovom sektore je zameraný program Phare?

Program Phare je v zásade orientovaný na štyri základné oblasti. Prvou oblasťou je posilnenie schopnosti NBS viesť efektívnu menovú politiku a zabezpečiť plnenie pravidiel obozretného podnikania bánk pôsobením účinného bankového dohľadu.

Na tomto programe sa podieľame spoločne s americkou agentúrou USAID v tom zmysle, že Phare podporuje dohľad na diaľku, teda kontrolu bánk na základe informácií predkladaných bankami a USAID poskytuje pomoc v oblasti dohľadu na mieste, čo znamená kontrolu priamo v bankách. Na začiatku formovania bankového sektora išlo o stanovenie pravidiel obozretného podnikania bánk a kontroly ich dodržiavania, v súčasnosti sme v štádiu zavádzania informačného systému.

Ďalšou oblasťou, na ktorú sa orientuje program Phare je reštrukturalizácia komerčných bánk. Cieľom tohto programu je príprava bánk s majetkovou účasťou štátu na privatizáciu zdokonalením ich riadenia, ozdravením úverového portfólia a pod. V podstate ide o tri najväčšie slovenské komerčné banky – Všeobecnú úverovú banku, a. s., Slovenskú sporiteľňu, a. s., a Investičnú a rozvojovú banku, a. s. Pre tieto banky boli vypracované špeciálne programy, ktoré presne zodpovedajú ich potrebám a sú zamerané na všetky aspekty ich fungovania. Podstatou týchto programov je dlhodobá spolupráca s partnerskými zahraničnými bankami pri odovzdávaní skúseností vo všetkých oblastiach činností, ktoré banky vykonávajú. Existujú však aj špeciálne programy, ako napr. rizikový manažment, interný audit a iné programy na posilnenie operačných schopností bánk.

Do tretej oblasti možno zaradiť programy určené pre všetky banky, teda nielen pre tie najväčšie. Samozrejme, v prípade menších bánk nejde o individuálne programy, ale skôr o účasť pracovníkov týchto bánk na jednotlivých druhoch špeciálnych programov, napr. pri uvádzaní nových bankových produktov či nástrojov, ako sú platobné karty alebo produkty hypotekárneho úverovania.

Štvrtou oblasťou je realizácia vzdelávacích programov zameraných na zvyšovanie profesionálnej úrovne pracovníkov centrálnych bánk i komerčných bánk. Najdôležitejší vzdelávací program v tejto oblasti začal v januári 1997. Ide o dištančné bankové štúdium, ktorého hlavným organizátorom a garantom je Inštitút bankového vzdelávania. Učebné materiály vrátane skúšobného a testovacieho systému sú vypracované v spolupráci s portugalskými, francúzskymi a rakúskymi bankovými vzdelávacími inštitúciami.

Ktorý z týchto programov je z vášho pohľadu najdôležitejší pre rozvoj bankovníctva na Slovensku?

Ak by som mal uviesť len jeden program, na prvom mieste by som vyzdvihol pomoc bankovému dohľadu. Táto forma aktivity trvá prakticky päť ro-

kov a možno ju hodnotiť ako veľmi užitočnú. Je to pomoc nielen centrálnej banke, ale celému bankovému sektoru, orientovaná na vybudovanie a udržanie jeho stability. Slovensko sa vyhlo krízam bankového sektora, ktoré zaznamenali viaceré transformujúce sa krajiny, najmä vďaka obozretnej politike centrálnej banky. Samozrejme, že súčasný stav ešte nie je ideálny a niektoré banky si vyžadujú špeciálne programy. NBS je však schopná efektívne kontrolovať tento systém, a to je dôležité. Možno jednoznačne konštatovať, že technická pomoc bankovému dohľadu je jedným z najrozsiahljších a súčasne najvýznamnejších programov pre oblasť bankového sektora, dokonca aj z hľadiska peňažného vyjadrenia predstavuje významný percentuálny podiel prostriedkov Phare vynaložených v priebehu posledných piatich rokov.

Druhým dôležitým programom je systém dištančného štúdia. Bankové vzdelávanie v krajinách EÚ zabezpečujú špecializované vzdelávacie inštitúcie, a nie jednotlivé banky, pretože individuálne vzdelávanie nových pracovníkov v bankách je veľmi nákladné. Tento zámer sa snažíme dosiahnuť i na Slovensku pomocou programu dištančného štúdia. Inštitút bankového vzdelávania, ktorý toto štúdium realizuje, bude vydávať certifikáty o jeho úspešnom ukončení a ak banky budú akceptovať kvalitu tohto vzdelávania, inštitút bude pokračovať v tomto programe aj po ukončení technickej pomoci Phare.

Ako sa národná banka zhostila úlohy koordinátora programu Phare?

Treba povedať, že programová riadiaca jednotka nemusí byť nevyhnutne umiestnená v rámci centrálnej banky. Napr. v Maďarsku je PMU umiestnená na ministerstve financií, v ostatných krajinách aj na iných ministerstvách. Podľa môjho názoru je umiestnenie PMU pre oblasť bankovníctva v centrálnej banke tým najlepším riešením, keďže hlavným cieľom programu Phare v tejto oblasti je zabezpečenie stabilného bankového systému. Ministerstvo financií ako držiteľ akcií má úplne odlišný uhol pohľadu ako centrálna banka a napríklad v Maďarsku bankový sektor nebol taký úspešný aj kvôli umiestneniu PMU na ministerstve financií. V prípade Slovenska je evidentná snaha centrálnej banky o čo najlepšie využitie prostriedkov programu Phare, snaha o zosúladenie cieľov Phare s cieľmi NBS. Tiež je veľmi dôležitá vnútorná podpora programu Phare v rámci centrálnej banky, resp. rozširovanie poznatkov o fungovaní programu Phare a kladný postoj k jeho činnosti. A to je prípad Slovenska. Samozrejme, obrovským kladom je aj veľmi dobre vybavená PMU v rámci NBS, ktorá sa zaoberá programom Phare a jeho riadením. Nie je to zahraničný manažment, ale manažment NBS, ktorý zabezpečuje jeho riadenie, a to veľmi efektívnym spôsobom. Existuje tiež veľký záujem o otázky spojené s programom Phare a aj predstavitelia vrcholového manažmentu NBS podporujú programy asistencie pre banky. Napríklad v de-

cembri minulého roku sa viceguvernér NBS J. Mudrík zúčastnil na otvorení programu technickej pomoci pre VÚB, a. s., čo dodáva programu Phare značnú autoritu.

Môžete bližšie špecifikovať svoju úlohu v rámci programovej riadiacej jednotky Phare pre bankový sektor?

Rád by som zdôraznil, že oficiálnou riadiacou autoritou je p. Pavúk, riaditeľ odboru zahraničných vzťahov. Moja úloha spočíva v poradenstve, pomoci a príprave dokumentov v intenciách požiadaviek Európskej komisie, ktoré umožnia určenie prostriedkov na daný program a jeho schválenie. Ide o spoluprácu v procese tvorby strategických plánov, špecifikácie konkrétnej stratégie pre jednotlivé sektory, jej konkretizácie v tzv. pracovnom programe, ktorý zahŕňa presný časový harmonogram jednotlivých akcií programu, pri organizovaní tendrov a výbere partnerov. Príprava projektu je veľmi dôležitá a trvá dlhší čas. Napr. pri uvádzaní dvoch najväčších projektov medzi prvým kontaktom a uzavretím kontraktu uplynulo 9–10 mesiacov.

Áké sú perspektívy pomoci Phare v ďalšom období?

Som presvedčený, že aj v budúcnosti zostane Národná banka jedným z hlavných užívateľov technickej pomoci z fondu Phare a samozrejme bankový dohľad zostane tiež jedným z významných užívateľov, a to najmä v súvislosti s integračnými procesmi v rámci EÚ. Čo sa týka zvyšku bankového sektora, hlavným východiskom bude zabezpečovanie vzdelávacích aktivít, avšak zmení sa ich rozsah i orientácia. Pri vzniku a formovaní bankového sektora existovalo v bankách veľmi málo špecialistov a bolo potrebné v krátkom časovom období prijať množstvo nových pracovníkov. Preto sa program Phare zameriaval najmä na školenie nových pracovníkov. V súčasnosti je situácia v zamestnanosti v bankách stabilizovaná a v niektorých bankách dokonca dochádza k redukcii počtu zamestnancov. Personál bánk však musí byť čo najkvalitnejší, vysokokvalifikovaný, teda vzdelávanie musí byť zamerané na menší počet ľudí, avšak s cieľom väčšej špecializácie.

V závislosti od výsledkov privatizácie bánk s majetkovou účasťou štátu bude pokračovať i program technickej pomoci týmto bankám. Prostredníctvom programov pomoci by mali byť uspokojované aj potreby jednotlivých sektorových inštitúcií, ktoré podporujú bankový sektor, pretože ak prihliadame na ich úlohu na Slovensku a na úlohu týchto inštitúcií v členských krajinách EÚ, existujú tu určité rozdiely. Problém môže vzniknúť, ak tieto inštitúcie budú musieť spolupracovať so svojimi zahraničnými partnermi v členských krajinách EÚ v rámci integračného procesu. V tejto súvislosti môžu vyžadovať určitú formu pomoci, napr. pri sprostredkovaní kontaktov s partnerskými zahraničnými asociáciami.

Alica Polóniová

Už niekoľko rokov pôsobí na Slovensku Delegácia Európskej komisie v Slovenskej republike, ktorej cieľom je prispieť k rozvoju Slovenska a k jeho integrácii do Európskej únie. O prioritách Delegácie a úlohe Národnej banky Slovenska v procese pričleňovania hovorí Sven Kühn von Burgsdorf, koordinátor Delegácie Európskej komisie na Slovensku a Leo Mullender, pracovník stratégie pričleňovania tejto Delegácie.

Sven Kühn von Burgsdorf

ÚLOHOU DELEGÁCIE EURÓPSKEJ KOMISIE JE PODPORIŤ PROGRAMY orientované na pričlenenie Slovenska ku krajinám Európskej únie prostredníctvom rozličných aktivít, ktoré pomáhajú Slovensku v konsolidácii pluralitného, demokratického prostredia pri budovaní funkčnej trhovej ekonomiky, pričom zaistia primeranú sieť sociálnej bezpečnosti. Jednou z takýchto aktivít je aj viacsektorový program PHARE, orientovaný hlavne na rozvoj privátneho sektora (revitalizáciu priemyslu, rozvoj malého a stredného podnikania, rozvoj obchodu a investícií, reformu bankového sektora, podporu nebankového finančného sektora), poľnohospodárstvo, rozvoj občianskej spoločnosti (nevládne organizácie), systémové reformy v zdravotníctve a ďalšie oblasti.

V makroekonomickej oblasti Slovensko svojimi pevnými inštitucionálnymi štruktúrami preukázalo kvalitu fiskálnej a menovej politiky a makroekonomickú výkonnosť. Udržateľnosť tejto výkonnosti bude závisieť od schopnosti reštrukturalizácie privatizovaných podnikov, reformy finančného systému, ako

aj kapacity verejnej správy a súdnictva presadiť základné trhové regulácie a právne úpravy.

Podpora programu PHARE bude pokračovať v línii predchádzajúcich programov, ktoré pomôžu Ministerstvu financií SR prijať a implementovať legislatívu Európskej komisie na vnútornom trhu a v jednotlivých oblastiach Európskej menovej únie. Orientovaná bude na tri hlavné oblasti:

- Štátna pokladnica
- Poisťovníctvo
- Rozvoj kapitálového trhu

Čo sa týka vývoja bankového sektora, program PHARE sa od roku 1993 podieľal na financovaní približne 40 projektov. Širšie ciele podpory bankového sektora sú zamerané na vytvorenie efektívneho a zdravého bankového systému, pri zachovaní cenovej a kurzovej stability.

Národná banka Slovenska sa jasne prihlásila k zámeru reformovať bankový sektor a podporiť inštitucionálny rozvoj bánk. Delegácia Európskej komisie bola a bude v tomto pričleňovacom procese jedným z jej hlavných partnerov.

HLAVNOU ÚLOHOU NÁRODNEJ BANKY SLOVENSKA JE ZAISTENIE stability slovenskej meny. Aby mohla splniť túto úlohu, zodpovedá za menovú politiku, vydávanie bankoviek a mincí, riadenie peňažnej zásoby a v neposlednom rade za bankový dohľad. Možno povedať, že Národná banka Slovenska dosiahla v oblasti svojich kompetencií pozitívne výsledky. Menová politika centrálnej banky zohrala v procese stabilizácie skutočne dôležitú úlohu. Zdá sa, že NBS získala vysokú úroveň dôveryhodnosti na domácej i medzinárodnej úrovni aj vďaka svojej nezávislosti a politickým postojom, ktoré sú široko rešpektované a podporované. Výkonom menovej politiky podporovala a posilňovala makroekonomický rámec, a teda aj reštrukturalizáciu podnikovej sféry, zmenu orientácie zahraničného obchodu a iné aspekty podnikovej sféry.

V oblasti bankového dohľadu Národná banka Slovenska progresívne uplatňuje odporúčania Banky pre medzinárodné zúčtovanie a direktívy Európskej Únie, najmä v oblasti obozretného podnikania bánk. Zaviedla opatrenia týkajúce sa povinného hodnotenia a posudzovania rizika obsiahnutého v nesplatených dlhoch, stanovila opatrenia na predchádzanie týmto rizikám a povinnosť ich oznamovania vo výročných výkazoch bánk. Od prvého júla 1996 je v platnosti zákon o ochrane vkladov. Centrálna banka v rámci svojich právomocí v oblasti legislatívy prispela k eliminácii hodnotenia ekonomických oprávnení pri prideľovaní bankových licencií na Slovensku. Zrušila dvojstupňový proces prideľovania licencií vzťahujúci sa na banky a vyrovnala pozíciu domácich a zahraničných investorov pri podieľaní sa na základnom kapitáli bánk.

Národná banka Slovenska v rozsahu stanovenom zákonom podporuje hospodársku politiku vlády. Svoje hlavné úlohy však vykonáva nezávisle od vládnych nariadení, čo je jeden z indikátorov úspechu jej politiky.

Prijatie zákonných opatrení, z ktorých vyplýva nezávislosť centrálnej banky bolo nepochybne dôležitým krokom k podpore jej dôveryhodnosti, keďže jednoznačné prihlásenie sa nezávislej centrálnej banky k udržaniu stability meny zvyšuje dôveru verejnosti v stabilizačný program.

Leo Mullender

**Čo považujete
za najvýznamnejšie
v menovej politike
Národnej banky Slovenska
za uplynulých 5 rokov?**

NEMALI BY SME SA PRÍLIŠ ČASTO OBZERAŤ SPÄŤ DO MINULOSTI, pretože by sa mohlo stať, že by sme prestali vnímať prítomnosť a čo by bolo ešte horšie, stratili by sme invenciu do budúcnosti. Z minulosti iba telegraficky: bol to predovšetkým súbor opatrení NBS, ktoré po rozdelení ČSFR veľmi účinne zabezpečili Slovenskej republike menovú stabilitu. V tejto súvislosti treba povedať, že rôzne katastrofické scenáre o zrútení sa ekonomiky, o znehodnotení meny sa aj vďaka uváženej menovej politike NBS nezrealizovali a že Slovensko sa po nadobudnutí samostatnosti bez väčších otrasov prenieslo cez tento historický medzník.

Navyše si treba uvedomiť, že v tom čase bola NBS a v konečnom

dôsledku aj celý bankový sektor na Slovensku iba v začiatkoch svojej existencie, čiže neboli k dispozícii tie menové nástroje, ktoré sú vo vyspelých ekonomikách bežne dostupné.

Menovú politiku NBS však nemožno hodnotiť iba cez úzky priestor histórie. Preto považujem za najvýznamnejšie to, že NBS sa podarilo udržať menovú stabilitu bez väčších zaváhání. Ak mám byť konkrétny – medziročná miera inflácie vo výške 6 percent je najnižšia zo všetkých okolitých štátov, ktoré sa nachádzajú tak ako Slovenská republika v procese ekonomickej transformácie. Niektoré opatrenia zo strany NBS v záujme udržania stability slovenskej koruny sa dotkli aj VÚB, a. s., a to aj nie celkom pozitívne. Stiahnutie likvidity nás prinútilo zväziť expanziu aktívnych operácií vrátane úverových obchodov. Napriek znevýhodneniu pozície komerčných bánk chápeme tieto opatrenia ako komplexné a nutné, predovšetkým v kontexte možných špekulatívnych útokov voči slovenskej korune. Som optimista a verím, že základné charakteristiky menového vývoja v SR z minulých rokov sa vďaka rozumnej a uváženej politike Národnej banky Slovenska pri ústretovej spolupráci Všeobecnej úverovej banky, a. s., budú naďalej zlepšovať.

*Nová budova
ústredia Všeobecnej
úverovej banky
v Bratislave*

Ing. JOZEF KOLLÁR, CSc.
riadiťel Ludovik banky, a. s.

NESTRANNÉMU POZOROVATELOVI BY SA odpoveď na túto otázku mohla zdať priamočiara a určite veľká väčšina opýtaných za najvýznamnejšie v menovej politike NBS bude považovať udržanie relatívnej stability lokálnej meny v doterajšom päťročnom horizonte. Skutočnosť je však trochu iná. Na jeseň 1992 – keď bolo jasné, že realizácia politických dohôd povedie k rozdeleniu ČSFR – vznikla spoločenská objednávka urýchlene vybudovať národnú cedulovú banku a vytvoriť národnú menu. Význam a váha

takejto objednávky vyplýva zo skutočnosti, že národná mena je nepochybne jedným z hlavných atribútov zvrchovanosti každého štátu. Založenie centrálnej banky si vyžiadalo obrovské množstvo organizačnej, legislatívnej, bankovej a personálnej práce, kompromovanej do pomerne krátkeho časového úseku. Som veľmi rád, že som mohol „byť prítom“, spolupodieľať sa na tvorbe zákona o Národnej banke Slovenska a neskôr byť členom krízového štábu ministra financií pre rozdelenie federálnej meny. Takáto príležitosť je iste jedinečná a v živote jednej generácie neopakovateľná. Pokiaľ ide o legislatívny rámec, zákon o NBS vychádzal z filozofie legislatívnych úprav Švajčiarskej národnej banky, Bundesbanky a Rakúskej národnej banky. O tom, že bol zvolený správny východiskový bod svedčí aj tá skutočnosť, že samotný

výkon menovej politiky si doposiaľ nevyžiadal žiadne zásadné zásahy do zákona o NBS. Teda rýchle a kvalitne zvládnutie založenia centrálnej banky považujem za doteraz najvýznamnejší moment v jej doterajšej histórii. Bez toho by sme dnes nemohli hovoriť o relatívnej stabilite slovenskej koruny, meranej či už mierou inflácie, alebo výmenným kurzom.

Za druhý najvýznamnejší prvok v doterajšom pôsobení NBS považujem jej odvalu k desaťpercentnej devalvácii koruny voči konvertibilným menám v júni 1993, čím sa na jednej strane zrealizoval jej výmenný kurz a na druhej strane sa vytvoril určitý „vankúš“, stimulujúci ekonomický rast v nasledujúcom období.

Nakoniec chcem vziať hold kolegom z NBS za ich doterajšiu prácu a popriať „istú“ ruku profesionálov pri riešení iste zložitých otázok. Udržať totiž vonkajšiu i vnútornú stabilitu meny pri súčasnom zvládnutí reštrukturalizácie bankového sektora, zmeny vlastníckych štruktúr v sektore, pokračujúcej liberalizácii devízového okruhu, dosiahnutí úplnej konvertibility lokálnej meny, v dlhodobjšom horizonte fahu na „euro“ iste nie je jednoduchou záležitosťou. A ak zoberieme do úvahy, že to všetko sa odohráva na systémovom pozadí tranzitívnej ekonomiky, potom sa zhodneme v tom, že sú to úlohy a ciele, ktoré by dokonale preverili zdatnosť aj tých najvyšpejších „hráčov“.

*Nová budova ústredia
Ludovej banky
na Vysokej ulici
v Bratislave*

Ing. JÁN BEŇO

generálny riaditeľ Dopravnej banky, a. s.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA SA TRANSFORMOVALA z bývalého Ústredia ŠBČS pre SR na prelome rokov 1992 – 1993, ktoré predstavovalo v tej dobe de facto pobočkovú formu centrálnej banky, bez dovtedajších právomocí, a tým aj skúseností v oblasti tvorby a zabezpečovania cieľov v oblasti menovej politiky. Za päť rokov svojej existencie samostatného subjektu dokázala vytvoriť stabilné bankové prostredie, nenarušané bankovými bankrotmi so všetkými negatívnymi dôsledkami, vytvoril úspešný systém riadenia devízového hospodárstva štátu, vytvoril systémy monitorovania a regulácie z menového pohľadu potrebnej likvidity bankového sektora. Nezanedbateľným faktom je kodifikácia pravidiel v opatreniach NBS a stabilného bankového dohľadu.

Úspešnosť týchto činností si môžeme denne overiť v masmédiách vo forme publikovaných výsledkov makroekonomických ukazovateľov SR, prostredníctvom ktorých SR zaujíma popredné miesto v skupine krajín transformujúcich sa z centrálneho systému riadenia hospodárstva na systém trhového mechanizmu. Pre NBS to predstavuje zisk vysokej kredibility na medzinárodnom poli, predovšetkým u menových autorít, akým je napr. Medzinárodný menový fond. Navyiac je zjavné, že NBS sa pri stanovovaní predovšetkým

globálnych, ale nakoniec aj čiastkových menových zámerov a orientácii nemohla opierať o dostatočne veľký časový rad štatistických údajov, tvoriacich základ pre menové predikcie, pretože ako mladá začínajúca centrálna banka si musela, pochopiteľne, štruktúru relevantnej štatistiky najprv vytvoriť. O to väčšie uznanie patrí NBS za udržanie stabilného kurzu základnej meny počas trvania jej existencie a teda splnenie prioritného cieľa každej centrálnej banky.

Na druhej strane ešte zostal, podľa môjho názoru, nie celkom zaplnený priestor pre činnosť NBS ako centrálnej banky v oblasti, ktorá sa bezprostredne dotýka obchodných bánk, a tou je sféra úrokovej politiky, reprezentovaná koridorom diskontnej a lombardnej sadzby NBS. Dôsledkom toho sú dnešné anomálie vo výškach úrokových sadzieb, či už vo vkladovej a úverovej oblasti alebo na medzibankovom trhu dočasne voľných depozít.

*Budova Dopravnej
banky v Banskej
Bystrici*

ZA NAJPOZITÍVNEJŠÍ KROK Národnej banky Slovenska v menovej oblasti považujeme všeobecne uprednostnenie dlhodobých cieľov pred krátkodobými.

Napĺňanie dlhodobých cieľov menovej politiky je málo populárne a efektívne, ale veľmi efektívne a zároveň rozhodujúce pre vytvorenie stabilného ekonomického prostredia. Vysoko pozitívne hodnotíme

v priebehu piatich rokov výrazné zníženie miery inflácie a udržanie stabilnej miery v relatívne turbulentnom makroekonomickom prostredí.

Profesionalizmus výkonu menovej politiky nepochybne zaradil Národnú banku Slovenska medzi najuznávanejšie autority v skupine centrálnych bánk v transformujúcich sa krajinách strednej a východnej Európy.

Ing. MILAN VRŠKOVÝ

predseda predstavenstva a generálny riaditeľ Tatra banky, a. s.

V ČASE SVOJHO VZNIKU NBS STÁLA PRED NEZÁVIDENIAHODNOU ÚLOHOU – vybudovať od základov menový systém nového štátu. Predpoklady na splnenie tohto ambiciózneho cieľa boli minimálne. Slovensko v tom čase nedisponovalo dostatkom skúsených odborníkov v oblasti centrálného bankovníctva. Napriek tomu Národná banka Slovenska plnila svoje úlohy od začiatku na profesionálnej úrovni. Dôkazom toho sú výsledky jej menovej politiky v uplynulých rokoch, ktoré Slovensko radia na popredné miesta spomedzi transformujúcich sa krajín strednej a východnej Európy. Nezávislosť Národnej banky Slovenska v uplynulých piatich rokoch bola zárukou, že jej rozhodnutia

boli motivované omnoho viac ekonomickými ako politickými okolnosťami. Aj preto možno Národnú banku Slovenska považovať za momentálne najstabilnejší subjekt slovenského finančného trhu a ekonomiky vôbec. Pohľad do budúcnosti jasne naznačuje, že uchovanie týchto atribútov NBS – stability, nezávislosti a profesionality – môže byť rozhodujúce pre ďalšie ekonomické presmerovanie Slovenska.

Doc. Ing. JOZEF ŠALAK, CSc.

vrchný riaditeľ Československej obchodnej banky, a. s., ZP v SR

MEDZI ZÁKLADNÉ funkcie centrálnej banky každej krajiny patrí zodpovednosť za menovú politiku a stabilitu, za platobný styk, bankový dohľad a obeživo. Úloha Národnej banky Slo-

venska bola v minulých rokoch sťažená v porovnaní s centrálnymi bankami vyspelých krajín v dôsledku prebiehajúcej ekonomickej reformy v krajine, ktorá hľadala svoju novú podobu a postavenie v rámci medzinárodných štruktúr a vzťahov.

Napriek tomu možno činnosť Národnej banky Slovenska hodnotiť pozitívne, o čom svedčia dosiahnuté makroekonomické výsledky, ako aj uznanie jej činnosti zo zahraničia. Oživenie a rast, ktorý vykázala ekonomika SR v roku 1994, sú ťažko predstaviteľné bez menovej stability v predchádzajúcom roku. V roku 1994 sa podarilo výrazne znížiť infláciu, zvýšiť dynamiku rastu HDP, dosiahol sa vysoký prebytok na bežnom účte platobnej bilancie a vzrástli devízové rezervy.

Vychádzajúc z pozitívnych ukazovateľov v roku 1994,

vznikol priestor na náročnejšie ciele v nasledujúcich rokoch, a to predovšetkým v oblasti inflácie, kurzového a devízového režimu. Výsledky roku 1995 – dvojnásobný nárast devízových rezerv NBS pri udržaní fixného kurzu slovenskej koruny, akceptovanie konvertibility slovenskej koruny na bežnom účte platobnej bilancie od októbra 1995 – potvrdili reálnosť stanovených cieľov. Novým prvkom v roku 1995 bola vysoká dynamika rastu úverov vchádzajúcich do ekonomiky a reálny pokles úrokových sadzieb spravidajúci znižujúcu sa mieru inflácie.

V roku 1996 sa v oblasti vnútornej a vonkajšej stability podarilo splniť stanovené ciele. Za negatívny jav však možno považovať zhoršujúcu sa obchodnú bilanciu a deficit bežného účtu platobnej bilancie. Domáci dopyt dosiahol vysokú dynamiku rastu a napriek nárastu hrubého domáceho produktu musela byť jeho značná časť uspokojená zo zahraničnej ponuky. Rovnako vývoj zahraničného dopytu pôsobil na rast HDP negatívne a naopak, zahraničná ponuka dramaticky narastala. To nakoniec vyústilo do výrazného deficitu platobnej bilancie.

Napriek pretrvávajúcemu negatívnemu trendu vo vývoji

salda zahraničného obchodu, celkovej zahraničnej zadlženosti a deficitu štátneho rozpočtu sa aj v prvej polovici roku 1997 podarilo udržať vývoj inflácie a stabilný kurz slovenskej koruny. Podstatnou mierou sa o to pričínila menová politika Národnej banky Slovenska v roku 1997.

Ako nepopulárne z hľadiska bánk možno označiť opatrenie týkajúce sa devízovej pozície na menové účely, avšak na druhej strane si uvedomujeme jeho opodstatnenosť.

Osobitne treba oceniť skutočnosť, že na Slovensku sa podarilo dosiahnuť najnižšiu mieru inflácie v transformujúcich sa ekonomikách. Pozitívny je aj fakt, že za päť rokov sa v menovej politike NBS prešlo od využívania priamych nástrojov k nepriamym. Na Slovensku v porovnaní s Českou republikou sa ani jedna banka nedostala do tak vážnych likvidných problémov, ktoré by znamenali koniec jej činnosti, čo možno prisúdiť kvalitnejšiemu bankovému dohľadu zo strany NBS.

Možno konštatovať, že Národnej banke Slovenska sa darí naplňať jej program a že je jedným z hlavných činiteľov pri udržiavaní podmienok makroekonomickej stability a rovnovážneho stavu nielen v menovej oblasti. Som presvedčený, že výsledky Národnej banky Slovenska boli dosiahnuté nielen vďaka vysokej profesionalite jej práce, ale aj vďaka príslušnej miere samostatnosti a nezávislosti od štátneho vplyvu.

Sídlo ČSOB a. s., Zahraničnej pobočky v Bratislave

Ing. JOZEF MIHALIK, PhD.

predseda predstavenstva a prezident Prvej komunálnej banky, a. s.

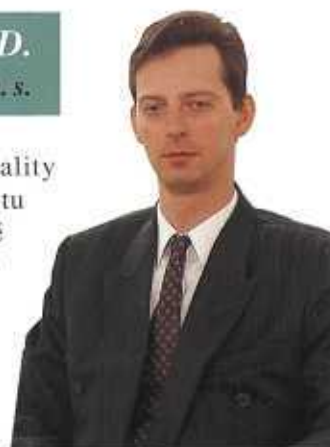
CHARAKTERISTICKÝM SPOLOČNÝM znakom menovej politiky centrálnych bánk transformujúcich sa ekonomik v posledných rokoch je orientácia na stabilizáciu meny, zmiernovanie inflácie, ako aj upevňovanie platobnej schopnosti krajiny.

Pri hodnotení bankovníctva ako jedného zo sektorov slovenskej ekonomiky možno konštatovať, že patrí k tým, ktoré sa najdynamickejšie rozvíjajú v posledných piatich rokoch. Toto hodnotenie vychádza z porovnávania konkurenčnej schopnosti bánk pôsobiacich na Slovensku vo vŕahu k zahraničným bankám, ako aj z hodnotenia ukazovateľov efektívnosti.

Existuje tu však viacero problémov, ktoré sú spojené s procesom transformácie. Hodnotil by som transformáciu bankového sektora z pohľadu veľkých bánk a nových súkromných bánk. U veľkých bánk sa stretávame so zdedenými zlými úvermi s nedostatočnou legislatívou, ktorá neumožňuje vytvoriť dostatok opravných položiek na krytie potenciálnych rizík. Podľa môjho názoru najväčšia chyba sa stala v neriešení problému v danom čase. Veľkým bankám sa mal vytvoriť priestor už na prelome rokov 1992–1993 na ich ozdravenie úpravou legislatívnych podmienok, odpísaním stratových úverov, aj s negatívnym dopadom na štátny rozpočet. Nikde inde neplatí tak ako v bankovníctve, že neriešenie problému môže spôsobiť jeho nárast až do nezvládnuteľnej situácie. Na druhej strane pri nových súkromných bankách sme svedkami stúpajúcej konkurencie,

čo podnecuje zvyšovanie kvality a úrovne bankových služieb. Aj tu však existujú problémy spojené s procesom budovania bánk a určitou novátorskou daňou, ktorú musia nové banky zaplatiť. V niektorých prípadoch je to kvalita služieb, narastanie problémových úverov či menšia schopnosť čeliť podvodným operáciám zo strany niektorých klientov. Na obidve skupiny bánk však vplyva ekonomické prostredie, v ktorom podnikajú.

Menová politika NBS v transformačnom procese Slovenska zohráva významnú úlohu v postupnej stabilizácii ekonomiky. Opatrenia NBS smerujúce k stabilizácii slovenskej meny možno pozitívne hodnotiť z pohľadu udržania podmienok makroekonomickej rovnováhy. Avšak rast úrokových sadzieb v tomto roku má negatívny vplyv na hospodárenie bánk. Aj keď práve banky sú často obviňované zo zodpovednosti za rast úrokových sadzieb, vyjadrujem presvedčenie o uvítaní celkového zníženia úrokových mier bankami tak na strane pasívnych, ako aj aktívnych obchodov. Vysoké úrokové miery zvyšujú celkovú nákladovosť zdrojov banky a vytvárajú vyššie riziko z hľadiska návratnosti úverových prostriedkov. Keď hodnotím menovú politiku NBS za uplynulých päť rokov, považujem za jej najväčší prínos nízku mieru inflácie a stabilný menový kurz.

Ing. MARTA HOLLÁ

generálna riaditeľka ING BANK N. V., pobočky Bratislava

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA MÁ ZA SEBOU ČOSKORO PRVÝCH päť, možno povedať úspešných rokov. Keď si uvedomíme, že v roku 1993 začala takmer na zelenej lúke a musela prekonať všetky „vážne detské choroby“, je namieste povedať bravo! Za najväčší úspech považujeme skutočnosť, že NBS si doteraz dokázala presadiť svoju nezávislosť. Nesmierne si želáme, aby to tak bolo aj v budúcnosti.

ING BANK N. V., pobočka Bratislava, je súčasťou veľmi silnej a významnej finančnej inštitúcie. Mnohí naši zahraniční kolegovia, ako aj najvyšší predstavitelia ústredia, ktorí sú sporadicky, niektorí pravidelne v kontakte s predstaviteľmi NBS, odchádzali vždy s pocitom, že NBS je funkčná, spoľahlivá a rýchle sa rozvíjajúca finančná inštitúcia s veľmi pozitívnym imidžom v zahraničí. Za veľmi významný prvok považujeme schopnosť NBS dosiahnuť ciele menovej politiky. Množstvo opatrení, inštrumentov, ktoré na tento účel centrálna banka zaviedla, jej vlastne umožnilo udržať si kontrolu nad bankovým sektorom.

Je pravda, že z čisto komerčného hľadiska sa nám niektoré opatrenia zdali prítvrde, ale uznávali sme ich, lebo boli v čase uplatnenia nevyhnutné a napokon aj správne.

Mohli by sme polemizovať napríklad o opatrení sledovania devízovej pozície, ktoré je na jednej strane vlastne ochranou bánk a stability meny, na druhej strane však liberalizácia devízového zákona v oblasti získavania devízových úverov priamo zo zahraničia bez povolenia NBS spôsobila, že výnosy z takýchto úverov zostávajú v zahraničí a nie doma. V každom prípade si však ctíme opatrenia a rozhodnutia NBS, ktorá si svoju úlohu banky bánk dôsledne plní.

Aj napriek stretu fiskálnej a menovej politiky a sťaženému prostrediu si NBS stojí za svojím cieľom, ktorým je stabilita meny, nízka inflácia. Držíme jej palce aj do ďalších rokov a spolu s ňou si želáme, aby zostala nezávislou, objektívnou, doma i v zahraničí uznávanou inštitúciou.

Doc. Ing. JAROSLAV MARIČÁK, CSc.

prezident Priemyselnej banky, a. s.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA SA ZA UPLYNULÉ ROKY stala stabilizujúcim prvkom pri udržaní makroekonomickej rovnováhy slovenskej ekonomiky. Plní nezastupiteľnú úlohu v jej ozdravovaní procese. V zložitom ekonomickom prostredí pri vzniku samostatnej Slovenskej republiky a v pokračujúcom transformačnom procese vytvárala a vytvára priaznivé finančné zázemie. Prvou významnou úlohou bola menová odľuka a zavedenie slovenskej meny. Pozitívnym krokom NBS

Štúdia novej budovy Priemyselnej banky, a. s., v Košiciach

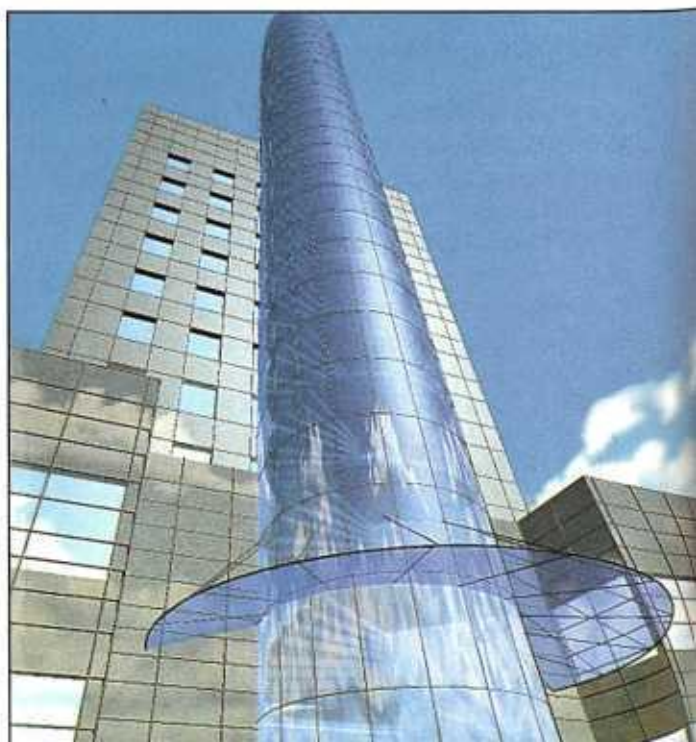
v ďalšom období bolo zvyšovanie devízových rezerv a v tej súvislosti aj posilňovanie vnútornej a vonkajšej stability slovenskej koruny. Pokračovala v liberalizácii devízového režimu a v liberalizácii medzinárodných úverov.

Dôležitým systémovým krokom NBS bolo zavedenie konvertibility Sk v rámci devízového zákona v rozsahu bežného účtu platobnej bilancie. Tým sa vytvorili predpoklady na postupnú liberalizáciu kapitálového účtu platobnej bilancie.

Po celú dobu existencie sa banka snažila utlmovať inflačný vývoj a udržiavať ho na prijateľnej úrovni. Znižujúca sa miera inflácie pôsobila stabilizujúco aj na kurzovú politiku.

NBS vhodne realizovala zámery menového programu prostredníctvom trhových nástrojov a preukázala svoju pripravenosť modifikovať súčasné inštrumentárrium v prípade nedostatočnej účinnosti. Po prehodnotení menových cieľov a menových nástrojov sprísnila menovú politiku s cieľom regulácie domáceho dopytu s následným vplyvom na vývoj zahraničného sektora.

NBS priaznivo vplýva aj na vývoj v komerčných bankách. Svojimi opatreniami (o obozretnom podnikaní bánk, o pra-

vidlách hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a tvorby zdrojov na krytie týchto rizík, o devízovej pozícii bánk na menové účely a ďalšími), prísnu licenčnou politikou a aktívnym využívaním menových nástrojov znižuje priestor pre vznik problémov komerčných bánk.

Po príleve zahraničného kapitálu, ktorého príjemcom bol v minulosti prevažne štát, do podnikov a bánk prešla NBS od používania administratívnych nástrojov v menovej politike k nepriamym nástrojom a využívala operácie na voľnom trhu na sterilizáciu nadmernej likvidity a na doladovanie situácie na peňažnom trhu.

Pozitívny obraz NBS je zreťtný aj z pohľadu jej medzinárodného uznania a prezentácie. Banka spolupracuje s významnými zahraničnými bankami a medzinárodnými finančnými inštitúciami. Tu je nutné spomenúť aj ratingové ohodnotenie NBS renomovanými agentúrami. Kvalitatívnym krokom vpred bol posun v spolupráci s medzinárodnými finančnými inštitúciami, zameraný na podporné a reštrukturalizačné projekty (Svetová banka, Európska investičná banka, EBRD, EXIM, PHARE).

Ing. VOJTECH VRANAY

prezident Investičnej a rozvojovej banky, a. s.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA OD SVOJHO VZNIKU 1. 1. 1993 A PO MENOVEJ odluke od 8. 2. 1993 zohrala nezastupiteľnú úlohu v celom ozdravovacom procese slovenskej ekonomiky a bola tým najpríjemnejším prekvapením v porovnaní s nelichotivými devalvačnými očakávaniami presahujúcimi aj hranice SR.

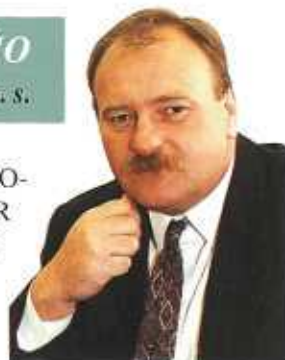
Ciele menovej politiky, ktoré si NBS stanovila vo svojich menových programoch od roku 1993 do roku 1996 aj splnila.

Za najvýznamnejšie považujeme:

- zrušenie všetkých administratívnych opatrení v devízovej oblasti v roku 1993, čím sa obnovili podmienky vnútornej konvertibility na úroveň pred menovej odluke.
- protiinflačné zámery, ktoré cieľovo viazala na zníženie miery inflácie,
- pozitívny vývoj devízových rezerv, na ktorom sa podieľala aj emisia dlhopisov na medzinárodnom kapitálovom trhu, ako aj čerpanie pôžičiek od medzinárodných finančných inštitúcií,
- zavedenie konvertibility Sk v rámci devízového zákona v rozsahu bežného účtu platobnej bilancie,
- udržanie stabilného výmenného kurzu Sk v rámci fluktuálneho pásma.

Ing. IVAN KIŇO

predseda predstavenstva a prezident Slovenskej sporiteľne, a. s.

VYTVORENIE SAMOSTATNÉHO MENO-
vého systému v SR po menovej odluke ČR
a SR si vyžiadalo formovať aj samostatnú
menovú politiku.

Vývoj hospodárstva a makroekonomických ukazovateľov za uplynulých päť rokov potvrdzuje, že Národná banka Slovenska dokázala formulovať samostatnú menovú politiku Slovenskej republiky a uplatňovať aktuálne regulačné nástroje. Za najvýznamnejšie výsledky uplatňovanej menovej politiky považujem udržanie stability meny po menovej odluke, ale najmä odrazenie snáh špekulatívneho kapitálu o devalváciu v roku 1997, minimalizáciu inflačného vývoja, udržovanie dostatočujúcej výšky devízových rezerv.

V súčasnom období Národná banka Slovenska reaguje predovšetkým na tendencie, ktoré by mohli ovplyvňovať stabilitu meny a uplatňuje výraznejšiu reštrikciu prostredníctvom regulácie objemu peňazí v ekonomike. Nedarí sa zatiaľ riešiť problémy nerovnováhy platobnej bilancie. Základným problémom tejto nerovnováhy je však predovšetkým nízka exportná výkonnosť ekonomiky. Opatrenia menovej politiky môžu pôsobiť iba ako podporný nástroj.

Priaznivý ekonomický vývoj na Slovensku premietli do svojich hodnotení Slovenska i viaceré medzinárodne uznávané ratingové agentúry.

OBSAH

Príhovor Vladimíra Masára, guvernéra NBS	(1)
Príhovor Andreasa V. Georgiou, stáleho zástupcu MMF v SR v r. 1993–1997	(3)
Dosiahnuté výsledky sú lepšie ako očakávania – rozhovor s Mariánom Juskom, viceguvernérom NBS	(4)
Bankový sektor je funkčný – rozhovor s Jozefom Mudrikom, viceguvernérom NBS	(6)
Hospodársky úsek – Ing. Pavol Hronec	(8)
Úsek bankového dohľadu – Ing. Tibor Kašiak	(10)
Menový úsek – Ing. Elena Kohútiková, CSc.	(14)
Významné návštevy v NBS v r. 1993–1995	(17)
Prezidiálny úsek – Ing. Štefan Králik	(18)
Inštitút bankového vzdelávania – Ing. Dušan Garay, CSc.	(21)
Výskumný úsek NBS – Inštitút menových a finančných štúdií – Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.	(22)
Peňažný úsek – Ing. Ján Mathes	(25)
Múzeum mincí a medailí v Kremnici – Mgr. Mariana Novotná	(28)
Obchodno-devízový úsek – RNDr. Karol Mrva	(30)
Úsek informatiky – Ing. Anna Pastuchová, CSc.	(34)
Odbor súhrnných vzťahov – Ing. Jozef Magula	(37)
Odbor zahraničných vzťahov – Ing. Štefan Pavúk	(38)
Odbor kontroly – Ing. Otto Trenčianský	(39)
Pobočka Banská Bystrica – Ing. Jozef Kreutz	(40)
Pobočka Košice – Ing. Fedor Michalšík	(42)
Pobočka Bratislava – Ing. Elena Stodolová	(44)
Významné návštevy v NBS v r. 1996–1997	(46)
Minulosť, prítomnosť a perspektívy bankovníctva na Slovensku – Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach	(47)
Dotyky spolupráce – rozhovor s Prof. Ing. Irenou Hlavatou, CSc.	(49)
Zameranie programu Phare v bankovom sektore – rozhovor s Charlesom De Smetom	(50)
Slovensko na ceste do Európskej únie – Sven Kühn von Burgsdorf, Leo Mullender	(52)
Anketa – predstavitelia komerčných bánk odpovedajú na otázku, čo považujú za najvýznamnejšie v menovej politike NBS za uplynulých 5 rokov	(53)

BIATEC – odborný bankový časopis – mimoriadne vydanie pri príležitosti 5. výročia vzniku NBS

Vydala Národná banka Slovenska, Štúrova 2, 818 54 Bratislava

Šéfredaktorka Mgr. Soňa Babincová • zástupkyňa šéfredaktorky Ing. Alicia Polonyiová • výtvarná redaktorka Anna Chovanová

Fotografie: (s. 1–46) PhDr. Ivan Paška, Ing. Csaba Kerekes • (s. 54–59) komerčné banky

Tlač: i + i print, spol. s r. o., Ondavská 3, 826 47 Bratislava • Distribúcia: PNS, a. s., Košická 1, 813 80 Bratislava

Registračné číslo: MK SR 698/92 • ISSN 1335-0900 • Nepredajné

V podtlačí model novej budovy Národnej banky Slovenska

